ВІСТІ
КОМБАТАНТА

1

ТОРОНТО – НЬЮ-ЙОРК 2004

ВІСТІ КОМБАТАНТА

Рік 2004 Торонто–Нью-Йорк. Ч. 1 (237)

ЗМІСТ

ст.

Закінчення на ст.108

1

2004

ВІСТІ КОМБАТАНТА

ВИДАВЦІ: Головна Управа Об'єднання б. Вояків Українців в Америці, Головна Управа Братства кол. вояків 1-ої УД УНА

СПІВУЧАСНІ: Братство Українських Січових Стрільців Об'єднання кол. вояків УПА,Броди-Лев Інк., Українська Стрілецька Громада в Канаді

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: Роман Колісник
д-р Василь Верига
Володимир Молодецький

АДМІНІСТРАТОР: Іларій Кушніренко, тел. (416) 247-5039

VETERANS' NEWS, bimonthly, published jointly by:
United Ukrainian War Veterans in America, Brotherhood of Former Soldiers of the 1st Ukrainian Division of the UNA.
In association with:
Brotherhood of Ukrainian Sichovi Striltsi, Former Members of the Ukrainian Insurgent Army, Inc.; Brody-Lev, Inc.; Ukrainian War Veterans' Association in Canada

VETERANS' NEWS
P.O. Box 279, Stn. "D", Toronto, ON
Canada M6P 3J9

Статті, підписані прізвищем чи ініціялами автора, не завжди відповідають поглядам редакції.
Редакція застерігає собі право скорочувати статті і справляти мову.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:
В Канаді річна передплата 35.00 дол. В США і інших країнах 35.00 ам. дол.

АДРЕСИ ПРЕДСТАВНИКІВ:

AUFC — H.Q.
49 Linden Gardens
Notting Hill Gate
London, W2 4HG
ENGLAND

Англія:
Mr. S. Wasylko
4 The Hollows
Silverdale
Nottingham, NG11 7FJ
ENGLAND

Австралія
Mr. Wasyl Stanko
3 Jean Ave.
Paradise, S.A. 5075
AUSTRALIA

Typesetting and layout by
Creative Touch
COMMUNICATIONS

Printed by

TRIDENT Associates Printing
Українська Друкарня ТРИЗУБ
Toronto • St. Catharines • Buffalo
1-800-216-9136

УКРАЇНА: НЕВИННА І НЕВІДПОВІДАЛЬНА, або ТО БУЛА НЕ МОЯ ПЕРЕМОГА

Президент України своїм наказом доручив місцевим органам державної влади провести низку організаційно-пропагандистських заходів по відзначенню в 2004 році 60-річчя визволення України з-під німецької окупації, включаючи возз'єднання українських земель, а в 2005 році–60-річчя перемоги у Другій світовій війні.

Ці події сприймаються в незалежній Україні, зокрема в Галичині, із-за фактичного стану речей та наслідків неоднозначно.

Галичина завжди вважалася важливою „картою" у політичній грі Росії. Достатньо згадати, що в період Першої світової війни Росія за „потрійним порозумінням" держав Антанти (Франції, Англії та Росії) повинна була отримати Галичину як нагороду за участь у війні проти Німеччини та Австро-Угорщини. Вважалося, що без оволодіння Галичиною як „воротами" у Західну і Південну Европу, неможлива реалізація ідеї панславізму, у якій Росія брала на себе провідну ролю над слов'янськими народами Польщі, Чехії, Словаччини, Сербії, Хорватії, Словенії, Македонії, Болгарії.

Комуністична Росія (СРСР чи Радянський Союз–це лише політичні псевдоніми Російської імперії) всупереч, здавалося б, непримиренним ідеологіям протягом лише одного дня–23 серпня 1939 року–домовилася з нацистською Німеччиною про розчленування Европи на свої „сфери впливу", результатом чого західноукраїнські землі і, зокрема Галичина, опинилися у „сфері впливу" Радянського Союзу.

Ця акція у радянській історіографії подається як визволення. Не буду подавати власного бачення такого визволення, а приведу уривок із майже в тисячу сторінок Книги пам'яті України 1941-1945 рр. „Безсмертя", що вийшла в 2000 році. Ось, як характеризують „визволення у вересні 39-го" автори цього фундаментального, основаного на документах видання:

„17 верезня 1939 р. Радянські війська увійшли у Польщу. У цей день фактично вступила у війну Українська РСР, що була складовою частиною СРСР.

...замість сподіваної волі у вересні 1939 р. на західні терени посунула зловісна машина тоталітарної системи із вишколеним репресивним персоналом, котрий вже сповна спізнали брати зі Сходу, поплатившись мільйонами життів під час голодоморів, про які в Галичині на той час було відомо небагато. В далекий Сибір потягнулись із Заходу ешелони з „розкуркуленими" галицькими родинами, цві-

том галицької інтеліґенції. Депортовані лише тому, що вміли добре хазяйнувати, прагнули бути господарями власної землі. За те, що просто були українцями" (ст. 13-14).

Характерно, що автори „Безсмертя" фактично спростували міт радянської історіографії про те, що Радянський Союз вступив у Другу світову війну 22 червня 1941 року, а не 17 вересня 1939 року, як було насправді. Недоречною є тут згадка про Українську РСР, оскільки Україна, не маючи незалежних політичних і військових структур, не виступала у цій війні як її суб'єкт, а лише як об'єкт. Другу світову війну розв'язали Гітлер і Сталін, тому вся повнота моральної і матеріяльної відповідальности лежить на спадкоємцях цих двох імперій XX століття–Федеративній Республіці Німеччини і Російській Федерації. Саме цим державам належить нести всю повноту відповідальности за наслідки Другої світової війни.

Що ж до характеристики „перших совітів", то тут немає що додати–було саме так. Радянські війська своїми танками лише змінили польського окупанта і на відміну від нього встановили дуже жорстокий терор.

Прихід „других совітів" в 1944 році відрізнявся хіба тим, що тепер „визволителі" несли ще й помсту за ворожі „проводи" в червні 1941 року, за відчайдушний опір всього населення встановленню радянської влади, що виливалось у збройну боротьбу загонів Української Повстанської Армії і підпілля Організації Українських Націоналістів, які за роки війни зміцніли у боротьбі з німецьким окупантом, польською Армією Крайовою, яка намагалася закріпити „польськість" на західних українських етнічних землях, та з радянськими партизанами, які мали б облегшити перемоги радянських військ у їх наступі.

Ось таким було „визволення" у 1944 році. Воно запам'яталося чисельними жертвами, вина яких полягала хіба в тому, що вони просто любили свій край, свою Україну, але саме це не входило в пляни окупантів різних мастей: від гонорових польських до пунктуальних нацистських та по-звірячому жорстоких більшовицьких. І саме про жертви ми повинні пам'ятати в ці дні, зокрема, і про безневинні жертви того „визволення", яке на своїх танках принесли нам з більшовицької Росії. У нерівному бою загинули сотні тисяч кращих синів і дочок України. Вони були патріотами, героями.

Тому вважаю, що закінчення Другої світової війни в Європі належить відзначати 8 травня і не як День перемоги, а як день скорботи за загиблими у цій війні.

Для України висновок однозначний: **Україна не несе будь-якої вини за розв'язування Другої світової війни, а тому й не має жодних зобов'язань щодо її наслідків.**

Урок минулої війни для України полягає в тому, що тільки при наявності власної, повністю незалежної держави можна вирішувати питання війни і миру в національних інтересах. Належність до будь-якого союзу з Росією поставить Україну в постачальника „гарматного м'яса", як це вже було нераз у минулому. Тоді на долю народу залишиться тільки оплакувати жертви війни, а не торжествувати „перемогу".

Василь ШПАРИК,
ветеран війни-фронтовик

Ділимося сумною вісткою,
що 9 вересня 2003 року відійшла від нас у Божу вічність
наша найдорожча мама і бабця–велика патріотка України,
учителька, громадська діячка, любителька життя
АННА ПІДГАЙНА
з дому ПАВЛЯК

Залишила у глибокому смутку:
дочку Ларису Підгайну-Пришляк, зятя Матея Пришляка,
внуків–Луку і Б'янку Пришляків

Родина висловлює сердечну подяку приятелям і громаді за квіти, пожертви, вислови співчуття і підтримку в цей сумний час.

Вічна їй пам'ять!

Ірина РЕКУШ
депутат обласної ради, голова обласної організації ПРП

ВОНИ БУЛИ УКРАЇНСЬКИМИ ПАТРІОТАМИ

Розглянувши листа-пропозицію депутата Тернопільської обласної ради Євгена Роя та звернення громадських організацій, комісія з питань інвалідів, учас-ників Другої світової війни та бойових дій ухвалила внести у порядок денний сесії питання щодо визнання на території області воюючою стороною в боротьбі за незалежність України у Другій світовій війні Першої української дивізії „Галичина" та прирівняти її вояків у правах і пільгах до ветеранів війни.

Чому наша комісія підтримала це питання? По-перше, це загальновідомий і доведений факт. Про бій під Бродами відомо в усьому світі. Так, дивізійники воювали проти радянської армії на боці німецьких військ, але це не перший і не унікальний випадок у світовій історії. Естонія, Латвія, Литва давно вже визнали свої подібні формування воюючою стороною. І ніхто там не звертав уваги на лемент місцевих комуністів та п'ятої колони Москви.

Трагедія і драма української історії у XX столітті полягає в тому, що за Україну воювали: січові стрільці і червоні козаки під час Першої світової війни, солдати дивізії „Галичина", бійці ОУН-УПА і солдати радянської армії в ході Другої світової. Хто дав нам моральне право судити, хто з них правий, а хто ні? Це наша історія, з якої маємо робити висновки.

По-друге, на тринадцятому році незалежності України в третьому тисячолітті час уже, нарешті, покласти край приниженню, паплюженню і перекручуванню історії Західної України і Галичини зокрема, як це було заведено в часи Радянського Союзу. Так, у нас західняків-галичан є власна гордість за нашу історію, яка вже 800 років принципово відрізняється від історії Росії.

Ще у 1909 році російський марксист Плеханов писав, що вже у XII столітті мав місце сильний антагонізм між Південно-Західною Руссю, тобто нами, і Руссю Північно-Східною. Цей антагонізм був зумовлений різницею в економічному розвитку на нашу користь. Саме тому у Галичині вісімсот років стандарти життя були вищі, ніж у Росії. У нас була ЗУНР, яка разом з Фінляндією, країнами Балтії, Польщею, Угорщиною творила у 18 році минулого століття нову Європу. Саме тому в Галичині природно історично зумовлена інша ментальність, інша віра, а відтак–інший соціяльно-економічний генотип поведінки. І на цій підставі ми зовсім не відрізняємося від країн нової Европи. Але цим принципово відрізняємося від Східної України та Росії. Усе це й зумовило появу такого явища, як дивізія „Галичина". Але визнати цього не хочуть ті політсили, які бояться, що Галичина справді стане українським П'ємонтом. Не хочуть, бо це їм вигідно.

По-третє, офіційно визнати дивізію „Галичина" воюючою стороною в Другій світовій війні–означає визнати, що ми такі ж люди, як фіни,

прибалти, поляки. Це означає визнати споконвічний західний вибір галичан. Але це руйнує міт московських ідеологів про те, що вся Україна досі не самоідентифікувалася як політична нація, у Східній Україні має місце ностальгія за Радянським Созом. Більше того, частина жителів Східної України не проти, щоб жити у новій ліберальній Російській імперії Чубайса. Усе це так. Але це жодного відношення не має до Галичини.

Офіційним загальноевропейським визнанням належности Галицько-Волинської держави до Західної християнської цивілізації була коронація у 1253 році короля Данила Галицького, за часів якого Галичина і Волинь були в Европі господинею.

Те, що у 1943 році 80 тисяч молодих галичан, а це неабияка масовість, добровільно вступила в дивізію „Галичина", було закономірним виявом 800-річного европейського вибору галичан. І всім потрібно визнати цей факт.

Те, що в Тернополі колишній вулиці Довгій присвоїли нову назву–дивізії „Галичина" є абсолютно нормальною і здоровою реакцією галичан на події довкіл Тузли, на бажання загарбати Почаївську і Києво-Печерську лаври, на ліберальну імперію Чубайса, на відповідні антиукраїнські дії русифікованої київської еліти.

Галичани ніколи не були і не будуть варшавським сміттям і брудом Москви, як писав Шевченко.

Питання про визнання вояків Першої української дивізії „Галичина" воюючою стороною порушене ще в березні 2003 р. депутатом Роєм, підтримане 37 депутатами обласної ради, що становить третину депутатського корпусу і вказує на необхідність першочергового його вирішення. Підтримане воно також рядом громадських організацій. Однак з незрозумілих причин голова обласної ради направив це питання на розгляд у ту комісію, в компетенцію якої воно не входить. Упродовж восьми місяців його не вносили на сесію. І тепер, коли це питання розглянуте в нашій комісії і запропоноване нею на розгляд сесії, його знову блокують.

З огляду на це в мене є підстави вимагати від А. О. Жукінського, як голови обласної ради, висловити свою думку щодо визнання вояків дивізії „Галичина" воюючою стороною, а також ініціювати або ж заборонити розгляд цього питання на сесії обласної ради. Ще в 1997 році тодішній голова обласної ради проявив мужність і депутати тодішнього скликання проголосували за визнання воюючою стороною вояків ОУН-УПА, а нині усе блокується.

Член Національної спілки письменників України Петро Тимочко в одній зі своїх статей пише: „Ті хлопці, які понад піввіку непробудно сплять на підбродівських полях, не шукали якихось скарбів для себе, вони були українськими патріотами, тож гідні поваги з боку мислячих людей". Так, гідні! Тож віддаймо їм належне!

„Свобода"; Тернопіль, 27 листопада 2003 р.

ДО 350-РІЧЧЯ ПЕРЕЯСЛАВСЬКОЇ УГОДИ

В Україні ця річниця буде відзначатися на державному рівні. Гляньмо на подію з історичної перспективи. Почалося все в XII ст., коли А. Боголюбський у 1169 р. з „дикими людьми" як писав Нестор, „... грабили ціле місто: і Поділ, і Гору, і монастир, і Софію, і Десятинну Богородицю і не було помилування нікому, ані від куди церквам, що горіли... і церкви оголили від ікон і дзвони познімали".

Напередодні Переяславської ради московський цар Міхаїл Фьодоровіч і його батько патріярх Філарет, який властиво і правив у Москві, наказали українські православні книги „собірать і на огнє жечь, что б етой єрісі нє било в мірє".

Справа в тому, що українські церковні видання, і не тільки церковні, були тоді в Московщині дуже популярні й розповсюджувалися майже по всій території, бо в Московщині подібних книг не було. „Українське книгодрукування різко відрізнялося від московського, (...) їх читали всі–духовенство, дворяни, службовці, купці й селяни", напише пізніше російський літературознавець. Та хто його почув? Українські книги, не лише богословські, а й історичні, філософські, літературознавчі справляли враження на читачів, на їх світосприймання, чого царат і патріярхат не бажали і боялися. А вже після „пріобрітенія" частини українських земель цар Алєксій приймає заходи проти розповсюдження богослужбових книг, які видавались у вільних українських друкарнях.

Отже, перша цензура у московському царстві була запроваджена спеціяльно на українську релігійну (поки що!) літературу. Одночасно почали звертати увагу, щоб в Малоросії священики виголошували богослужби і молитви „голосом свойствєннім російському нарєчію".

Два роки після Переяслава патріярх Нікон присвоює собі титул: „Патріарх московскій і всія Вєлікой, Малой і Бєлой Русі", хоч Київська митрополія і всієї Русі канонічно належала до Царгородського (Константинопольського) патріярхату.

У 1674 р. московський патріярхат наказує Києву: „впрєдь нікакіх кніґ в Москву нє прісилать". Коли всі заходи не зовсім спрацювали, то патріярх Андріон 1688 р., не повідомивши навіть Київського митрополита, підпорядкував собі Києво-Печерську лавру, де тоді була велика друкарня, а у 1689 р. наказав спалити І-й том книги Дмитра Туптала „Читьї Мінеї" („Місячні читання"), які були найбільш популярними книгами у всьому православному слов'ян-

стві. (Зауважмо, діялося це за 300 років до Гітлера і Сталіна!).

Цар Петро I у своєму указі від 5 жовтня 1720 р. наказує: „А друґіх нікакіх кніґ, ні прєжніх, ні нових ізданій, нс обьявляя об оних в духовной коллеґі, і нє взяв от оной позволєнія, в тєх монастирях нє пєчатать, даби нє в такіх кніґах нікакой в цєркві восточной протівності с вєлікороссійской пєчатью нєсоґласія прозойті".

Притримується цього сьогодні патріарх Алєксій II.

Так творилася Москвою після Переяславської угоди законодавча основа заборони вільного розвитку українського письменства, причому не тільки релігійного. У XVIII ст. наказано Київській духовній академії перейти на російську мову, згодом цей наказ поширено і на інші школи.

Продовжувала нищити Українську православну церкву і Катерина II, у 1786 р. удержавила в Україні монастирі, а Межигірський Спас, що був відомим осередком релігійно-культурного життя України, закрила. У 1802 р. Священний синод Російської православної церкви заборонив будувати в Україні церкви в „малороссійском стілє". Українських священиків і єпископів висилали в Росію, зокрема у Сибір, а в Україну засилали російських.

Ось такий коротенький перелік того, що нам Москва дала після Переяславської угоди тільки на церковній ниві.

Степан СЕМЕНЮК

(Наше слово)

Бл. п. ОСИПА БЕЛЕНЮК-КІЩУК

Висловлюємо свої найглибші співчуття усій Родині
по втраті дружини, мами і бабці.
Замість квітів на її свіжу могилу, як нев'янучий вінок
у її світлу пам'ять, складаємо пожертву на пресовий фонд
журналу „Вісті комбатанта".
Хай добра пам'ять про неї залишиться між нами на довгі роки.
Прощай дорога Подруго і Посестро!
Вічна Їй Пам'ять!

Таня Шухевич
Оля Ванкевич
Анна Славич

ПРИЧИНИ ТРАГІЧНОЇ КАТАСТРОФИ ПІД КРУТАМИ

Микола Ковалевський у своїх спогадах про Визвольні змагання 1917-1920 рр. пише таке: „Колись, перебуваючи на еміґрації, я читав в однім українськім часописі про урочисту церемонію, яка відбулася десь на чужині, і в якій взяли участь, як це було в цім часописі з належним респектом підкреслено, вісім українських генералів. Мимоволі, думки мої полинули до Києва тих бурхливих революційних часів, про які ми тут згадуємо. Якби ми в ті часи мали не вісьмох, а одного українського генерала, що з належним досвідом очолив би тодішні наші прагнення до творення нашої збройної сили, як же ж інакше могла б скластися наша історія.

Без фахового керівництва творити реґулярну армію було дуже тяжко. Більшість наших військових частин, утворених під час революції 1917 року, були імпровізовані. І хоч було чимало відданих справі людей, але не було належно загального військового керівництва. Ті ж українські одиниці з фахових старшин, які прилучилися до українського визвольного руху після революції 1917 року, дозріли і перетворились на полководців лише в процесі цієї боротьби. В 1917 році вони ще не були здатні перебрати на себе провідної ролі. Вони виступили на арену подій як полководці вже в третій фазі наших державних змагань, себто переважно в 1919 році. Так було з талановитим комендантом Київської юнацької школи генералом Сальським, який лише в 1919 році розгорнув свої здібності як український полководець, своїми глибокопродуманими стратегічними операціями на чолі Запорозького корпусу. Так було з прославленим своїми рейдами в 1919 році генералом Удовиченком. Так було з генералом Безручком, як також з генералом Юнаковим, якого сильна індивідуальність надала свій відбиток нашим військовим змаганням під час Кам'янецького періоду нашої державности. Так було зрештою і з полковником Евгеном Коновальцем, який виявив величезний організаційний хист як комендант залоги Києва 1918 року. І так було майже зо всіма нашими видатними генералами і полководцями."

„Була ще одна, на мою думку, величезна прогалина, на яку замало зверталось уваги. При творенні наших військових частин не звернено було належної уваги на організацію військової розвідки. При тому хаосі, який тоді панував, ми не мали добре функціонуючого розвідчого апарату, який своєчасно повідомляв би про рухи ворожих частин, як також про заміри і пляни большевицького

командування. Січневе повстання большевиків у Києві було для нас зовсім несподіваним.

І хоч й було зліквідоване після кількох днів частинами так званого Слобідського Коша отамана Петлюри, але завдало величезну шкоду, бо відкрило корпусові Червоної ґвардії Муравйова шлях на Київ. Якби ми мали добру розвідку, то січневе повстання було б значно швидше зліквідоване, а може до нього і взагалі не дійшло б. Брак розвідки відбився фатально також на дальшій кампанії. Ми, наприклад, не знали які сили мав корпус Муравйова. Наші військові тільки з поголосок довідувались про рухи цього корпусу. На тлі цієї траґічної непоінформованости сталося можливим, що порівнюючи невеликий відділ Муравйова, що складався приблизно з шести тисяч вояків, міг так швидко підійти до Києва. Брак військової розвідки був одною з найбільших помилок військової організації. Не була розбудована також і служба зв'язку між окремими частинами і це було причиною траґічної катастрофи під Крутами, в якій поляг цвіт київської молоді".

Ґеройство київської молоді дало приклад глибокої любови до рідного краю і жертвенности. І не тільки під Крутами, а і в самому Києві головним чином наша молодь виступила зі зброєю в руках проти ворога. Цей патріотизм української молоді та її жертвенність мали величезний вплив на моральну силу наших перших військових формацій. І серед прикладів цього патріотизму бій під Крутами хоч і не затримав ворога в його наступі на Київ, все ж залишився вічним джерелом непереможности українського духа. В цьому полягає історичне значення завзятої геройської оборони Крут і тої лицарської жертви, яку принесли триста українських юнаків для України.

Ярослав КОЛОДІЙ

Микола ТОМЕНКО
кандидат філологічних наук
директор Інституту політики

СШИБКА ЛЕОНІДА КУЧМИ, АБО ТАЄМНИЦЯ АВТОРСТВА КНИЖКИ „УКРАЇНА–НЕ РОСІЯ"

Коли читаєш книжку „Україна–не Росія", на обкладинці якої написано–автор Леонід Кучма, весь час не полишає сумнів: що це?

Це новий Президент, інтелектуальний та вихований політик, якого так давно чекає Україна?!

Чи це мудрі українські вчені, що змогли підготувати дослідження про національну історію в українсько-російському вимірі та запропонували Л. Кучмі стати її автором?!

Насправді все складніше й простіше водночас, і ви це зрозумієте, прочитавши перших сто сторінок 559-сторінкової монографії. „Україна–не Росія" писалася групою авторів, які представляють різні наукові погляди і репрезентують щонайменше дві держави, зрозуміло які. В цьому авторському колективі інколи відчувається й присутність Леоніда Кучми, щоправда, незначна і здебільшого автобіографічна. Ці вкраплення правдивого Л. Кучми легко вловлюються. Але про це згодом.

Чому свою рецензію я назвав саме так? На це наштовхнув мене сам автор книжки, котрий часто полемізує зі своїми політичними опонентами. Розмірковуючи про КПУ, Л. Кучма дивується парадоксальності й незбагненності поведінки комуністів, які водночас є і державниками, і прихильниками союзу з Росією. Зокрема, Президента вражає постійна вимога КПУ створити наднаціональні органи в СНД чи спільно з Росією. Такі дії нагадують, каже Кучма, фізіологічний феномен за Павловим „сшибка"–коли в корі головного мозгу борються два взаємовиключні пориви. Останні події з ЄЕПом і власне взаємовиключні й парадоксальні оцінки тих самих явищ у тій самій книжці „Україна–не Росія" наводять на думку про набутий синдром „сшибки" й у Президента України Леоніда Кучми.

Тут і далі в тексті я продовжуватиму називати Леоніда Кучму автором книги попри ці застереження.

Президент України про справжнього Леоніда Кучму

Льоня Кучма народився і жив, не маючи жодного уявлення, хто він–українець, росіянин чи білорус (с. 372), розмовляючи росій-

сько-українсько-білоруською мовою. В Москві на презентації книжки „Україна–не Росія", яку підготувало видавництво „Время", а надрукував „Уральский рабочий" з Єкатеринбурга, Президент України зізнався, що так і не навчився вільно писати українською.

Після смері Йосипа Сталіна 14-літній Кучма дуже сумував–не знав, як жити далі (с. 376),–а згодом вирішив стати вчителем історії та літератури. Випадкова зустріч з абітурієнтами Вітею й Ігорем біля Дніпропетровського університету зробили з Л. Кучми студента фіз.-теха. Аргумент про стипендію в 400 карбованців порівняно із 180 на філфаку перекреслив кар'єру історика й філолога. Попри немалу стипендію, Л. Кучма добряче перестраждав у студентські роки (с. 391), і якби не опіка старших, невідомо, як би склалася нинішня історія України. Студент Кучма традиційно витрачав усю стипендію за півмісяця й далі не знав, що робити.

Майбутній Президент виїжджав на роботу в Казахстан–„степь да степь и не одной девчонки". Він стверджує, що це було досить суворе і своєрідне життя.

Працюючи на КБ „Південне", познайомився на сільгоспроботах із „мамчиною донькою" Людою, що не вміла полоти. На день народження подарував їй троянди–„розорив клумбу перед правлінням колгоспу", а через рік вони одружилися,–„і вже майже сорок років ми з моєю російською дружиною нерозлучні" (с. 405).

Президент України детально описує свою „південмашівську кар'єру". До того, як стати директором, деякий час був секретарем парткому. (Для довідки 1975-1981 р.–Л. Кучма секретар партбюро КБ „Південне", 1981-1982 р.–секретар парткому об'єднання „Південне"). Виявляється, Л. Кучма був „дисидентом" й постійно звинувачувався в „буржуазному націоналізмі". А в період проголошення незалежності Л. Кучма (за версією книжки) був одним із ініціаторів створення самостійної держави! (Нагадаємо, що народний депутат України Леонід Кучма не голосував „за" Декларацію про державний суверенітет 16 липня 1990 р.).

Леонід Кучма–теоретик політики
або про плутократів Ахметова й Медведчука...

Політики й аналітики не змогли оцінити, точніше, розглеліти в Президенті України фахового знавця політичних наук. У книжці „Україна–не Росія" Л. Кучма запроваджує низку термінологічних новацій. Найприйнятнішою виглядає пропозиція змінити усталений термін „олігархія" („влада небагатьох") стосовно політичного устрою України та Росії на „плутократія" („влада багатих"). Це одразу ж породжує змістовий ряд „плут", „плутні", пише Л. Кучма. Від

себе додам, що справді змістовно політичний текст–„плутократи Р. Ахметов, Г. Суркіс, В. Медведчук та інші реально контролюють владу в Україні”–більш адекватний.

Хоча віднедавна варто було б автору дослідження обдумати ще значимішу українську версію зміни слова „олігарх”–на „глитай”.

Тішить еволюція думки Л. Кучми стосовно парляменту та політичної культури в Україні. Ми пам'ятаємо, що депутатів, передовсім представників опозиції, Президент назвав: „свині недорізані”, „хворі”, „подонки”, „ідіоти”, мовляв у них „шарики за ролики заїхали” тощо. Тепер Л. Кучма ввважає, що всі конфлікти чи сутички у Верховній Раді України пов'язані не з депутатами опозиції, а з „бездарною анігіляцією духовних сил суспільства” (с. 462). Чесно кажучи, незрозуміло чому анігіляція бездарна, але в цілому думка оригінальна. (Авт.: анігіляція–від латинського „зводжу до нуля”). Автор книги пропонує також цікаві пасажі про ступінь маргіналізації й демаргіналізації перехідного суспільства. Дійсно, Л. Кучма вкотре має рацію, беручи за основу політичних висновків практичний досвід. „За довге життя я прийшов до переконання, що українці більш валентні”. Для ілюстрації цього висновку він наводить думку когось із журналістів про те, що „аби ЦК КПРС перевело Кучму Л. Д. на один з уральських чи московських заводів, то через двадцять років він (пише Л. Кучма) міг би опинитися на місці Б. Єльцина, стати президентом Росії, тоді як Єльцин ні за яких обставин не міг би стати президентом України” (с. 511). Одне слово, Леонід Кучма переконаний у своїй високій значимості–і це, між іншим, цікава політична думка.

Історія України чи „общеруська” історія

Цей розділ рецензії писати найважче, бо йдеться про дискусію з Леонідом Кучмою як ученим-істориком. Президент України, як випливає з книжки, останні роки спеціяльно займався пошуком джерел і літописів, перечитував біографії М. Грушевського, М. Гоголя, В. Короленка.

Деякі фрагменти книжки, які здебільшого й прозвучали на українському радіо, є ґрунтовними, з великою кількістю фактологічного матеріялу. Водночас, є проблема: в дослідженні представлено дві різні версії історії України, очевидно, що одна версія описана російським істориком, інша–українським. Російська історична рука Леоніда Кучми під кінець переважає. Він пише: все, що відбувалося до 1917 року, це не українська історія, мова, література чи культура. Президент України стверджує: роздільний рахунок нехай йде з 1917 року–року, коли почався процес політичного обособлення (відхо-

дження) трьох народів (с. 323), що завершився в 1991 р. Усе, що було в житті українського, російського чи білоруського народів до 1917 р.,–„общеруське або вітчизняне", стверджує Леонід Кучма. Терміни–не суттєва річ у його схемі української історії. До терміну все одно колись звикнуть. А такий культурний пакет, що ми всі „руські", стане, як стверджує російський Леонід Кучма, „поворотним пунктом у відносинах трьох народів" (с. 323). Згідно з текстом цю „руськість", точніше малоросійськість, поширено на період Київської Русі, добу Богдана Хмельницького. Наприклад, Хмельницький і його співвітчизники не сприймали себе окремою нацією (с. 147), вони вважали себе „руськими із Малоросії". Звичайно ж, я не виправдовую Леоніда Кучму, малоросійськість якого підсвідомо присутня навіть в автобіографічному тексті. Так, розповідаючи про свого батька Олексія Даниловича Кучму, Президент України чомусь вирішив згадати „світлішого князя" Олексія Даниловича Меньшикова, котрий „прожив на світі стільки ж, як і той, 56 років, тільки зовсім по-іншому" (с. 366).

Порівнюючи гордість батька з характером Меньшикова, Кучма чи його російський консультант в принципі не зважили на той факт, що цей „світліший князь" зруйнував Батурин за вказівкою Петра І, утопив у крові, винищив практично все населення столиці Ґетьманської України часів Івана Мазепи й, безумовно, є найбільшим ворогом української історії.

У книжці також трапляються історичні помилки, є тут вибіркові цитування з переписки відомих українських державних та наукових діячів. Один лише приклад, але який показовий: Леонід Кучма пише, що Михайло Грушевський фактично був Президентом, оскільки займав посаду голови Центральної Ради. Водночас загальновідомо, що Центральна Рада 19 квітня 1918 року обрала М. Грушевського Президентом УНР.

Який же випливає з цього висновок? Загалом, позитивним явищем є те, що президенти беруться за написання книжок історичної тематики. Переконаний, це набагато краще, ніж перекроювати Конституцію держави на свій копил. І найголовніше, як свідчить історія, автори-президенти врешті-решт також читають власні книжки.

——— · ———

• **Майже 75% громадян не довіряє нинішньому президентові.** Прем'єру України не вірить 51%, Кабінету міністрів–61%, Верховній Раді–70%. Відносно найбільшим довір'ям користуються органи місцевої влади (41%). Надалі найбільше довір'я мають релігійні організації (52%), Збройні сили (59%), радіо (55%). –

ПОВЕРНЕННЯ ВЕЛИКОГО КНЯЗЯ МИХАЙЛА КАРАЧЕВСЬКОГО-ВОВКА

Поміщуємо, з незначними скороченнями, статтю Андрія Глазового з журналу „Україна" про небуденну людину нашого часу.

Редакція

Родовід

Рід князів Карачевських-Вовків один із найдревніших у Европі. Його фундатором був прямий нащадок Ярослава Мудрого, Великий Князь Чернігівський і Київський Михайло II, причислений Православною церквою до лику святих–князь загинув 1246 року в бою із загарбниками. Місто Карачев стало родовим гніздом одного із синів загиблого Михайла II. Як це часто бувало в середньовічній Европі, прізвисько одного з нащадків роду, Карачевського й Звенигородського князя Івана Андрійовича „Вовк" стало другим прізвищем династії. Від князів Карачевських ведуть родовід славетні аристократичні роди України, Росії, Литви, Польщі–князі Масальські, Оболенські, Болховські, Звенигородські, Воротинські, Одоєвські, Сокольницькі інші... Один із Карачевських, князь Святослав, був одружений із дочкою Литовського Великого князя Ольгерда–із болгарською царівною, третій, князь Василь–із татарською принцесою Фейзулою, праонукою Чингіз-хана. Нащадок цієї гілки роду князь Іван, прозваний татарами Карач-Мурза був достеменно визначним ординським дипломатом–уявіть собі місію примирення між двома... ні, не просто націями, культурами, цивілізаціями: східнослов'янською та монголо-татарською, які по-звірячому люто, на генетичному рівні ненавидять одна одну. Проте Карач-Мурзі це вдалося. Він навіть „офорлював документи" на царство московського володаря. А тюркська версія родового імені–„карач" стала титулом ранґового дипломата в Орді. Серед існуючих нині, після світових воєн та лютих репресій, князі Карачевські-Вовк є в Україні єдиними нащадками давньоруської монаршої династії Рюриковичів-Чернігівських.

Батько нинішнього Великого Князя, Микола Карачевський-

Вовк, уродженець українського міста Рогачів, був військово-морським представником Російської імперії на базі французької фльоти в Бізерті (тепер Туніс). Після революції перейшов на французьку військово-морську службу. Князь Микола похований на паризькому православному цвинтарі Сен-Женев'єв де Буа, у кварталі заслужених офіцерів Франції. Його син, Князь Михайло Карачевський-Вовк, здобув освіту в знаменитому Єзуїтському коледжі святого Георгія в Медоні. Там тоді навчалося багато еміґрантів–нащадків аристократії різних народів колишньої імперії. Отціезуїти жодною мірою не втручалися в питання віросповідання (князь Михайло–вірний Української автокефальної православної церкви, і Закон Божий вивчав там у православного владики Афанаїла–особи унікальної, мудреця й схимника).

Потім була війна в Алжирі–юний князь виніс пораненого товариша з мінного поля. за що й отримав французький Croix Militaire du Combattant de l'Europe. Затим–багатолітня дипломатична служба, зокрема, торговий аташе Франції в радянській Москві. Тобто князь Михайло цілком дотримався традиції роду–став воїном і дипломатом.

Після виходу у відставку з французької державної служби князь стає бізнесменом, успішно розвиває свій бізнес у Польщі (його дружина княгиня Данута–з давнього польського роду князів Поляновських). Нарешті, кілька років тому він повернувся в Україну, на батьківщину своїх предків. Назавжди.

Зустріч

Ми зустрілися з князем Михайлом під час літургії в Андріївській церкві, перлині київської архітектури. Церкву збудовано на місці, де за словами найвідомішого давньоруського літопису, Апостол Андрій встановив хрест і пророкував, що згодом виросте тут велике й славне місто. Ще 1212 року тут була споруджена Княжа церква (нинішня–творіння геніяльного італійського архітектора 18 ст. Растреллі).

Крім того, що нині це один із провідних храмів Української автокефальної церкви, крім того, що тут проводяться елітні концерти класичної музики, Андріївська церква–своєрідна духовна цитадель української аристократії, об'єднаної в Українську шляхетну спілку, очолювану Великим Князем.

Почавши розмову на схилах стародавнього Києва, ми зрозуміли, що вона буде цікавою і довгою. Тож князь запросив для її продовження на вечерю до свого помешкання.

Вечеря з великим князем

Затишна невелика квартира на Печерську нібито не мусила скидатися на великокняжу резиденцію–аж допоки до неї потрапив. Ґерб князів Карачевських-Вовків, унікальна старовинна ікона з зображенням князя Михайла II Святого, засновника династії, величезна бібліотека, гори кореспонденції, преси, фотоматеріялів–одразу видно, що князь веде активну благодійну діяльність.

–Ваша Світлосте, ви очолюєте найвпливовішу та легітимну організацію дворянства України–Шляхетну спілку. Яке ваше особисте бачення ролі шляхти, що нині відроджується в суспільному житті країни?

–Аристократія завжди згуртовувала націю, служачи Богу і народові. Так склалося історично, протягом багатьох століть. Хоча Міністерство юстиції офіційно зареєструвало Шляхетну Спілку України лише півроку тому, робота велася попередні десять літ, фактично весь період з відновлення Незалежності України. Однією з головних цілей діяльності Спілки є пошук і повернення українцям на батьківщині та за її межами їхнього родоводу–адже після більшовицьких репресій проти аристократії багато хто з українського шляхетства втратив архіви. Настав час відродити високу еліту нашої прадавньої країни.

–Нині слово „еліта" вживають усі, хто не ледачий. Часто-густо геть не за призначенням, величаючи так кого завгодно...

–Звичайно, йдеться не лише про відродження давніх родів. У всі віки до аристократії кооптували найобдарованіших і найвизначніших осіб суспільства, надаючи їм титули.

–Як це відбувається, наприклад, у сучасній Британії, де королева дає титул лорда найвидатнішим діячам науки, культури, тощо...

–Ми в Україні чинимо так само. Хоча й принципово утримуємося від надання дворянських титулів просто „потрібним людям". А головна мета аристократії вельми традиційна–просвітництво і духовна благодійність.

–Ви, нащадок найдавнішого шляхетського роду України, чи не маєте наміру поринути в політику?

–Боронь мене Боже поринути в політику! Не люблю я цієї справи... Я певен, що одного дня–коли Бог того схоче, Велика Україна може повернутися до ідеалів своєї тисячолітньої монархії. Але особисто я волію присвячувати сили благодійницькій діяльності.

–Властиво, це традиційно для аристократії цілого світу...

Тож серйозно займаюся нині соціяльними справами: підтримкою пенсіонерів, дітей–зокрема, унікального Княжого дитячого хору „Зернятко", і церковними справами. Це теж одвічна й часом нелегка місія монархів. Природно, Президент має бути невтральним у церковних

питаннях, як виборний глава держави. А я, як нащадок її монархів, цілком управі докладати зусиль до здійснення свого глибокого переконання: православна церква в Україні мусить бути національною і єдиною.

–Але тепер, коли тривають міжконфесійні конфлікти, ви поставили собі вельми непросте завдання...

–Непросте. Але я певен, що це здійсненна мета: істинний християнин молиться Богові, а не відносить себе до якогось чергового ворогуючого владного церковного клану. Церковні чвари–гидота, недостойна справжнього віруючого. І саме в нашій Україні, де колись утвердив хрест свій апостол Андрій Первозваний–започаткувавши двотисячолітню християнську традицію (ви знаєте, про це нещодавно говорив і Папа Іван Павло, перебуваючи в Україні) має відродитися сила єдиної прадавньої православної церкви.

У моїх плянах відкриття шкіл церковних дириґентів та дияконів, так необхідних нашій Українській Церкві. У майбутньому збираюся опікуватися також створенням Кадетського корпусу. Необхідно відродити інститути шляхетних дівчат, у цьому я також переконаний.

–Якщо я вас правильно зрозумів, ми повертаємося до теми про необхідність створення справжньої національної української еліти?

–Так. Проте належить подолати жахливу спадщину радянської епохи. Коли величезна країна представляла собою рай для убогих: ґарантоване животіння. Життя в стійлах-комуналках, зате з ґарантованою паршивою ковбасою й гидкою горілкою. До речі, це страшна річ, що „совок” багатьох привчив до безпробудної пиятики. Звісно, для тоталітарної держави то дуже вигідно. Як на мене–я людина глибоко віруюча–радянський експеримент був моторошною угодою із Сатаною. Ідеологи казарменого комунізму лиш не враховували, що борги Сатані треба неодмінно віддавати...

–...І це „діловий партнер”, якого не обдуриш...

–Точно. Йому доводиться віддавати все „позичене” в диявола, і неодмінно з процентами. Той устрій відучив людей думати, убив ініціятиву, відняв саму душу. Мені й зараз стає трохи страшно, коли бачу демонстрації „колишніх”, маю на увазі прибічників радянської системи. Ці всі немолоді вже люди з перекривленими обличчями... Не полишає думка, що вони внутрішньо знищені, абсолютно порожні зсередини...

Тим часом за розмовами князь заходився готувати страви. Точніше кажучи, творити якесь куховарне таїнство.

–Ще одна мета–зробити все, аби було надано українське громадянство всім українцям світу, які того забажають, хоч би де вони мешкали. Адже за межами Батьківщини живе близько 50 млн. наших

співвітчизників. І слід не просто формально видати їм українські паспорти, а й надати можливість брати активну участь у житті історичної Батьківщини та її подальшій розбудові. Щоб вони могли придбати землю й нерухомість, інвестувати гроші (а це мільярди долярів!) у нашу економіку на пільгових умовах...

Для Бога немає слова „неможливо"

–Ваша Світлосте, а як би ви сформулювали в кількох словах власне життєве кредо?

–Дуже просто, бо це три речі, на яких Божою милістю тримається світ. Слово, Свобода, Віра. Без віри людина перестає бути людиною. Без Свободи навіть віра не зарадить. І нарешті Слово, думка... Пригадуєте перші слова Біблії?

–Спочатку було слово...

–На Слові, Свободі, Вірі стоїть наш світ.

–На вашу думку, чи можливе у нас в Україні відновлення монархії?

–Кілька років тому у Варшаві на православному цвинтарі я випадково звернув увагу в забутому куточку на хрест типово української форми. Коли трохи почистив його, шматок бетону, приліплений на камінь, відпав, і я побачив тризуб! Якась добра людина колись заліпила той тризуб, аби врятувати могили від руйнування комуністичною „новою владою". День за днем ми разом із українським посольством на чолі з тодішнім послом у Варшаві графом Ґеннадієм Удовенком розчищали могилу за могилою–виявилося, то були поховання вояків двох дивізій Української Народньої Республіки, що брали участь в обороні Польщі від більшовицької інвазії 1920 року й полягли в боях. Спробуйте пояснити, як могло статися диво з віднайденням того першого хреста?

–Справді, непросто. Відомий астролог Павло Глоба кілька років тому передрік, що до України повернеться її князь-іноземець... У вас же поки ще французьке громадянство? Але знаєте, до Павла Глоби з його пророцтвами тут ставляться дуже по-різному...

–Нехай. Ось тільки я–перед вами, український князь-іноземець. Пригадую, ще 1972 року в Нью-Йорку я сказав митрополиту Української автокефальної церкви Мстиславу, що він стане першим Патріярхом незалежної України. Мстислав відповів на те: „Але ж це неможливо!" А я на те: „У Бога немає слова „неможливо"... А за двадцять років ми вкотре зустрілися із Мстиславом–у Києві, на церемонії посвячення його в Патріярхи...

Ось моя відповідь на ваше запитання. У БОГА НЕМАЄ СЛОВА „НЕМОЖЛИВО"...

Андрій ГЛАЗОВИЙ

Степан КІКТА

ЗГАДУЄМО МИСТЦЯ ЮЛІЯНА ВОЛЯНЮКА

12 грудня 2003 р. минуло 28 років від тої ночі, як несподівано заснув на віки в м. Лорейн, Огайо, Юліян Волянюк, обдарований багатьма талантами син Гуцульщини.

Ю. Волянюк народився 16 квітня 1912 року в містечку Делятин. Після навчання в Станиславівській гімназії, фахові знання набув у Мистецькому Інституті в Познані до 1939 року. Під час війни свої знання побільшив в ділянці графіки у Мистецько-промисловій школі у Львові в проф. Миколи Бутовича. Влітку 1943 року добровольцем вступив до дивізії „Галичина" і у відділі військових звітодавців відслужив до кінця війни.

У повоєнній Европі відкрив власну Мистецьку студію в м. Розей у Баварії. В 1947 р. перший раз взяв участь у „Виставці переміщених осіб" у Мюнхені з картинами „Еспанська дівчина", озеро „Хімзее" і „Дунай під Будапештом". Отримавши прихильну оцінку, став визнаним мистцем пейзажу та портрету.

З переселенням у 1952 р. до Америки в м. Лорейн, Ю. Волянюк мусив працювати фізично, у США однак проявив себе графіком, виконавши 30 рисунків недержавних марок, виданих Українським музеєм-архівом у Клівленді в рр. 1957-62, та 18–для Реґіонального об'єднання „Ярославщина та окраїни Засяння" в 1966 р. Окрім рисунків на обкладинки книжок та альбомів і платівок В-ва „Хвилі Дністра" у Клівленді, мистець зайнявся іконописанням візантійської школи для церков обох віровизнань у східних Стейтах Америки. Під кермою мистця Святослава Гординського розмальовував внутрішнє оздоблення катедри св. Володимира і Ольги у Вінніпезі, Манітобі в Канаді; користувався також різьбою і токарством.

Найбільш відомим з малюнків Ю. Волянюка є образ релігійної тематики „Покрова Пресвятої Богородиці", що висить у святилищі їй посвяченій церкві у Пармі в Огайо. Та прекрасно скомпонована ікона була видана Парафіяльною радою як образ малого формату для вжитку в домах і була друкована на стінних календарях. Іконописець найбільш радів з намальовання і різьблення на липовому дереві в 1966 р. двох ікон з чудодійної ікони „Милосердя двері" з Собору греко-католицької церкви в м. Ярославі. Соймик Землятства Ярославщини („ЯРОКЗА") 3 вересня 1966 р. в Чікаґо, Іліной,

дарував першу ікону Патріярхові Кардиналові Йосифові Сліпому і вручив йому 16.VI. 1968 в часі Богослужби на Виставовій площі в Торонто, Онтаріо, в Канаді. Патріярх примістив цей дар у Музеї Українського католицького університету ім. Климентія папи в Римі, а друга є власністю і в почитанні родини Ярослав у Клівленді, Огайо.

Оцінку мистецької творчости Ю. Волянюка подав мистець і мистецтвознавець Іван Кейван з Едмонтону, Альберта в Канаді в журналі „Самостійна Україна" в Чікаґо, в ч. 166 з 1962 р.

Ю. Волянюк був також філятелістом і марки України експонував на американських виставках у Лорейні і Лейквуд, Огайо, а даруванням рисунків на 30 купюр були друковані марки, листівки, конверти, образи.

Був ідеалістом, освічений, скромний. Неодружений, жив самітно, і так ненадійно мертве тіло знайшов 12 грудня 1975 р. в його кімнаті друг-дивізійник д-р Юліян Сілецький, який і зайнявся похороном 18 грудня з церкви св. Івана Хрестителя в Лорейн, Огайо, на міському цвинтарі.

Клівленд в Огайо, 15.XI. 2003

РОЗШУК КОС ЗИНОВІЯ

Шукаю свого стрийка **Кос Петра Григоровича**, приблизно 1904-1907 року народження, Польща, Краківська обл., Санокського р-ну, с. Лубно. Родина: батько–Кос Григорій Іванович, мати–Кос Анастасія Василівна, брати–Іван, Микола, Павло, Андрій, Юрій, сестра–Ґанна.

З початку організації вступив до дивізії „Галичина". Є відомості, що після боїв під Бродами він з побратимами був у Чехії, а пізніше в полоні в Італії. В 1944 році нас переселили з Польщі в Україну, і зв'язок з ним загубився. Документи і фотографії у нас не збереглися, в зв'язку з обставинами, які на той час існували.

Можливо хтось з дивізійників був знайомий з моїм стрийком і знає про його долю.

Моя адреса:
Кос Зиновій Іванович,
вул. Ковшевича, 23, м. Бережани,
обл. Тернопільська, Україна.
Телефон: (03548) 2-47-86

Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ
Київ

ВЕСЕЛЕ СЛОВО З-ЗА ОКЕАНУ

Штрихи до портрета Романа Колісника

Мені пощастило запізнатися з ним майже дванадцять років тому. З першого погляду він анітрохи не нагадує гумористів-веселунів, котрі на всі боки сиплють дотепами й анекдотами, самі при тому найбільше регочучи. Він–мовчкуватий, стриманий, задумливий. У таких слово–майже як свято. Тільки в доброму товаристві, яке його знає і шанує, він може м'яко і незлобно пожартувати, супроводжуючи слова начеб аж ніяковим усміхом. Щоправда, якщо зайдеться на дискусію (особливо ж на теми української політики), то тут він умить перетворюється на геть іншу людину: пристрастний, запальний, непоступливий Роман Колісник вимахує шаблею безжальних арґументів–і летять із пліч опонентські голови; поінколи може навіть видатися, що сюди ввірвався вихор, за яким іде буряний натиск.

Потім Роман Колісник заспокоїться, перепросить товариство за гарячковий спалах і знову стане таким, яким його найчастіше звикли бачити–по-англійськи стриманим.

Я не раз намагався уявити його життя, дивувався тому, як багато всього в ньому вмістилося.

Юний сільський ідеаліст із Тернопільщини записався добровольцем до української дивізії „Галичина", бо вірив, що йде не Райх обороняти, а стане в пригоді українській справі. На той час у Галичині часто говорилося про те, що по завершенні другої світової війни може дійти до конфлікту між альянтами. І в такому разі Україні дуже важливо мати свою військову формацію. Нею стала дивізія „Галичина".

Пізніше Роман Колісник напише повість „Останній постріл". Своєрідний український варіянт Ремаркового роману „На Західному фронті без змін". Там він розповів про юність на війні. Про надії та ілюзії галицьких хлопців, які перед вступом до дивізії були гімназистами та студентами. Розповів про кров і смерть, побачені юними очима. Про все те, що вміщається в одному-єдиному слові: „ВІЙНА". Своєю психологічною експресією „Останній постріл" нагадує „Поза межами болю" Осипа Турянського.

Але цей твір було написано аж у дев'яності роки в Канаді. Через півстоліття після тих подій, у яких брав участь Роман Колісник і з яких народився сюжет „Останнього пострілу". Нині ж він ішов

крізь війну. Важко було загадувати щось на майбутнє–кругом падали, скошені кулями, його товариші. Будь-якої миті це могло статися із ним. Але доля була милостивою до нього. Він уцілів. Кулі розсипалися на ньому тільки пораненням.

До негайного конфлікту альянтів не дійшло. Потім настало непримиренне їх протистояння, назване „холодною війною". Дивізійники чекали вирішення своєї долі в таборі інтернованих у Ріміні. Кожному лежала попереду дорога в невідомість.Адже все ускладнювалося тим, що вони належали до переможених. Історію ж, як відомо, пишуть переможці. Під своїм кутом зору, зі своїми оцінками. Радянські служителі Феміди у погонах намагалися звинуватити їх у скоєнні воєнних злочинів. Але юридичні експерти різних національностей винесли вердикт: дивізія „Галичина" ніяких каральних операцій проти мирного населення ніколи не вела, поліційних функцій не виконувала; українські хлопці були гарматним м'ясом. Чи не найпромовистіший тому доказ–битва під Бродами, де „Галичина", кинута напризволяще німцями, вела нерівний бій зі значно переважаючими силами Червоної армії.

В „Останньому пострілі" Романа Колісника є страшна сцена з бродівської баталії. У хвилину затишшя перемовляються між собою вояки з двох окопних ліній, що наїжачилися зброєю одна проти одної. З одного боку–дивізійники, з другого–червоноармійці. І там, і там–українці. І тут батько раптово знаходить сина. Вони–за кількадесят метрів один од одного. А поміж них–лінія фронту, що робить їх ворогами.

Але хіба можуть бути ворогами єдинокровні люди? Зараз вони, нарешті, стиснуть одне одного в обіймах. Так повинно бути; така логіка життя й стосунків роду. Однак є логіка війни. Вона домінує, бо це її час. Син опиняється в батькових обіймах уже мертвим. І знетямлений батько, котрий ніяк не може повірити в те, що сталося, несе дороге мертве тіло невідь-куди. І напружена, зрозпачена тиша стоїть над лінією фронту. Тисячі очей з обох боків стають свідками батьківського горя. І навіть тисячі людей не годні вже нічим тут зарадити. Це, певно, найсильніша сцена в „Останньому пострілі". До такої вершини трагічності може піднятися тільки справжній художник слова.

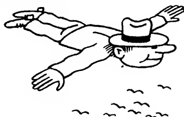
Отже, дивізійники були визнані звичайними солдатами, їм дозволили їхати до різних країн Західного світу. Роман Колісник вибрав Австралію, інші поїхали до США, Канади, Ареґентитни, Бразилії, Британії, Франції. До сьогодні у всіх цих країнах є станиці ветеранів Першої Української дивізії, відомої під назвою „Галичина".

Як і його колеги, Роман Колісник шукав свого місця в новій реальності. Інші умови, інший світ, інші люди. Вчорашній досвід нічим не міг прислужитися. Власне, все треба було починати спочатку. І коли він відчув, що вже заякорився в новому житті, з'явилося рішення переїхати до Канади. Там набагато активніше українське життя, не випадково ж Торонто називають столицею українців Північної Америки.

Саме в Торонто він зміг активно віддатися літературній праці. Спершу з'явилася друком його книжка „Довкола світу". Далі була наукова студія „Військова управа та українська дивізія „Галичина". Потім була збірка його „фірмових" творів „Тяжко бути політичним еміґрантом", її склали публіковані в українській періодиці гуморескні фейлетони. Вона поставила Романа Колісника в ряд не тільки найцікавіших сатириків української діяспори, а й надійно закріпила за ним репутацію найдотепнішого в ній чоловіка. Наступні книжки „Найкращі хлопці з нашої дивізії" та „Від Адама до Леоніда II" остаточно це утвердили. Його твори почали з'являтися друком і в Україні. Вони мають добрий розголос. Тут навіть видано монографію П. Сороки про природу сатиричного обдарювання Романа Колісника. В останній час вийшли в Тернопілі дві нові книжки: „Майже, але не зовсім..." (2002) про те як він майже став письменником, журналістом, гумористом та спомини з його служби в дивізії „Галичина"–„Машерують добровольці" (2003).

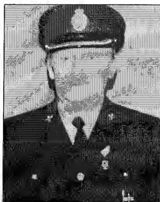
А він, уриваючи вільні від редаґування журналу „Вісті комбатанта" години, пише нові сатиричні коментарі на теми дня. Може їх менше, аніж читачам хотілося б. Інколи йому цим докоряють. А він відповідає: нічого не можу вдіяти–надто лінькувата в мене муза. Боюся її підганяти, бо ще раптом геть покине мене... Як відомо, на все в світі є виправдання й пояснення. Особливо–в гумористів і сатириків.

Є ще одна обставина, яку ми не завжди розуміємо: кожна людина має свій внутрішній ритм, вона живе й діє за ним. І переробити її неможливо. Треба сприймати такою, якою вона є. Головне, що веселе слово Романа Колісника долітає до нас аж із-за океану. І що ми готові його завжди почути.

Роман КОЛІСНИК

ВОЛОДИМИР МОЛОДЕЦЬКИЙ—ПАТРІОТ, ВІЙСЬКОВИК PAR EXCELLENCE

Сотник канадської армії Володимир Молодецький

Як кажуть в народі: Бог йому дав красу, розум, сприт, відвагу... Батько, учасник Визвольних змагань, вщепив любов до свого народу й велике відчуття національного обов'язку, не зважаючи, що Володимир виростав і виховувався у Кракові, де його батько працював.

У лютому 1943 року Володимиру виповнилося 16 років, а вже 5 травня зголосився до дивізії «Галичина» у Львові. Щоб тим разом не прогавити шансу здобути державність Україні. Батьки сприймають це як нерозважний крок–він ще дитина. На весну 1944 року, як 17-літній юнак, покликаний на вишкіл протитанкової зброї. Батько відвідує свого сина на полігоні в Нойгаммері, де застає його, як він їде гусеничним тягачем до протитанкової гармати, й намовляє звільнитися із війська. Син не хоче про це чути.

Як десятник пройшов з своєю групою протитанкових гармат бої під Бродами. Знищив сам з близької віддалі магнітною міною танк. В останній атаці його роя у прориві з оточення, від сильного удару в голову, Молодецький тратить притомність і опиняється в полоні. Два рази пробує втікати—один раз під час маршу, а другий вже з табору, залізши у поїзд під брезент.

Описав свої пригоди, терпіння, знущання талановито й цікаво у двох томах біографічної повісти: *Полум'яні дні* і *В руках «визволителів».* І в таких важких обставинах знаходяться люди доброї волі. До них належала Марушка, яка працювала в НКВД і молодому юнаку скрито помагала в найважчі часи, особливо, коли Володимира, після спроби втечі, запроторили до карцеру.

Після 13 місяців полону його репатріюють як польського громадянина до Польщі. На кордоні прощає його Марушка. Передруковуємо цей епізод з споминів Молодецького:

«...Стоїмо над самою водою над озером. Вона бажає мені щасливої дороги й несподівано запитує:

—Володя, скажи мені чесно, чи ти поляк, чи українець?—Не знаю, що відповісти. Боюся провокації, але врешті рішаюся. Відповідаю: українець...

—Я так і думала... Ну, здраствуй, Володя, я... бажаю тобі, щоб ми ще колись стрінулись у Києві, але щоб тоді ти був у такій армії, в якій ти сам хотів би бути...

Військовий салют і Марушка побігла до своїх бійців...»

Володя поїхав до Кракова, де вже не було його родини, бо втікла на Захід. Залишилася тільки тітка. Півтора року прожив у Польщі, однак мусив утікати. Пішки пройшов майже цілу Чехію й під градом куль перейшов баварський кордон. У Мюнхені віднайшов сестру й згодом поїхав до батьків, які мешкали в Парижу. В січні 1948 року з ними еміґрував до Канади.

Закінчив університетські студії. Одружився, виховав двох синів.

Працював теж екзекутивним секретарем Світового Конґресу Вільних Українців, згодом допомагав Народному Рухові у Києві. На жаль, в Києві Марушки не зустрінув.

З'їздив Україну з дружиною кількома наворотами. Вперше після боїв під Бродами був на відкритті пам'ятника полеглим під Бродами на горі Жбир в травні 1991 року (за Горбачова). Свої подорожі описав у журналі *Вісті комбатанта*, в якому був редактором рубрики «На військові теми».

Він мріяв про військову кар'єру й вступив до канадської резерви, в якій осягнув ранґу капітана—не малий успіх! На запрошення Об'єднання б. вояків українців у Великобританії відбув серію доповідей по його відділах; на бажання управи Об'єднання, виступав в мундирі канадського офіцера, щоб пропаґувати серед української молоді військову службу.

Слідкував за відомостями в медіях, особливо в польській пресі. Одну його статтю з 1981 року, яка не втратила актуальности й сьогодні, із польського часопису *Ґвязда полярна*, Стівенс Пойнт, США, поміщуємо внизу в українському перекладі. (Ця стаття, як нам відомо, не була публікована в українській пресі).

Сотник Володимир Молодецький був теж секретарем Братства кол. вояків 1-ої УД УНА Головної і Крайової управ. І секретарем Світової Ради Українських Комбатантських Організацій.

На жаль, зазнав тяжкого паралічу, з котрим бореться при постійній допомозі своєї дружини Орисі вже третій рік.

«НЕ ВМЕРЛА, АЛЕ СПИТЬ»...

Існує пісня, яка починається: «Гей, там батьку отамане, Україна спить в найліпше»... Ми співали її на Україні ще перед війною... Сумна мелодія, як кожна українська дума, але має риму, ритм і навіть сенс.

Це лемент над ненькою Україною, яка забула своє козацьке минуле й молодецьку славу та попала в сон такий глибокий, що навіть... вода заснула в Дніпрі і затих вітер на кургані... Пісня нав'язує до долі України, яка відважувалася на терезах подій в часах Петлюри і Будьонного, коли на широких степах України перекочувалися хвилі військ; тільки не українських. Україна заснула. А молодці?—Далі сплять як леґендарні лицарі в печерах й, здається, ніщо їх не пробудить.

Мабуть, російський комунізм добре їм служить, бо від часу більшовицької революції на Великій Україні обсервуємо тільки покірне погодження з долею. Тільки Галичина робить шум тут, за океаном, але в Галичині—розбрат...

Від кінця Другої світової війни відбулися спроби визволення з-під совєтського ярма: в Чехословаччині, в Угорщині, тепер в Польщі вже третій раз. А Україна? Спить в найкраще... Не доросли українці, щоб спільними силами впімнулися за свої народні права і Самостійну Україну. Заскоро, квітко, заскоро...

Ц. Ґашинський
Вінніпеґ, Манітоба, Канада

Відповідь В. Молодецького:

Читаючи статтю п. Ґашинського, безперервно насувалася мені стара англійська приповідка: Ignorance is a bliss (Незнання—це блаженство).

Пісню, котру згадує п. Ґашинський, могли співати в Україні і це є вірш польського поета «української школи». Її головними представниками були: Антоні Мальчевський, Богдан Залеський і Северин Ґощинський, отже, цей вірш не міг відноситися до часів Петлюри. Автор статті пише, що широкими степами України перекочувалися «хвилі військ, тільки не українських». Хочу пригадати, що ненька Україна мусила була пробудитися, щоб проголосити незалежність, а через її широкі степи пересувалися теж і українські війська під командою отамана Петлюри, гетьмана Скоропадського, армії УНР і Директорії, Січові стрільці (аналогічні до польських леґіонів), Українська Галицька Армія. Ті війська «не спали».

Боролися вони по-геройському проти більшовиків, проти Будьонного і Муравйова, проти білих і червоних орд, російського Денікіна і Врангеля, проти поляків. Не отримали вони ані дорадників в особі ген. Вейганда, ані не допомогли їм зорганізовані у Франції дивізії Галлера. Боролися самі, й українські степи лунали вогнем кулеметів з українських тачанок, «молодці» Тютюнника і Махна галопували степами України і тоді, коли польський селянин міг уже спокійно орати свою ниву. Чи полякам треба нагадувати слова маршалка Пілсудського: «Бути переможеним, але не полеглим–це перемога»?

Не кволий, але кровавий збройний спротив російським ордам, без різниці чи червоним, білим, чи чорним, закінчився щойно тоді, коли після реквізиції зерна на засів в Україні вибух голод, від якого вимерло понад вісім мільйонів українців. Може п. Ґашинський міг би нам сказати, як люди, які не могли стояти на ногах з голоду, могли боротися проти окупанта.

Однак ненька Україна не мала часу засинати. На західних землях України, котрі п. Ґашинський волів би називати може «Малопольска всходня», почався сильний рух опору. Напевно багато читачів «Ґвязди полярної» чуло про ОУН і УВО, про пацифікації і спротив українського народу.

Запримітив я, що автор статті любить цитувати пісні. Теж я зацитую пісню з 1938 року, коли в Закарпатті пробудилася ненька Україна і «молодці-українці» в кровавих боях з угорськими наїзниками боронили своїх прав. На жаль, поляки помагали, чим могли, угорцям. Рефрен цієї пісні звучить: «Там скачуть карі коні, там грають кулемети, б'ють шаблями вправо, вліво, щоб серце не боліло». Дивний сон мала ненька Україна, в дійсності дивно реалістичний сон.

Прийшов 1939 рік і дві потвори, німецька і совєтська, зчіпилися в поєдинку. Може автор статті чув про Дружини українських націоналістів, котрі з рушницями в руках, в боях з відвічним ворогом України, Росією, дійшли до Львова.

Щоб уникнути звичайної в таких ситуаціях критики «колярборантства» українців з німцями, зроблю мале порівняння. Німці зайняли Польщу, гнобили народ, позбавили поляків свободи. В ім'я старовинної доктрини, що «ворог мого ворога є моїм приятелем», поляки забули про віки ненависті Росії, забули про розбори і повстання, забули про ніж у спину в 1939 році і стали на боці Москви, бо німець був «тут», а москаль — «там».

Україна стогнала під більшовицьким чоботом, концентраційні табори були переповнені українцями, число розстріляних виносило сотні тисяч. Хрущов, будучи сатрапом України, особисто підписав 450 тисяч вироків смерти за спротив колективізації. Москаль був «тут», а німець.—«там». Українці, як поляки, сказали собі: «Ворог мого ворога мусить бути моїм приятелем». Цілі томи можна б написати на цю тему.

В тому самому році постала Українська Повстанська Армія. Вона воювала на два фронти—проти москалів і проти німців. В 1944 році дивізія «Ґаличина» воювала на східному фронті. Оточена арміями маршала Конєва під Бродами, доконувала чудес відваги...Там рук ніхто догори не підносив. Знаю, бо я там був. (Якщо хтось мав би сумніви щодо «леґальности» дій дивізії «Ґаличина», прошу провірити у газеті «Звонзковєц» з червня 1981 року, ч. 49, ст. 6.)*

Війна закінчилася, але не для України. УПА тепер боролася на трьох фронтах. Тоді я перебував у Кракові. Не було жодною таємницею, що ген. Сьвєрщевський згинув в бою з «бандитами». Всі ще пам'ятають, що 1947 року СССР, Польща і Чехословаччина заключили пакт з метою спільної боротьби проти УПА. Хіба ненька Україна, навіть у глибокому сні, була аж така небезпечна? Щойно в 1950 році згинув головнокомандувач УПА ген. Роман Шухевич—Чупринка. П'ять років після закінчення війни!

В 1956 році, під час повстання в Угорщині, канадська газета «Торонто стар» подала, що українці, танкісти Червоної армії, перебігають на бік угорських повстанців і закликають всіх українців так само зробити. На жаль, повстання тривало закоротко.

Знаю, що в 1956 році і поляки боролися за свої права, однак слід пам'ятати, що не проти совєтських танків, а проти польської міліції.

Теперішній рух спротиву, у формі розвитку «Солідарності», є гідний подиву. Якщо я міг би, уважав би за честь, стиснути правицю Лєха Валєнси. Однак рух «Солідарность» є соціяльним явищем, скерованим проти несправедливости створеної в Польщі комуністичним режимом, а п. Лєх Валєнса безустанно запевняє Москву, що не має наміру відірвати Польщу від блоку Варшавського пакту.

Здаю собі справу, що свобода і демократія—це чужі терміни для Москви. Коли демократизація в Польщі посунеться задалеко, може прийти до конфлікту з СССР. Чи міг би п. Гашинський сказати, що станеться, як совєтські танки переїдуть кордони Польщі? Що

* Там поміщене спростування на наклепницьку статтю та перепрошення редакції „Звонзковца": *Редакція „ВК"*

зроблять Лєх Валенса і «Солідарность»– і Пан, і я знаємо. Але що зробить ген. Ярузельський? Чи дасть наказ польській армії на відбій наїзникові? Чи може, як Йонас Кадар у 1956 році, видасть розпорядження, щоб армія стояла в казармах, аж «старший брат» зробить порядок з «нечемними поляками»?

Чому Україна не зробила повстання проти Москви? Якщо хтось жив у СССР, йому не треба вияснення. Якщо хтось не жив, жодне вияснення не поможе.

Україна боролася і боротиметься. Свідчать про це тисячі дисидентів, яких не відстрашують навіть каземати КҐБ. Надіймося, що цим разом і ми, і ви зрозуміємо, що коли з'єднаємо спільно сили, наші шанси перемоги будуть більші. Щоб порозумітися, говорім один одному правду в вічі, однак не викривлюймо фактів, бо це впроваджує народ у блуд, а передусім забудьмо про сарказм, бо він породжує ненависть.

Якщо я в чомусь вразив народні почуття п. Ґашинського чи Пана Редактора, прошу вибачення, бо це не було моїм наміром.

Володимир Молодецький

«Ґвязда полярна», субота, 7 листопада 1981 р.

ЗАКОН ПРО ПРАВОВИЙ СТАТУС ЗАКОРДОННИХ УКРАЇНЦІВ

Після 5 років парляментських баталій 20 листопада 2003 р. 327 із 438 присутніх депутатів українського парляменту проголосували за Закон України **„Про правовий статус закордонних українців"**, який дає визначення поняття „закордонний українець", зараховуючи до їх числа громадян інших держав або осіб без громадянства, які ідентифікують себе українцями, а також тих, хто має українське етнічне походження або є вихідцем з України.

У посвідчення закордонного українця буде внесено прізвище й ім'я, дату й місце народження, громадянство або інший статус, фотографію. Закордонний українець матиме право іміґрувати в Україну за умови отримання ним у встановленому законом порядку дозволу на іміґрацію, причому дія квот на іміґрацію в Україну на тих, хто отримав статус закордонного українця, не поширюється.

Президент Кучма не підписав Закону й повернув до Верховної Ради з своїми змінами.

ХОЧЕМО, ЩОБ ЦЕРКВА ВИХОВУВАЛА В ДУСІ ПАТРІОТИЗМУ ДО УКРАЇНИ

Патріярх Філарет, глава Української православної церкви Київського патріярхату у розмові з редакториами„Нашого слова" М. Вербовим і С. Мігусом з Варшави під час форуму Світового Конґресу Українців 2003 р. розповів про сучасний стан в Україні та його сподівання у майбутньому.

Сьогоднішня Україна–це в оцінці багатьох політиків і журналістів, а відтак і в уяві громадської думки, плацдарм, на якому ведеться затяжна боротьба за зміцнення її державного суверенітету, за европейськість її політико-економічного курсу, врешті за відродження її духовности, зокрема шляхом осмислення своєї національної тотожности. Баталії за утвердження Української держави охоплюють і позначаються у церковному житті. Її роль у становленні підвалин незалежности України стає щораз відчутнішою і вагомішою.

Діяспора

Україна неодмінно зобов'язана пригорнути до себе українців і в цьому їй повинно сприяти світове українство, в тому й форум Світового конґресу українців. Українці, особливо в Сполучених Штатах Америки і в Канаді, а також в інших країнах світу зробили багато для України, для проголошення її незалежности. Коли б не така велика підтримка з боку світового українства, то може б і не відбулась Україна, як самостійна держава. Оці сили, які були об'єднані і в Україні, і за кордоном, вони якраз сприяли проголошенню Української держави. Україна повинна бути вдячна всім українцям, що знаходяться за межами України, які боролися за українську державність в той час, коли боротися в Україні було набагато важче, але боротьба була й тут. Творча інтеліґенція, шестидесятники, як ми їх називаємо, готові були віддати своє життя, йшли в Сибір за те, щоб Україна була незалежною державою. Тому завдяки спільним зусиллям, з Божого благословення, ми маємо сьогодні незалежну Українську державу. Але перед Україною стоїть багато проблем. Недостатньо проголосити державу, а треба її зміцнити. І те, що Україна вже 12 років є незалежною державою, незважаючи на те, що різні сили тиснуть на неї і хочуть, щоб вона знову приєдналась до Росії і створила якусь нову імперію, чи якийсь новий чисто сло'янський союз, чи щоб відродився Радянський Союз, створює небезпеку, якої не можна недобачати. Такі сили надалі діють в

Україні. Однак Україна все-таки 12 років існує і оце дванадцятиріччя свідчить про те, що Україна є і буде.

Єднання

На превеликий жаль, на початку української державности Українську церкву розділили ті сили, які не хотіли бачити незалежної України і незалежної Української церкви. Оце розділення існує до цього часу, тому наші зусилля направлені на те, щоб поєднати українське православ'я в єдину Українську православну церкву, помісну Церкву, яка була б незалежна від інших Церков. Однак Москва протидіє цій ідеї досить сильно. Проте Київський патріярхат, як помісна Церква, теж набирає свою силу і я думаю, що прийде час, коли в Україні буде якщо не єдина помісна Українська православна церква, то в усякому разі така буде Церква, яка тут в Україні стане пануючою. Україна сьогодні багатоконфесійна держава. У нас нині є не тільки православні, а й греко-католики, римокатолики, протестанти, але ми сподіваємося, що буде потужна помісна Українська церква. Ми бачимо, що ця Церква в особі Київського патріярхату набирає силу.

Про створення єдиної Церкви, але в складі Московського патріярхату, мріють передусім у Москві. Ми ж маємо на увазі правдиву Українську церкву, а не тільки з назви українську. Московський патріярхат також називає себе Українською православною церквою, але ж це не є Українська церква.

Структура

Київський патріярхат має сьогодні 29 єпархій, тобто є вони в усіх областях. У нас 3650 парафій, 6 духовних семінарій, дві академії, один богословський факультет. Маємо більше тридцяти монастирів. Отже, для існування помісної Церкви в нас є все необхідне. Нас підтримує десять мільйонів православних українців, у той час, як московський тільки п'ять мільйонів. Ці дані згідні з соціологічними опитуваннями як українськими, так і західними, і навіть, російськими.

У Московському патріярхаті удвічі більше парафій, ніж у нас, але ж вірних наполовину менше. Різниця у парафіях береться звідти, що влада більше підтримує Московський патріярхат, тому там і більше парафій. Тепер стосовно географії. У західних областях України, коли йдеться про Православну церкву, переважає Київський патріярхат, у центральній частині, можна сказати–половина на половину, а в південній та східній Україні перевага Московського патріярхату. Це природньо, бо там мешкає найбільше росіян за своїм етнічним походженням.

Збройні сили

У Збройних силах України поки що нема капелянства і нема військового священства. Просто діючими законами України не передбачено співробітництва збройних сил і Церкви. Але все таки ми, тобто і Київський, і Московський патріярхат, в меншій мірі Греко-католицька церква, є активні в збройних силах України. У значно меншій мірі роблять це Протестанські церкви, бо вони ж взагалі проти ношення зброї християнами. Вони там небажані, бо будуть вносити інший, якби хотілося, військовий дух. Наша участь полягає в тому, що ми освячуємо військові кораблі, беремо участь у присягах, Церква благословляє на вірність державі, виступаємо з доповіддями серед військовиків, будуємо каплиці в військових частинах. Ось така наша участь. Натомість присутність Московського патріярхату, який, як відомо, стоїть на позиціях єдиної Російської православної церкви, нас бентежить, тому що ми хочемо, щоб Церква виховувала в дусі патріотизму до України, а не до слов'янських держав у цілому, хоч ми прагнемо жити в мирі з усіма своїми сусідами, у тому числі і з Росією. Однак насамперед треба любити свій народ і боронити його.

Школа

Ми маємо недільні школи, в яких навчаємо релігії, але це нас не задовільняє. Ми ставили питання перед президентом, перед Верховною Радою, взагалі перед українською владою, щоб нам дозволили викладати християнську етику в школах як предмет, який повинні вивчати всі школярі. Ми вже майже домовилися з відомством освіти й науки, що такі уроки етики будуть, але темні сили втрутились і все призупинили. Зараз ми не маємо можливості охопити дітей та молодь вихованням у християнському дусі, дусі християнської моралі, тому ми шукаємо інші шляхи, якими можна оцей недолік, заперечення держави, подолати. У нас є пляни охоплення більшої частини дітей і молоді вихованням і навчанням у дусі закону Божого.

В Західній Україні в усіх школах християнська етика викладається без перебоїв. Викладається вона тому, що там батьки вимагають, щоб їх дітей навчали в школах закону Божого і в дусі християнства та моралі. Керівництво шкіл не могло та й не хотіло відмовляти батькам, а в центральній та східній Україні такого ентузіязму з боку батьків нема, тому тут в деяких школах частково викладають закон Божий на добровільних началах. Ми однак хочемо, щоб всі діти в усіх школах вивчали християнську мораль.

Батькам пропоновано викладання, але це є наслідки впливу дер-

жавного атеїзму, який виховав сьогоднішних батьків у байдужому ставленні до релігії, до Бога, до віри і до Церкви. Тому ми пожинаємо ці неґативні плоди.

Взаємини з Греко-католицькою церквою

У нас з Греко-католицькою церквою, з ієрархією та з духовенством стосунки добрі. Про це свідчить хоча б те, що ми до цього року в Володимирському соборі приймали копію Туринської плащаниці і разом з кардиналом Гузаром служили перед нею молебень; минулого року ми приймали папу римського Іоанна Павла II. Певні проблеми є ще в Західній Україні, де появляються непорозуміння між православними і греко-католиками.

Що стосується перенесення центру Греко-католицької церкви зі Львова до Києва, то я вважаю, що це справа самої Греко-католицької церкви, хоча бачу, що великих підстав для того, щоб якраз тут був центр, немає, тому що в Києві греко-католиків дуже мало. Звичайно, ми проти, щоб стосунки використовувались в прозелітичних цілях, бо це може допровадити до ґогіршення відносин. Ми стоїмо на позиції добрих відносин з усіма конфесіями в Україні, особливо з Греко-католицькою церквою, бо це Церкви, які стоять на патріотичних засадах, вони відстоюють українську державність, інтереси українського народу, і це нас єднає.

Влада

Києво-Печерська лавра знаходиться у підпорядкуванні Московського патріярхату, і Почаївська лавра. Те, що влада, вилучаючи Почаївську лавру, готує основу для того, щоб її передати Московському патріярхату повністю, викликає обурення. З цього приводу я написав листа президенту Л. Кучмі і прем'єр-міністру В. Януковичу, в якому ствердив, що це крок, який нікому не принесе користи і не допоможе в консолідації релігійного середовища, а навпаки–розбудить емоції, які не закінчаться добром. Це ще в більшій мірі стосуються Києво-Печерської лаври. Монахи силою захоплюють приміщення, які належать музею, хоч це, з одного боку, є порушенням закону, а з другого наносить шкоду українській культурі, бо ж музей зберігає наші найцінніші культурні скарби. Без потреби викидається звідти працівників музею, а експонати залишаються без будь-якого нагляду. Якраз оці приклади засвідчують, що наша влада, яка нібито демонструє рівне ставлення до всіх конфесій, більше підтримує Московський патріярхат. Тому він сьогодні багатший на кількість храмів і кількість парафій. Народ, навпаки, більше підтримує свою правдиву Українську церкву.

Мною вибраний шлях

Я в житті робив не те, що треба. Я служив Церкві, а не тому чи іншому режиму. Завдяки тому, що я служив Церкві, Україна мала за радянських часів 60% храмів усього Московського патріярхату, тоді як усі інші республіки 40%. Україна поставляла багато духовенства навіть для Росії і це є доказом цього, що я служив Церкві, а не радянському режимові і тому мав успіхи.

Московський патріярхат повернеться на лоно Київського патріярхату тоді, коли духовенство побачить, що влада однаково ставиться до Київського і Московського патріярхатів. А сьогодні духовенство бачить, що влада більше підтримує Московський патріярхат, і тому вони вважають, що краще служити в Московському патріярхаті, тому що там є підтримка влади. Вони не хочуть іти в церкву, якої влада не підтримує. Коли влада буде прихильно ставитися до Київського патріярхату, тоді, звичайно, дуже багато духовенства, єпископів прийдуть до Київського патріярхату.

Побажання

Щоб усі українці, і не тільки українці, а всі християни, насамперед служили Богові, виконували його заповіді, не відступали від християнських принципів моралі. Зараз поширюється явище відходу від віри, від Бога якраз серед християн, і ці пороки, які ми зараз бачимо, є відходом від християнської моралі. Моє побажання таке, щоб кожен християнин–і українець, і поляк, і німець, і росіянин, і румун і всі, щоб вони відповідали своїй християнській приналежності–якщо я християнин і належу Христові, то треба жити так, як проповідував Ісус Христос. Інакше буде нам горе.

„ГРОМАДЯНСЬКА РОЗМОВА" З ОКСАНОЮ ПАХЛЬОВСЬКОЮ У ЛЮБЛІНІ

Доборолась Україна
до самого краю...
(Тарас Шевченко)

13 листопада 2003 р. у вщерть наповненій авдиторії відбулася зустріч аспірантів польсько-українського Колеґіуму, а також студентів обох люблінських університетів та гостей із Оксаною Пахльовською–професором Римського університету “La Sapienza”, завідувачем Катедри української мови та літератури (дочкою відомої поетеси Ліни

Костенко–ред.). Темою виступу О. Пахльовської було „Чи Україна йде до Европи?" Так склалося, що виступ О. Пахльовської був органічно пов'язаний із двома попередніми конференціями 5 листопада на тему „Польща–архітектор східної політики Евросоюзу" та зустріч аспірантів ЄКПіУУ із Миколою Рябчуком–6 листопада в Любліні.

Усі ці події наскрізь пронизувала одна тема: Україна–Евросоюз.

Якщо на конференції говорилося про різні виміри співпраці України з Польщею та ЕС, про межі розширення европейської спільноти, про якісь перспективи для України, то проф. О. Пахльовська до болю щиро й правдиво усвідомила усім присутнім, що подія, яка відбулася 18 жовтня 2003 р. у Ялті (Договір про єдиний економічний простір), стала початком кінця України як держави. Майбутнє України, яке вималювалося під час її виступу, настільки жалюгідне, що хочеться підіймати якийсь бунт. Зрештою раніше Микола Рябчук із сумом ствердив, що Европа для України закрита.

Пахльовська приїхала, як сама це окреслила, на „громадянську розмову" Ця розмова не була простою–це була дуже тяжка й болюча розмова. Про Україну, про Европу, про роль української інтелектуальної еліти у наближенні України до Европи. На вступі навела слова відомого люблінського професора Єжи Клочовського, який сказав на „круглому столі" в Італії таку фразу: „В Европі буде Стамбул, але там не буде Львова", водночас запитувала: „Що сталося і що означає з цієї точки зору ситуація України?"

Перед тим, як відповісти на це запитання, професор Римського університету відмітила, що роль люблінських наукових осередків у інтеґруванні України в Европу ще належно не оцінена, особливо якщо говорити про діяльність Інституту Центрально-Східної Европи, яким керує професор Є. Клочовський. „В цьому сенсі,–сказала Пахльовська,–всі ми можемо і мусимо подякувати Любліну, люблінській школі істориків, зокрема за абсолютно послідовну, віддану і надзвичайно концепційну, обґрунтовану роботу, спрямовану на інтеґрацію України в Европу"

На думку проф. Пахльовської, останнім часом „в стосунках України з Европою відбулася дуже тяжка зміна. Якщо на початку дев'яностих років Україна йшла переконливо до Европи, то далі–чим ближче Европа присувається до кордонів України, тим далі Україна віддаляється від Европи" Відразу після проголошення незалежности Европа, і в цілому Захід, достатньо прихильно дивилися на Україну та були нею зацікавлені. „Від середини дев'яностих років Захід почав ставитися до України дедалі скептичніше, з деда-

лі більшою дистанцією, з дедалі глибшою критикою. І врешті–мені це дуже боляче вам говорити–шлях України до Европи закритий. Цей шлях сама собі закрила Україна"–зі смутком відмітила Оксана Пахльовська.

Якщо врахувати, що „вся інтелектуальна історія в Україні фактично була позначена близькістю до Европи", то теперішній стан речей, коли все очевиднішим стає віддалення України від Европи, на жаль, далекий від оптимістичного. Як слушно помітила доповідачка, „сьогодні ми, фактично, бачимо зраду комуністичних принципів української цивілізації. Тих принципів, які зробили її відмінною, окремішною, виразною в колі як західних, так і східноевропейських націй". Якщо на початку дев'яностих років ні в кого не було сумнівів, що Україна просувається в европейському напрямку, то тепер виявилося, що йшли нібито вперед, але у напрямку прямо протилежному до европейського. Це називається „з точністю до навпаки". Втім, нічого дивного: на тому самому коні не можна одночасно їхати у двох напрямках.

Професор Пахльовська пропонує глянути на мапу колишньої Речі Посполитої, „тому що ми ніколи не повинні забувати, де ми знаходимося". Так от, дивлячись на цю мапу, із сумнівом бачимо, що Польща і Литва у дуже короткому часі стануть европейськими країнами. „Між Польщею і Литвою та нами менше як за рік проляже кордон. Але який це кордон? Кордон фактично неперехідний. Не те що не можна буде проїхати. Проїхати, звичайно, буде можна, але це буде неперехідний культурний кордон, тому що Европа на цьому кордоні каже „ні" подальшому розширенню. За цим кордоном залишаються колишні елементи Речі Посполитої: Білорусь та Україна"–прозвучало з вуст Пахльовської.

Далі професор говорила про сумнозвісну „багатовекторність" української зовнішньої політики: „Україна–це найменш індетифікована держава. Ніхто не може зрозуміти, чого Україна хоче, куди вона йде. Чи вона справді хоче йти в напрямку Европи, чи вона хоче йти в напрямку Росії. Досі цього нікому не відомо. І цього сама Україна не знає. От, що цікаво. Ця невизначеність". Про це ж саме говорив професор Університету Марії Кюрі-Склодовської З. Пєтрась на одній із конференцій та М. Рябчук. Був такий навіть досить анекдотичний момент на конференції, коли ведучий Ян Ґунін запитав проф. Пєтрася: „А що ж такого конкретного робить Польща для України?". На що прозвучала така відповідь: „Польща досконало усвідомлює, чого хоче Україна й куди їй треба йти, хоч сама Україна цього до кінця не знає".

На думку О. Пахльовської, причина такого стану справ виникає з двох взаємопов'язаних елементів: „Перший–цілковита інертність суспільства, яке ще не стало громадянським суспільством і невідомо, чи стане. І другий–злочинні політики, які скористалися цією ситуацією і взяли цю ситуацію в свої руки. Звичайно, злочинні політики не можуть керувати державою, якщо суспільство не є інертним, і саме суспільство, якщо воно продовжує бути інертним, звичайно, воно ніколи не позбудеться злочинних політиків".

Не можна не погодитися з О. Пахльовською, що „це питання і особистісної відповідальности і відповідальности цілого суспільства перед тим, що з ним буде і яким воно буде завтра". Римське прислів'я про те, що „народ має ту владу, на яку заслуговує", на жаль, підтверджується.

Виступ О. Пахльовської подіяв немов відро холодної води: якщо в когось ще були никлі надії на „европейські перспективи" України, то після цієї „громадянської розмови" усі вони розвіялися. Не дивно, що у запитанні-коментарі однієї з аспіранток на цій зустрічі прозвучало слово „реквієм".

Гадаю, не було жодної людини, яку не зворушила б зустріч та спілкування з проф. О. Пахльовською. Навіть те, що вона своєю особистістю, спокійним голосом, своїм українським походженням дещо „амортизувала" поставу цинічного Заходу щодо України (адже ми неодноразово досі читали вислови деяких европейських політиків про те, що для України дорога до ЕС закрита, однак це не сприймалося аж так боляче), здається, ще більше заболіло й глибше запало в серце кожного небайдужого до долі України. В її вустах правда прозвучала настільки болюче, що протверезіли навіть найбільш переконані евроентузіясти. Не знаю, як інших, але мене особисто раптом захопила хвиля збентежених думок: що ж робити? Як рятувати Україну? Чому українська інтеліґенція така інертна й пасивна? Що я, як пересічна українка, що мешкає за межами батьківщини, можу для неї зробити? Захотілося негайно поїхати й „Шевченком кричати" на всю Україну: „схаменіться, будьте люди, бо лихо вам буде!"

А висновок такий: можна і треба щось робити. На запитання, чому професор-літературознавець Оксана Пахльовська зайнялася політикою, вона відповіла: „Ми, інтелектуали, маємо голос і нам треба допомогти людям, які цього голосу не мають, його віднайти".

Надія ТКАЧИК

Европейський колеґіум польських і українських університетів

(„Наше слово")

УКРАЇНСЬКИЙ „НІЖ"

США випробовують українські бронетанкові технології

Нещодавно Харківський завод ім. Малишева виготовив і відвантажив до США 4 танки Т-80УД. Як повідомив Defense Express представник українського танкобудування, бронемашини мають різну комплектацію та системи захисту. Зокрема, три танки оснащено найновішою українською розробкою–комплексом вбудованого динамічного захисту з модулями „Ніж", що дозволяє захиститися від усіх типів протитанкових засобів, у тому числі найгрізнішого–бронебійного підкаліберного заряду. Один танк відвантажено до США зовсім „голим"–без динамічного захисту.

Переговори про закупівлю американськими військовими партії українських танків тривають понад два роки.

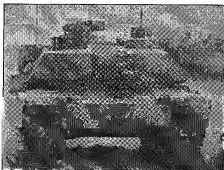
Нині, коли поставка танків до США все ж таки відбулася, можна зробити деякі висновки.

По-перше, українські танки можуть бути використані на американських полігонах для відпрацювання навчально-бойових дій проти умовного противника. У США існує два полігони, на яких практикують такі дії. Однак, навряд чи можна заявляти, що американців цікавить як удосконалити боєприпаси для ураження українського танка Т-80УД. Подібну броню використовували при виробництві Т-72, які з 1979 р. за ліцензією почали виготовляти у Польщі, а потім у Югославії (під маркою М-84), Чехословаччині, Індії та Іраку. Тому ці танки США могли роздобути у колишніх державах радянського блоку або в тому ж Іраку. США зацікавлені новою українською розробкою–комплексом динамічного захисту–„Ніж".

Враховуючи, що цим захистом укомплектовано три машини з чотирьох, американські військові хочуть наочно побачити різницю в тому, як поводиться захищений танк порівняно з незахищеним. Якщо український захист „Ніж" такий хороший, як про це заявляють його конструктори, то не виключено, що США стануть закуповувати її для захисту своїх танків, а в подальшому можливо й для бронетранспортерів. Адже війна в Іраку показала вразливість американських танків, які вважали найбільш непробивними у світі. 28 серпня стрільно невідомого походження пробило з одного боку стоміліметрову броню 69-тонного танка, пройшло через крісло на-

відника, його тіло і заглибилось на 50 мм у протилежний бік. Крім того, було пошкоджено систему керування баштою, через що танк було виведено з ладу. На початку війни в Іраку один танк також було пошкоджено гранатометом РПГ-7.

Судячи з характеру пошкодження, про що надрукувала американська газета Defense News, 28 серпня 2003 р. американський танк став жертвою заряду, випущеного з гранатомета РПГ-7.

Комплекс вбудованого динамічного захисту з модулями „Ніж" дозволяє захиститися від усіх протитанкових засобів, передусім бронебійних, чого не робить жоден відомий попередній захист. „Більш того, захист витримує зі 100 метрів бронебійний підкаліберний заряд радянського і натовського виробництва. Це єдиний захист, що дозволяє захиститися від ударних ядер". В основі цього захисту лежать кумулятивні ножі, яких в одному ящику може бути до семи одиниць, При влучанні заряду в ящик вони спрацьовують і розривають цей боєприпас на шматки. Захист ефективний як проти радянських, так і західних боєприпасів. Сьогодні у світі динамічним захистом старого радянського зразка оснащено тільки ізраїльський танк Merkava, французи тільки готуються ставити динамічний захист на танку Leclerc. Російський НДІ сталі у створенні захисту нового типу відстає від українських розробників на п'ять років.

Тому Україна виявилася фактично єдиною у світі країною, що володіє новим унікальним захистом, який до того ж вже прийнято на озброєння. Крім цього, у країні розробляється активний захист під назвою „Заслін", до якого США також виявляють зацікавленість.

Інтерес американців до захисту пояснюється не тільки наміром підвищити надійність своїх непробивних танків. Відомо, що США почали роботи зі створення перспективних танків майбутнього, основними характеристиками яких є підвищена мобільність, вогнева потужність. Ці машини мають полегшати, отже, мати меншу товщину броні. А оскільки на полі бою доведеться воювати, очевидно, і зі справжніми танками, то цим перспективним танкам потрібен новий захист, що не збільшить сильно їхню масу.

У світі саме українські танки залишаються найпопулярнішими.

(Defense Express)

Янина СОКОЛОВСЬКА

„П'ЯТИЙ КУТ" УКРАЇНЦІВ В ІРАКУ?

Українська окрема механізована бриґада в Іраку втратила декількох вбитих і поранених. Українське військо затримує бойовиків, охороняє банки. 1654 українських військовослужбовців базуються в 120 кілометрах від Багдаду, в місті Ель-Кут. Бійці розповідають, що місцеві жителі довірливо ставляться до українців.

–В іракській війні з'явився „український рахунок": ранені і загиблі. Депутати Верховної Ради вимагали відкликати їх.

–Мені важко говорити про інциденти, але приходиться. Іракський автомобіль зіштовхнувся з мікроавтобусом–в результаті п'ять поранених. На українську варту під Ес-Сувейрой був напад, в якому семеро ранених і один загиблий. Наш вояк на посту застрелив іракця. І хоча дії вояка були визнані правильними, але для його ж безпеки ми вирішили відправити його додому. Небезпека є скрізь. Це і партизани, і вибухові матеріяли, розкидані по всій території Іраку, і порушення правил руху місцевими автомобілістами.

–Не так давно ви говорили, що маєте намір застосувати в Іраку досвід російських вояків. Чи він вам дійсно пригодився?

–Тут, в Іраку, нам не байдужий російський, чи американський досвід. Головне–зберегти життя наших вояків. У нас і в росіян схожі методи боротьби з терористами. Ми також, як і росіяни, обладнуємо нашу броне- і автомобільну техніку додатковим захистом від кумулятивних зарядів і стрілецької зброї. Ми також уважно перевіряємо узбіччя доріг, вишукуємо заложені фуґаси, і навіть тактика патрулювання місцевості у нас приблизно така ж.

–Українці відправились до Іраку на старій радянській техніці. Чи вона видержує спеку і пустелю?

–Спочатку ми не знали, як її експлуатувати в Іраку. Потім навчилися. БТРи, бойові розвідувальні дозорні машини, „Урали", „КрАЗи", „КамАЗи", „ЗІЛи", „УАЗи"–всі запрацювали. Однак в таких екстремальних умовах техніка дуже сильно зношується.

Хлопці в нашій бриґаді сильні. Хворіють тільки перестудами і ангіною, і тільки тому, що багато п'ють холодної води і їдять морозиво. У одного був апендицит, йому зробили операцію в нашому польовому медпункті. У нас лікарі чудові–коли на хлопців напали під Ес-Сувейрой, вони врятували нашим бійцям життя.

–Чи в Косово було простіше, ніж в Іраку?

Нам в Іраку приходиться несолодко. Ми забезпечуємо порядок

у всій провінції Васит. До нашого завдання належить: розвідка, самооборона, охорона кордонів, розміновування.

У таборі є супутникові антени, дивимося російські й українські канали. Так наші хлопці дізнаються про себе з новин. Інформація, правда, не завжди відповідає дійсності. Ви би бачили, як після випусків новин хлопці біжать на комерційний розговірний пункт і за великі гроші дзвонять додому, щоб заспокоїти сім'ю.

–У вас в Іраку проблеми не тільки із зв'язком, але й з одягом. Міністру оборони України Євгену Марчуку зголосили, що ваша уніформа не відповідає клімату. Марчук прилетів до вас в Ель-Кут. Чи привіз він нову уніформу?

–В українців нема „експедиційного досвіду" американців, у яких для кожного куточка Землі своя уніформа. Наші дизайнери старались пристосуватися до спеки і піску в Іраку. Але новий одяг швидко розлізся по швах, а крім того сильно збігся. Ми порівняли нашу уніформу з американською, польською (пошитою на замовлення у Львові), румунською. У них бавовна не збігається і не рветься.

–Українцям, котрі відправлялися в Ірак, говорили: вас відвідає головнокомандувач–президент Леонід Кучма, привезе подарунки. Кучма до Іраку не приїхав. Чи він передав подарунки?

Подарунки привіз міністер оборони–сало, чорний хліб і копчену ковбасу. Все це „добро" дуже скоро з'їлося. Тепер знову очікуємо „натурпродуктів", хоч недавно відкрили велику їдальню на території військового летовища Ель-Кута. Кормлять ковбасками, яловичиною, макаронами, рижом, картоплею, салатами і морозивом. Немає проблем з водою. Ми адаптувались і стали менше пити.

–Їдучи до Іраку, говорилось, що Тигр–майже такий, як Дніпро. Чи вояки мали нагоду порівняти обидві ріки?

Наш головний табір–біля Тигру. Але рікою милуємося тільки з вежі, вночі навколо нашого табору стадами бігають дикі звірі й інколи попадають на сигнальні міни. Приходиться посилати „групи тривоги"–перевіряти, чи не партизани до нас пробиваються. А за межі табору хлопці виходять тільки в складі патрулі чи конвою. Причому обов'язково в бронекамізельках, із повним бойовим озброєнням.

–Перед відправленням до Іраку українським військовикам роздали 72-сторінкову пам'ятку: як поводитися з місцевими жінками і чого не можна робити в Іраку. Чи ця книжка пригодилась?

–Нам пригодилося все, що ми вивчили про Ірак. Але всього не передбачиш. Вирішуємо проблеми, спілкуючись з місцевими пере-

кладачами.

–Чи українці в Іраку мають надію одержати статус учасника бойових дій, пільги і нагороди–чого добитися не вдалося в Кувейті?

–Така надія є. Хлопцям, що виконують найскладніші завдання, належиться такий статус. В Іраку йде відкрита партизанська війна, методи боротьби з нею ніякими уставами не визначені. Я буду просити вище командування, щоб заохочувати вояків. Але я не можу кваліфікувати їх дії як геройські. Немає такої спеціяльної шкали.

(„Канадський кур'єр")

ПАРТИЗАНСЬКА ВІЙНА В ІРАКУ

Усі партизанські війни йдуть за схожою схемою: реґулярні війська контролюють великі населені пункти, партизани базуються в сільській місцевості, лісах, горах і пустелях. Партизани зазвичай використовують тактику, яку військові фахівці США називають "hit and run"–„вдарив і тікай". Реґулярні війська намагаються проводити облави і знищувати партизанські бази.

У партизанській війні здебільшого перемагає сторона, котра здобуває підтримку місцевого населення. Однак лише симпатій населення недостатньо. Досвід XX століття показує, що партизани, як правило, не можуть довгий час протистояти реґулярним військам без значної допомоги з-за кордону.

Правителем Іраку кілька десятиліть був диктатор Саддам Ґусейн, який мав популярність не більш ніж у 20% населення країни. Ґусейн володіє чудовими організаторськими здібностями, лідерськими рисами і, можливо, значними матеріяльними ресурсами. Після окупації Іраку американськими військами він висунув гасло боротьби за звільнення країни і джигаду проти невірних. Однак ідея джигаду в інтерпретації Саддама Ґусейна не може викликати великої підтримки в ісламістів–Ґусейн був секулярним державним лідером, і держава, якою він керував, не була „ісламською" в розумінні ісламістів.

Сьогодні Ґусейн є військовополоненим американців і не відіграє жодної безпосередньої ролі у конфлікті.

Угрупування США і їхніх союзників, яке провело „активну фазу" війни проти військ Саддама Ґусейна, досягло приблизно 300 тис. чоловік. Після закінчення періоду „правильної війни" континґент почав зменшуватися. Нині в Ірак, крім США й Великобританії, свої військові континґенти скерували 32 країни світу. У тому числі Ук-

раїна, Польща, Чехословаччина, Італія, Еспанія, Нідерланди, Таїланд, Сальвадор, Словаччина, Угорщина, Румунія, Філіппіни та ін. Тепер в Іраку розквартировано близько 131 тис. солдатів і офіцерів США і приблизно 25 тис. військовослужбовців держав-союзників США. Усі військові, котрі проходять службу в Іраку, професіонали.

Перед початком війни 2003 року Іракські збройні сили налічували приблизно 200 тис. чоловік. Близько 60 тис. з них активної участи в бойових діях не брали і, фактично, капітулювали в перші два тижні війни.

Після окупації країни, США негайно почали створювати нові силові структури Іраку: армію, поліцію, прикордонні війська, митницю тощо. За станом на жовтень 2003 року, США навчили й епікірували приблизно 118 тис. іракських поліцейських, прикордонників, митників і солдатів нової армії. Передбачається, що до вересня 2004 року їх чисельність становитиме 221 тис. Наскільки висока їхня боєздатність і надійність, сьогодні не відомо. Однак, багато терористичних актів спрямовано винятково проти іракських поліцейських. За станом на початок листопада 2003 року, було вбито 86 іракських поліцаїв.

США припускали, що після окупації країни може початися партизанська війна. Однак, згідно з даними багатьох незалежних досліджень, війська США більше готувалися до відбиття хемічної чи біологочної атаки з боку Саддама Ґусейна, ніж до ведення антипартизанських операцій.

Для боротьби з терористами США почали застосовувати авіяцію й важке озброєння. Нині, за заявою міністерства оборони США, війська США змогли домогтися деякого успіху у війні з партизанами, і їхніми жертвами в основному стають мирні жителі.

Військам США протистоїть невстановлена кількістть партизанів, за різними оцінками експертів, їхня чисельність може становити від 5 до 25 тис. чоловік. Вони устатковані стрілецькою зброєю, ґранатометами, переносними ракетними комплексами й мають досвід та сировину для виготовлення потужних вибухових пристроїв. Приблизно 1–3 тис. з них, ймовірно, є вихідцями з інших країн, які нелеґально прибули в Ірак для участи у війні зі США.

Іракські партизани ведуть клясичну партизансько-диверсійну війну. Вони влаштвують засідки й підривають фуґаси, атакують цивільні об'єкти, наприклад, їхніми мішенями стали посольства, представництво ООН, мечеті та школи. Оскільки велику частину Іраку займає пустеля, партизани воліють діяти в містах та інших населених пунктах.

ЗА МИРОТВОРЦІВ УКРАЇНА ОДЕРЖАЛА 194 МЛН. ДОЛЯРІВ

Секретаріят ООН за всі роки участі України у миротворчих операціях (з 1992 року) виплатив Україні 194 млн. долярів, а 2003 року секретаріят ООН виплатив Україні 54 млн. долярів.

В Іраку загинуло 3 українських військовослужбовців і 10 було поранено.

За 2002 рік в Україні, не беручи участь у воєнних діях, загинули 146 військовослужбовців, а в 2003 році кількість загиблих трохи менша.

За 5 останніх років в українській армії загинуло 735 осіб, 218 з яких наклали на себе руки.

Загалом за роки участи України в миротворчій місії ООН загинуло 27 українських військовиків, 14 з яких–під час бойових дій.

„АВІЯЛІНІЇ АНТОНОВА" ПЕРЕВЕЗЛИ 100 ТИСЯЧ ТОНН ВАНТАЖІВ У 2001-2003 РР.

Літаки української авіякомпанії „Авіялінії Антонова", структурного підрозділу АНТК ім. Антонова перевезли майже 100 тис. тонн вантажів у рамках військових і миротворчих операцій останніх років.

Зокрема, в ході афганської кампанії (2001-2002 рр.) літаки виконали 440 польотів, при цьому було перевезено 30 тис. тонн вантажу (178 млн тонно/кілометрів).

У ході операції США в Іраку „Авіялінії Антонова" виконали понад 60 польотів з перевезення 6 тис. тонн вантажу (52 млн т/км).

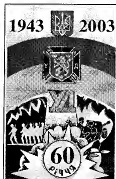
В Африці за контрактом з місіями ООН українські „Руслани" виконали 600 польотів. У такі країни як Центрально-Африканська Республіка, Руанда, Конґо, Кенія, Ґабон, Сьєрра-Леоне й Ерітрея було перевезено 60 тис. тонн вантажу (373 млн т/км).

За 13 років роботи на ринку структурного підрозділу АНТК ім. Антонова, авіякомпанії „Авіялінії Антонова" було перевезено 1 млн 41,6 тис. тонн вантажів. У середньому, за рік експлуатації літак Ан-124-100 „Руслан" виконує 310 рейсів.

Середньомісячний наліт на один літак 2003 року становив 150 годин. У цей час в авіякомпанії експлуатуються 7 „Русланів", один з них знаходиться під арештом в Канаді.

Євгенія Петрова
Burlington

85-ЛІТТЯ ЛИСТОПАДОВОГО ЗРИВУ ТА 60-РІЧЧЯ ДИВІЗІЇ „ГАЛИЧИНА”

Кожен народ має своїх героїв. Про них складають леґенди, пісні, їх імена золотими літерами викарбовані на сторінках історії. Минувшина України чи не більше, ніж інших народів, багата славними подіями та видатними людьми. Одначе довгий час правдива інформація про події минулого була або закрита для пересічного українця, або зфальсивікована. Факти, подані у вигідному для політики світлі, десятиліттями формували ґромадську думку, а всім, хто намагався донести до народу істину, була вготована дорога на Сибір. Кінець двадцятого століття не тільки відкрив нову сторінку в історії України, а й дав можливість переглянути й переоцінити події недавнього минулого.

Одначе й до сьогодні для багатьох свідомих українців болючим питанням лишається офіційна оцінка історії Дивізії „Галичина”, шістдесятиліття якої відзначалося в 2003 році. Але що б там не стверджували, не викликає жодного сумніву той факт, що найперше, чим керувалися дивізійники,–це глибокий патріотизм, незмірна любов до рідного краю та ідея незалежности Української держави. Присягаючи на вірність своєму народу кожен вояк давав слово „не шкодуючи ні життя, ні здоров'я, скрізь та повсякчасно під Українським Національним прапором боротися зі зброєю в руках за свій Нарід і свою Батьківщину Україну”.

Історія 1-ої УД УНА тісно пов'язана з подіями 1 листопада 1918 року, завдяки яким було вивішено синьо-жовтий прапор над ратушею Львова і проголошено Західно-Українську Народну Республіку. Листопадовий Зрив логічно завершив виступ Леґіону Січових Стрільців 1914 року та став послідовним продовженням 4-го універсалу 1918 року, що проголосив державну самостійність Наддніпрянської України. Ця подія стала також підґрунтям до проголошення державної соборности всіх українських земель у січні 1919 року.

Саме ці історичні події надихнули тисячі галичан–міських і

сільських жителів, зовсім юних й людей старшого віку–продовжити віковічні змагання свого народу за незалежне життя у власній країні.

Хто міг передбачити, що бій під Бродами у липні 1944 року стане останнім для кількох тисяч відчайдушних вояків, а для тих, хто лишиться в живих, ця боротьба буде тривати не одне десятиліття. Чи сподівалися вони, ревні захисники свого народу, що більшість свого життя проведуть за десятки тисяч кілометрів від рідної землі–по країнах Заходу та на Північно-американському континенті? Чи думав хто, що впродовж довгих років вимушеного перебування на чужих землях вони не перестануть боліти душею за Україну і вже мирними методами будуть продовжувати боротьбу за незалежність України, вони і їх діти не забудуть рідної мови, не зречуться своєї культури, а, навпаки, створять міцну діяспору, долучаться до побудови українських церков, шкіл, культурних та наукових центрів, створять численні громадські організації. І впродовж усього часу будуть активно допомагати Україні.

ВІДЗНАЧЕННЯ У ГАМІЛЬТОНІ

З особливим почуттям чекали цього дня колишні вояки та їх рідні, що проживають у Ґамільтоні (Канада). Український культурний центр цього міста вітав своїх сивочолих героїв 2 листопада 2003 року. З вступним словом перед присутніми виступив Голова Ділового Комітету–колишній дивізійник Богдан Кульчицький. Він поздоровив усіх зі святом та нагадав, що цього року вся українська громада не лише відзначає ювілейну дату, але й вшановує своїх полеглих побратимів. Право дати апель-салют було надано членам Станиці Братства кол. вояків 1-ої УД УНА. Всі як один урочисті, по-військовому підтягнені й надзвичайно відповідальні,–такими постали вони перед залею. І хоч роки беруть своє, але в очах той же молодечий запал, що й десятки років тому.

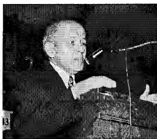
Ювілейний концерт розпочав жіночий хор „Світанок" осередку СУМ м. Ґамільтон під керівництвом диригента Марічки Ґлібович-Данкен та під фортепіянний супровід М. Андрушка. Цей колектив, як завжди, порадував присутніх своєю майстерністю та глибоко душевним виконанням.

Колишніх вояків привітала від молоді Лариса Баран, членкиня о. СУМ у Гамільтоні. Вона підготувала поезію „В вічну пам'ятку для Вас", авторм якої є Е. Силенкова, мати сина, що загинув у рядах дивізії.

Крім місцевих мистців, у святкуванні взяли участь і давно відомі в Торонто та околицях чоловічий хор „Прометей" та жіночий–„Діброва". Обидва колективи, під керівництвом маестра Ярослава Гнатковського, який нещодавно дебютував у ролі диригента, та під супровід відомого артиста України Юрія Кречковського продемонстрували високу майстерність виконання та велику любов до української народної пісні, дали можливість вкотре насолодитися їхньою творчістю.

До участі у святі був запрошений також професор історії Квебецького університету в Монтреалі Роман Сербин. Добрий знавець історії України 20-30-х років та часів Другої світової війни, у своїй доповіді він провів тісну паралелю між постанням Українських Січових стрільців 1918 року та історією Дивізії „Галичина". Він наголосив на двох традиціях щодо оцінки участі українців у Великій вітчизняній війні: на боці Радянської Армії, з одного боку, та в лавах УПА і 1-ої УД УНА–з іншого. На завершення професор висловив думку про необхідність визнання ветеранів обох сторін як щирих патріотів свого народу.

І, як завжди, бажаною гостею цього свята стала молода українська акторка Лариса Баюс. Цього разу в її виконанні прозвучала поезія „Броди" С. Любомирського. Майстерна обробка та виконання твору торкнулися душі кожного присутнього, нагадали колишнім дивізійникам криваві дні липня 1944 року.

Не вперше перед присутніми виступила і відома співачка, Народна артистка України Віра Коліченко. Її оригінальне виконання та добірка пісень прийшлися до душі усім присутнім.

І на завершення–колективне виконання Гимну України.

По закінченні мистецької програми гості мали змогу поспілкуватися та почаступатися смачним обідом. У дружньому колі незмінний господар цього дому Богдан Кульчицький відзначив усіх, хто взяв участь у підготовці необхідних матеріялів, оформленні сцени й залі та в безпосередньому проведенні свята.

У неофіційній обстановці перед присутніми виступив відомий український політичний діяч, голова ОУН–Микола Плав'юк.

Не бракувало цього разу й „Многая літа" на честь виконавців свята та усіх, чиїми стараннями так організовано було відзначено 85-ліття Листопадового Зриву та 60-річчя Дивізії „Галичина".

ВШАНУВАННЯ У МОНТРЕАЛІ

У вівторок 7 жовтня, в Домі Української Молоді, в Монтреалі бувші вояки 1-ої УД УНА, разом з дружинами, вдовами померлих членів Станиці і гостями відмітили скромно, але святково 60-річчя створення Дивізії „Галичина".

Свято відкрив молитвою заступник голови Станиці Роман Бойко. Голова Станиці Богдан Маців прочитав доповідь „Що спонукало тисячі української молоді піти до Дивізії?". Відповідь на це питання дав Б. Маців присутнім, як також в Україні підчас його візити цього літа: „Не диво, що таке питання виринає в Україні. Молодь в Україні виростала в піонерах і комсомолі, де їх годували брехнею і ненавістю до українського патріотизму. Тому забере ще багато часу і енерґії для усвідомлення тої ґенерації. Однак,–сказав Б. Маців,–є ознаки заінтересування молоді цим питанням". На цю тему він прочитав уривок з книжки Романа Колісника „Машерують добровольці". Б. Маців продовжував: „Дивно, що і сьогодні на поселеннях можна почути таке питання від декотрих членів т. зв. „політичної еміґрації", котрі повинні знати, що до Дивізії голосилась свідома молодь, щоб зі зброєю в руках, навіть і в чужих мундирах, боротися за українську державність з більшовиками. Тисячі впали в боях під Бродами. Та не тільки під Бродами. Щасливці прорвалися з більшевицького окруження і продовжували боротьбу, з'єднавшись з своїми частинами. Інші приєднались до загонів УПА на рідних землях.

В мистецькій частині виступив бандурист Володимир Мота, що відспівав 3 пісні: „Виє буря, дрожить земля", муз. Євгена Пасіки; „Пливи моя туго", слова Юрія Форися, муз. Степана Ґуміловича; „Ой нагнувся дуб високий", стрілецька пісня, слова М. Голубця, муз. М. Гайворонського.

При перекусці, приготовленій дружинами членів Станиці, проводились гутірки про сказане.

Степан ПАСТЕРНАК

ВІДЗНАЧЕННЯ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Роки! А їх лічить так важко,
Так тужно, аж серце болить!
Летять вони якось химерно,
Даремний труд їх зупинить.
(Грицай)

60 років тому, 28-го квітня 1943 р., проголошено у Львові створення стрілецької дивізії „Галичина". Тоді-то тисячі добровольців голоситься до дивізії, бо вірили, що „нема ціни, яку варто б заплатити, щоб було українське військо".

Багато наших побратимів, розпорошених на поселеннях української еміґрації, вже відійшли в засвіти... Ці, котрі ще уціліли, де б вони не були, відзначували в 2003 р., гордо, без жодних вагань, 60-ліття створення дивізії „Галичина" з вірою, що свій обов'язок перед своїм народом сповнили, і на таке відзначення заслужили.

Станиця Братства кол. Вояків 1-ої УД УНА цю подію відзначила 21 листопада 2003 р. пристойно і урочисто. В п'ятницю, о год. 5-ій по полудні ґалерейну залю УОКЦентру вщерть заповнили члени станиці в „уніформах", запрошені гості, особливі приятелі Братства, дружини дивізійників, вдови по дивізійниках, члени КУ: голова П. Буняк, заступник голови О. Голинський, секретар Р. Кобрин, скарбник Е. Михайлів, голова сеньйорів д-р Ев. Новосад і ін.

Відзначення 60-ліття Дивізії у Філядельфії – апель.

Голова станиці Степан Романко, відкриваючи святкування, привітав присутніх, зокрема членів Крайової Управи, попросив хвилинною мовчанкою вшанувати Ярослава Лучанка, учасника боїв під Бродами, члена управи станиці, котрий несподівано відійшов у засвіти. Передав провадження програмою М. Біликові.

В першій точці Ярослав Колодій прочитав доповідь, у якій хронологічно, всесторонньо представив події, почавши від проголошення створення Дивізії, її існування аж до капітуляції Німеччини.

Зчерги Петро Буняк привітав станицю з нагоди відзначення та побажав найкращих успіхів на майбутнє.

Згодом 27 дивізійників (включно з членами Крайової Управи), при музиці „Марш комбатантів 1-ої УД УНА" (слова З. Сердюка), який придбав З. Завадович, вийшли допереду, вставившись у двох рядах до апелю. Я. Колодій прочитав присягу, яку вояки 1-ої УД УНА зложили в квітні 1945 р., на вірність своєму народові й своїй Батьківщині. Цей документ є доказом, що, хоча в чужій уніформі, вояки УД остались вірними синами нашої Батьківщини–України.

Заквітчають дивізійників (зліва) Іванка Мазурок і Марія Бойчук

Приємною несподіванкою було для нас те, коли від дружин дивізійників пані Іванка Мазурок і Марія Бойчук привітали кожного живою квіткою. Апель закінчився маршем „Дивізія, ти рідна мати" (слова поета, професора гімназії в Рогатині й старшини УД, Угрина-Безгрішного, музика кол. дивізійника, тепер о. Івана Музички). У мистецькій програмі виступив оперний співак, син дивізійника, котрий загинув в боях під Бродами, Богдан Чаплинський, при акомпаньяменті учительки музики, пані Роксоляни Гарасимович.

Зчерги відбулася смачна братська гостина, яку приготовила приятелька дивізійників пані Іванка Луцишин.

На цьому закінчилася наша „військова" частина відзначення.

Продовженням вечора була розвагова частина: Михайло Білик поділився своїми споминами „на весело" з дивізійного минулого; О. Білик прочитав свій фейлетон, за який був нагороджений довгими оплесками; З. Завадович, промотор вечірки, своїми дотепними анекдотами приводив слухачів до нестриманого сміху.

Оркестра „Четверта хвиля” веселила чудовими піснями й танцювальною музикою. Дехто з ветеранів навіть пробував танцювати.

Годиться додати, що в суботу, 22 листопада 2003 р., в „Радіо година” УОКЦентру, було передано коментар Михайла Білика „Дивізія, ти рідна мати”.

Михайло Білик
секретар станиці

СИНИ Й ДОЧКИ ВШАНУВАЛИ СВОЇХ БАТЬКІВ

Неділя, 30 листопада, в Чікаґо належала нашому вояцтву. Того дня відбулось відзначення 60-ліття створення Дивізії „Галичина”, 1-ої Української Дивізії Української Національної Армії. Підготовкою цього заходу займався окремий комітет.

Відзначення відбулось в соборі св. Володимира й Ольги скорботною панахидою за спокій душ поляглих в бою дивізійників, і тих, що переставились на вічний спочинок в наступних роках. Після панахиди, програма проходила в Культурному осередку. Тут, при вході до залі, стояли вже посивілі, а то й безволосі–але виструнчені, колишні „наші вояки, що воювали за волю України”, зі своїми прапорами. Поруч них–вояки УПА та представники ветеранів американських збройних сил, молоде покоління–сумівці в своїх одностроях. Маршова оркестра „Беркут”–дириґент Богдан Скавінський–виконувала маршові пісні, вітаючи входячих.

Внесення прапорів, виконання національних гимнів–американського та українського–поставлення прапорів на підвищення відбу-

Українські ветерани м. Чікаґа підчас апелю.

лося за командою американського вояка-підполковника Володимира Читербока. Дальшою частиною програми провадив д-р Олесь Стрільчук.

Під звуки салютної музики, Тамара Кузик-Сторрі та Юрій Цепинський відчитали імена померлих–всіх 123–членів чикаґської Станиці Братства, що присутні вислухали з повагою, стоячи.

Змістовне слово сказав д-р Василь Верига. Він відповів, чому була організована Дивізія „Галичина" та яка була її мета: „Західно-українська молодь від самого початку Другої світової війни виявляла бажання воювати за визволення України з-під московського панування". Він також підкреслив, що „Червона армія сотнями тисяч (в більшості українці - прим. Л. К.) здавалася в німецький полон, не бажаючи воювати за сталінський режим". Одначе, швидко виявилося, що політика німців в Україні не різнилася від російської відносно української незалежности. І одні, й другі були окупантами нашої замлі.

Також промовив до присутніх генеральний консул України в Чікаґо, висловлюючи надію на примирення та надання належного всім, що змагались за кращу долю нашої Батьківщини.

Роздача пропам'ятних відзнак та грамот родинам покійних членів Станиці викликали в присутніх особливі враження, зокрема, як підходили одержати нагороди вдови, брати, сестри, а, особливо, сини та дочки покійних. Саме ці останні були тими, що займалися організацією свята відзначення 60-ліття створення Дивізії „Галичина". Своїм заходом вони підтвердили, що вони горді за дії своїх батьків. Хоч родилися далеко поза межами Батьківщини, але боротьбу своїх батьків проти загарбників-імперіялістів вони вважають справедливою. Та не вважають справедливою позицію сьогоднішнього уряду України, який ще й досі офіційно не визнав боротьби їх батьків за самостійність України. Виховані на принципах свободи та пошани до тих, що посвячували своє життя за свободу, вони не розуміють, як власний уряд може дозволити собі на зневагу тих, які готові були жертвувати своє молоде життя для осягнення свободи для українського народу.

Кінцевим номером була мистецька програма. Мішаний хор

„Українського Мистецького Центру", під дириґентурою Зеновія Модрицького, виконав ряд українських патріотичних пісень, а між ними пісню „Воскресла".

Члени Станиці Братства.
Зліва направо сидять: І. Максимчук, Я. Лехнюк, Р. Андрушко, НН, В. Верига, О. Городиський, М. Орлич, П. Слободян;
стоять: Б. Глібчук, С. Стрільчук, В. Партакевич, Б. Ковальський, М. Лущак, Т. Боднар, О. Івахів, М. Скробач, М. Черевайко, Л. Цепинський, В. Дутко

З нагоди цього дійства була видана гарна пропам'ятна книжечка, в якій був привіт від наших чикаґських владик Ричарда Стефана Семенюка та Іннокентія Лотоцького, цитати про те, як ставились до створення Дивізії „Ґаличина" наші релігійні достойники: Митрополит Шептицький, Патріярх Йосиф Сліпий та Архиєпископ Іван Бучко. Був поміщений текст вітання, що його видала Спілка Офіцерів України в річницю створення Української Дивізії УНА за підписом нароного депутата України Григорія Омельченка. В книжці було поміщене слово головного доповідача, спогади дивізійників, різні світлини, карта становища Дивізії під Бродами та позначення прориву з оточення, список померлих членів станиці та список жертводавців на книжку.

Лука КОСТЕЛИНА

Чікаґо, 6 грудня 2003 року.

До Всечеснішого духовенства, Громадських організацій, Фінансових Установ та Вельмишановного громадянства

Достойні Отці та Панове!

Чикаґська Станиця колишніх вояків 1-ої Української Дивізії Української Національної Армії складає Вам щиру подяку за моральну й матеріяльну підтримку, яку Ви виявили для проведення відзначення 60-ліття створення Дивізії „Галичина".

Зокрема, складаємо нашу подяку Ґенеральному консулеві України в Чікаґо, д-рові Борисові Базилевському, за участь в святі та слова привіту під час відзначень.

Та понад все, із великою приємністю й заразом із зворушенням, складаємо нашу щиру й сердечну подяку Святковому комітетові–дочкам та синам вояків Дивізії за зорганізування святкового відзначення, та ведучим: Тамарі Кузик-Сторрі, д-ві Олесю Стрільчуку та Юрію Цепинському за проведення програми.

Дякуємо шановному промовцеві, д-ві Василеві Веризі, за його цінну доповідь, в якій він змістовно розглянув синтезу створення Дивізії та її бойових дій.

Особлива подяка й признання групі членів нашої Станиці за видання Одноднівки, яка буде тривкою публікацією історії Дивізії, а чікаґської Станиці зокрема.

Врешті, наша щира подяка мистецьким одиницям, які прикрасили музикою та піснею свято відзначень 60-ліття 1 УД УНА, а це: оркестрі „Беркут"–дириґент Богдан Скавінський та хорові „Українського Мистецького Центру" (виступав без винагороди) та його мистецькому керівнику Зеновію Модрицькому.

Згідно з нашим попереднім повідомленням, чистий дохід зі свята в сумі 5 тисяч долярів (суму доповнено з каси Станиці) пересилаємо до Суспільної Служби Комбатантів на допомогу інвалідам Дивізії та УПА в Україні. До названої суми долучаємо ще 1,570.95 долярів здобутих під час збірки на Фонд інвалідів, яку члени Станиці проводять щорічно в місяці листопаді. Сердечна подяка всім жертводавцям.

З належною пошаною

Управа Братства Станиці в Чікаґо

XXVIII КРАЙОВИЙ ДЕЛЕҐАТСЬКИЙ З'ЇЗД БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА У США

З нагоди 60-ліття створення Дивізії „Галичина"

28-ий З'їзд Братства відбувся в днях 30 і 31 серпня 2003 року на Оселі „Верховина" в Ґлен-Спей, Н.Й., де за традицією відбувалися давніше з'їзди Братства. Цей з'їзд був присвячений відзначенню 60-ліття створення Дивізії „Галичина".

В суботу вранці, по реєстрації мандатових делеґатів, гостей та учасників з'їзду, розпочалися ділові наради. В нарадах брали участь члени Крайової Управи, делеґати Станиць Братства Нью-Йорку, Ньюарку, Філядельфії, Лігайтону, Вашінґтону, Рочестеру і Дітройту. Окрім того, були присутні неумандатовані члени. З'їздом проводила президія в складі: Осип Голинський–голова, заступник–Роман Гавриляк, секретар–Роман Кобрин. Вибрано комісії: перевірки протоколу, мандатної, резолюційної та номінаційної. Голова Крайової Управи Петро Буняк подав обширний звіт з діяльности за останні два роки. Діяльність зосереджувалася головно на допомозі та фінансовій підтримці видань про 1-шу дивізію УНА в англійській та українській мовах, а також на допомозі та підтримці акцій українізації збройних сил України. Допомога була фінансова і комп'ютерною технікою. Опісля звітували референти КУ та комісії. Резолюційна комісія представила проєкт резолюцій, котрий був ухвалений з'їздом.

Президія 28-го З'їзду, зліва: О. Голинський – голова, Р. Гавриляк – заступник, Р. Кобрин – секретар, П. Буняк – уступаючий голова і новообраний голова Крайової Управи.

РЕЗОЛЮЦІЯ
28 З'ЇЗДУ БРАТСТВА КОЛИШНІХ ВОЯКІВ
1-ої ДИВІЗІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АРМІЇ В ЗСА

1. Ми переконані, що створення Дивізії „Ґаличина"; а пізніше перейменування її в Першу Дивізію Української національної Армії, було необхідністю подій того історичного часу та національного майбутнього нашої Батьківщини–України.

2. Значення 60-ліття створення цієї військової формації в Україні є неоднозначне. Історики України є значно ближчі до об'єктивної оцінки створення Дивізії „Ґаличина"; ніж владні структури теперішньої України.

3. Вояки Дивізії „Ґаличина"–її старшини, підстаршини та стрільці–були свято переконані, що життя, яке вони поклали на жертовник відновлення Української незалежної та соборної держави, не були даремними на фронтах під Бродами, в лавах УПА, в Словаччині, Словенії та Австрії.

4. Ми свято переконані, що майбутня науково-об'єктивна історія це підтвердить. І ми також віримо, що в недалекому майбутньому доля України перебуватиме в руках національно свідомих генерацій.

5. Ми здивовані й гостро осуджуємо деякі безвідповідальні виступи представників діяспори, які ще й тепер обзивають нас „типовими колябораціоністами";–саме так як нас раніше називала совєтсько-комуністична, а тепер московсько-шовіністична пропаґанда деяких засобів масової інформації в Україні.

6. Ми віримо, що побратими Дивізії „Ґаличина" та Першої Дивізії Української Національної Армії в Україні і діяспорі,– завжди ковнструктивно працювали і працюватимуть для утвердження Української Державности та доброго імені борців за волю України.

Ґлен Спей, 31 серпня, 2003

На внесок номінаційної комісії переобрано Крайову Управу в такому самому складі як вона була перше з тим, що зменшено число членів. Головою став знову Петро Буняк. Одинока зміна була на пості фінансового референта, бо попередній референт Володимир Миськів через тяжку недугу мусив уступити. (Він опісля помер 26 листопада 2003).

Відспіванням Національного Гимну закінчено наради.

Увечорі відбувся бенкет та забава, котру влаштувала управа оселі „Верховина";

В неділю 31 серпня учасники з'їзду взяли участь у Службі Божій та Панахиді, котру відправили католицький та православний священики на символічній могилі Борцям за Волю України.

Делеґати перед відмаршем на панахиду під могилою.

ЮВІЛЕЙНИЙ КОНЦЕРТ

Пополудні в неділю відбувся Ювілейний концерт для учасників з'їзду, їхніх родин та численних гостей. Вступ на концерт був вільний. Голова Петро Буняк привітав гостей та передав ведення програмою Осипові Голинському, котрий у своюму вступному слові з'ясував ролю 1-ої УД УНА, яку вона відіграла у подіях Другої світової війни, бачену з перспективи 60-ліття її створення.

Опісля відбулася концертова частина. Високо мистецьким виступом хор „Думка" з Нью-Йорку, під дириґентурою Василя Гречинського, виконав пісні, почингаючи маршем „Дивізіє, гей рідна мати..." Солісти Олена Новицька і Юрій Шторгин. Дуже гарний був виступ дуету родини Олі і Михайла Стащишиних, що виконали нові пісні при бандурі Олі, ще й при участі їхнього малого сина. Оперний співак Роман Цимбала, при акомпан'яменті своєї дружини Марії, відспівав „Гетьмани, гетьмани". Пані Оксана Сновидович-Мазяр, невістка старшини дивізії Володимира Мазяра, виконала репитацію в честь хору „Думка" „Велична пісне", а опісля продеклямувала вірш в честь дивізійникам у 60-ліття, що вона сама написала.

На початку другої частини концерту присутні дивізійники із хористами відспівали „Машерують добровольці..." Кінцевим виступом хору „Думка" і Романа Цимбали, молитвою із опери „Запорожець за Дунаєм" закінчилась мистецька програма, а відспіванням Національного Гимну закінчився концерт.

Роман ГАВРИЛЯК

ДВІ РІЧНИЦІ В ОДНОМУ ДНІ!

На першій сторінці недільного бюлетеня церкви св. Андрея у Вінніпеґу з дня 22-го липня 2003 р. було поміщено: „З приємністю вітаємо ветеранів Української Дивізії УНА на відзначення боїв під Бродами та з 60-літтям творення Дивізії".

Цього дня в церкві св. Андрея о 10-ій годині вранці о. капелян Ярослав Головатий відправив Богослуження і Панахиду за поляглих під Бродами і в інших закутинах Европи вояків-дивізійників. В Панахиді взяв також участь о. протопресвітер д-р Степан Ярмусь, який виконав священний виклик на співання заупокійної пісні „Вічная пам'ять".

Після Панахиди у прибраній церковній залі відбулась святочна програма з участю членів місцевої Станиці дивізійників, парафіян і членів бувших вояків УПА, які були запрошені. Голова Станиці Михайло Романюк привітав присутніх, а о. капелян Ярослав провів молитву.

Після смачної перекуски з кавою М. Романюк відчитав реферат на тему „Дивізійники в УПА" переповівши коротко історію 1-ої дивізії УНА від початків. Доповідач підкреслив важливу дату боїв під Бродами та дальший бойовий шлях дивізії, аж до закінчення війни. Він основніше зупинився на другій частині свого реферату. Посилаючись на працю д-ра О. Сокольського, який писав, що вдалось вже устійнити прізвища поверх п'ятдесяти старшин з Дивізії, які в різний час перейшли до УПА. („Вісті комбатанта" ч. 1, 1995), доповідач зачитав 27 таких прізвищ, подаючи їх ступінь старшинства в Дивізії, їх псевда як командирів УПА та дату і місце їх загибелі. Ця тема відносно нова, цікава та, на жаль, ще невповні опра-

цьована.

Відомий соліст-баритон побратим Ярослав Щур проспівав кілька сучасних українських пісень.

Фінансовий секретар Станиці Михайло Ґембарський повідомив про стан збірки на дивізійний пам'ятник у Львові, яка становить 4.565 дол., в тому присутні на цій імпрезі зложили 730 дол. Роздано присутнім „зеленосвяточні" жетони Братства „Броди-Лев", яке опікується вдержанням дивізійних могил в Україні і Західній Европі, присутні зложили 165 дол. на цю ціль.

Присутнім на цій імпрезі був гість з Австралії, бувший дивізійник Михайло Ґаницький, якого голова щиросердечно привітав і представив. Він, дякуючи, в кількох словах дав признання для нашої Станиці за вміло зорганізоване свято.

Кінчаючи, голова Станиці подякував усім за участь і жертвенність, зокрема отцеві капелянові Ярославу Головатому за недільний бюлетень, що його він вповні присвятив сьогоднішній імпрезі.

Молитвою, яку провів капелен о. д-р Степан Ярмусь, і відспіванням національного Гимну закінчено ці наші святкування.

М. Р.

У КРАЇНІ ВИСОКИХ ТАВРІВ

Репортаж з вишкільного табору юнаків у Малті (Каринтія) поміщений у часописі „До перемоги", ч. 39(40) 1944 р. Після закінчення вишколу 30 вересня 1944 р. юнаків перенесено до Дивізії у Словаччину.

У долині ріки М, оточеній з усіх боків горами, що на карті мають назву „Високі Таври", яких вершки досягають ген-ген, здається, самого неба, причаївся табір. Там сьогодні відбувають вишкіл 237 юнаків.

„В. Е. Табір"–такий напис пишається на брамі. За нею розкинулася таборова площа, оточена дерев'яними бараками. Посередині площі видніє висока щогла, а на ній має маєстатично німецький прапор. У бараках мешкальні кімнати, канцелярії, лікарня та їдальня. Поміж бараками вуличка, що тягнеться біленькими смужками в усі боки табору. А он тут же, на декілька метрів за табором, шумить з п'ятнадцятиметрової висоти водопад, що манить і чарує своєю неописаною красою і силою води.

Таких водопадів тут багато, як багато й препишних озер, що їх води такі дуже-дуже зелені.

Всі вони, юнаки, мріють про те, щоб стати на вершку гори, яка підноситься на 350 м понад рівень моря, і поглянути звідти на широкий „світ". Упитися чаром величної гірської природи і, хоч на хвилину, дістати крил гірського орла, що перелітає часто над табором.

Свисток чергового будить весь табір до нового життя. Швидко вдягаються хлопці, миються, і за короткий час вони вже на площі. Звідти йдуть до їдальні, щоб там з'їсти булку з маслом і напитися кави.

За хвилину новий свисток. Рівними рядами стають юнаки.

–Струнко! Направо глянь!–наказ. Короткий звіт перед провідником табору здає черговий підстаршина.

–Слава! Юнаки!–вітає провідник табору.

–Слава!

–Прапор угору!–наказ.

Підносяться праві руки. Прапор маєстатично знімається вгору.

–Розхід!–новий наказ.

За п'ять хвилин починається навчання. Це наука політичного світогляду. Викладає сам провідник табору. Вслухаються юнаки в

слова провідника, записують, що важніше, на білих аркушах паперу.

Після години навчання ідуть практичні вправи на місцевості. Саме сьогодні в пляні: стежа, польові стійки, писання звітів. Юнаки люблять ці вправи. Вони швидко виконують усі накази, підходять, помагають скритися перед ворогом.Ось уже біжить один юнак; він несе готовий звіт.

–Ліворуч від гостинця посувається ворожа стежа–написано в звіті.

Вправа розбуджує велике зацікавлення. Юнаки намагаються виконувати все правильно, згідно з поясненнями і вказівками, що їх перед вправою подали їм інструктори.

Після двогодинної вправи вертаються до табору. „Подай, дівчино, ручку на прощання!"

Гомонить пісня, відбивається об скелі гір. Далі обід. Після години пообіднього відпочинку відбуваються навчання німецької мови, географії, історії та співу, що його проводять українські вчителі.Історія і географія рідного краю займає тут одно з перших місць у навчальному пляні. За хвилину відбувається практичне навчання: „Як діяти з крісом". Юнацькі руки міцно держать кріс, що іноді заважкий для декого. Та...

–Ех, коби це вже стріляти з нього,–мріє Максим з Г.

–Завтра будемо вправлятися у вимірах до мети–оголошує інструктор, кінчаючи навчання.

–А тепер ще година релігії, а тоді вечеря–усміхається Северко Н. зі Л.

Година швидко минає. Після вечері ще спущення прапору, і... вже вільний час аж до хвилини, коли свисток чергового оповістить підготовку до спання.

Тоді мусять юнаки замести долівку в кімнатах, вичистити черевики, скласти згідно з приписами одежу і точно о 22-ій год. лежати вже в ліжку.

Тільки кімнатний старший чекає ще на чергового, якому буде звітувати.

„Кімната ч. 3 зайнята шістьма юнаками. Усі вже в ліжках!" Скінчився день... У таборі тиша. Погасло світло в кімнатах... Тільки стійкові походжають, наслухаючи пильно та вдивляючись у темінь...

І срібнолиций місяць грається своїм промінням, що чарівно-таємним світлом освітлює найкращий вишкільний табір у країні Високих Таврів.

Воєнний звітодавець Степан Конрад

(„До перемоги", ч. 39 (40), 1944 р.)

Юрко ПОРОШИНКА

„ВГОРУ ПІДНЕСІМ СЕРЦЯ"

Під таким наголовком у 2002 р. в Івано-Франківську вийшла збірка нарисів і оповідань бійців УПА і двох вояків дивізії „Галичина", які друкуємо внизу. В них збережені особливості мови оповідачів. В оповіданнях є надумане, але й вони переважно на основі магнітофонних записів.

В горі, біді й жорстоких катуваннях народився ще один Вибраний Народ. Не для того, щоб керувати світом, а щоб рятувати його. Ісус прийняв хресні муки за гріхи людства. Поборює своїм терпінням усе земне зло і наша багатостраждальна Україна.

Юрко ПОРОШИНКА

Спадкоємцям Стрілецької слави–
воякам і Старшинам Дивізії „Галичина"
(потім Першої Української Дивізії Української Національної Армії)

ЗАЯВИ!

–Кириле, от піди та й заяви. Не заявиш, то нас повбивають або вивезуть. Ти думаєш, що то дивізійник? Та то підісланий! Енкаведист!

–Але ж енкаведисти так гарно по-нашому не говорять...

–Чому ні... Ну скажи сам, ти десь його раніше бачив? Як ще москалі не прорвалися, і ти їздив до дивізійників по ліки і зброю нашим партизанам–він там був? Чи приходив до нас у читальню, чи до церкви?

–Та й рани не має ніякої. Лиш дуже змучений.

–Та вдає! От попадемося ні за цапову душу.

–Добре, Катрусю, їду їм скажу.

–Лиш дай що корові, бо я вже почала з тістом.

Кирило пішов до стодоли по скошену траву. Заглянув на сіно, де ховався чужий. Його там не було.

За стодолою тріснула гілка. Кирило виглянув у шпару між дошками.

Кроків за десять від стодоли, у траві, під яблунею, стояв на колінах їх дивізійник. Щиро молився.

Кирило побіг до хати:

–Катрусю, я заявляти не піду! Він–наш!

Марії Стефанишин,
доньці сотенного УПА Бистрого
(Василя Мороза)

РАНОК

–Спізнилися, спізнилися, голубоньки!–приговорював дід Андрій до горлиць за вікном, кидаючи їм через кватирку на підвіконник хліб.–Он ті вже від ранку на хаті.

На будинку навпроти клали супутникову антену.

–Чи їх свербить? Не можуть весни дочекатися. Зробили собі на даху ковзанку. Нащо їм та забавка? Вони й рідної мови добре не знають! Не те, що я. Вернулися тато з заробітків з-за океану–навчили мене по-англійськи. В гімназії, крім німецької й латини, захопив ще й греку. На дивізійнім вишколі був на лінії Мажіно–приглядався до французів. На сибірських „курортах" знався з естонцями, японцями, китайцями, корейцями, еспанцями. Щось від кожного лишилося. Ліпше, хлопці, чіпайте ту миску на мій комин.

Після таборів казали, що я найвченіший муляр. То нічого, що життя на вітрах минуло, але я дивився на начальство зверху. Що я наперекладався для їх дітей з німецької чи з англійської! Я й норми перевиконував, бо хотів заробити–хоч би раз якусь премію дали чи грамоту з Лєніном! „Врагу народа нє положено!" Та я би їх Лєніна не доніс й до хати!

З бідою дали мені цю кімнатку на четвертім поверсі. Вже зараз ледве лізу догори, а що далі буде? Лиш вам, голубоньки, близько до мене з гніздечка.

Шугнуло чорне між горлиць, гримнуло по блясі і щезло. Від вікна летів крук з кусником хліба у дзьобі. Сів на дереві. Притиснув хліб лапою до гіллі. Дивиться на Андрія.

–От злодюга! І йому закортіло мого хліба! А його дід чи тато і до моїх очей добирався!

То вже було по Дивізії, по Бродах, у партизанці. Лежав я поранений на глибівськім полі. Хлопці чекали вечора, щоб мене забрати, а круки вже по мені ходили. Я не міг рухнутися. Гнав їх у гарячці по-німецьки. Тому москалі мене не добили–думали, що я велика риба.

Повезли мене до цюпи. Як я відлежався на бетоні, взялися мене „дохторувати". Спочатку слідчий робив „масажі", потім „лікували" голодом. І холодом–кріотерапія, як тепер кажуть. Найліпше вона вдавалася їм на Сибірі... Якби хтось хотів схуднути–маю рецепту. Я за кілька місяців дійшов був до 45 кілограмів... Але такого не бажаю навіть ворогові. Навіть он тому.

Бачите, голубоньки, отого кагебіста? За комуни мене перевиховував. Казав, що він чесний комуніст. Тепер з того комуніста–найперший капіталіст!

Крук на дереві клював хліб. Під деревом походжали його товариші. Андрій кинув їм. Найспритніший вхопив і втік. Дід кидав іншим. Схаменувся, як лишилося півхлібини.

–А щоб вам добре! Я й забув, що пенсія післязавтра. Але то пусте! Дасть Бог–дотягну! Було гірше!

По-весняному світило сонце. Золотило горлиць, сліпило Андрія. Андрій дивився у своє життя.

Юрко Порошинка–справжнє прізвище Юрій Манюх–син батьків упівців. Батько його був лікарем, а мати фармацевтка й вони були заанґажовані в упівському лікуванні бійців. Юрій Манюх постановив записати якнайбільше спогадів упівців і дивізійників, які він представляє в літературних нарисах і оповіданнях.

Тарас БИБИК
Колима 1946

УКРАЇНІ

Тобі віками у неволі
Незримій, рідній, дорогій
Я кращої бажаю долі.
З-за дротів голос ще живий.
Святая земле, рідна нене,
З тайгів безкраїх подаю,
І поки серце б'ється в мене,
Тебе незмінную свою
Любити я не перестану
Навіки, поки не ув'яну.
Ось тут в далекій стороні,
Ти матір'ю будеш мені.
Мені не жаль, що так минули
Літа найкращі, молоді,
Та тільки жаль, що не здобули,
Вкраїно, волі ми Тобі.

Нас було мало, мало сили
Та в бій за волю ми пішли,
Поля Твої ми оросили
Своєю кров'ю і слізьми.
З усіх боків, мов чорні хмари,
Кругом нас були вороги,
Ми падали і піднімались
І в бій на смерть за Тебе йшли.
Багато нас лягло в могилу,
А скільки тут на Колимі?
Куди лиш доля не носила.
Остались вірними Тобі.
Тепер ось тут в Колимськім краю,
Де чути стогони рабів,
Життя своє ми коротаєм
Вдалі від рідних берегів.

Тарас–вояк Української Дивізії „Галичина", запасний полк, попав до англійського полону і був виданий до Совєтського Союзу, там засуджений і засланий в Колиму.

Оксана Сновидович-Мазяр

До 60-ліття утворення 1-ої Української Дивізії УНА
на вічність Воякам-дивізійникам присвячую...

ПАМ'ЯТЬ КАРБОВАНА В СЕРЦЯХ

Не знаю я війни–це чийсь далекий спомин
І розповіді тих, хто пережив,
Тому не диво, що усе це так правдиво...

В народі приказка здавна, що Правда наймиліша,
Але вона–гірка, і важко підіймається з самісінького дна,
Бо є людці, що пробують її ганьбити–
Свої „історії" писати і переписувати і мудрувати,
Аби лиш правди не признати!

Дарма, що думає влада–вона національно ще сліпа,
Нехай лютують яничари, вкриваючись ганьбою,
Нехай сичать, мов змії–колись вони прозріють
І, може, навіть зрозуміють...
На все потрібен час!
Важливо–Ви жива історія для нас!
Історія Дивізії УНА жива!

Хто пороху понюхав–добре знає, що перемоги шлях тернистий,
Що треба пережити тяжкі хвилини забуття,
Затамувати біль докору–це життя!
Та під цю пору ніхто не заперечить і не доведе мені
Зусилля Ваші були не марні!
Ви здобували волю Україні–святішого нема в житті!
В Брідських полях, на кожнім клаптику, де кров була пролита
Хай пам'ятає син про тата,
А внуки моляться за діда, мов, до святині
День по днині...

Ви-оборонці, Ви–Герої
Полягли і живі–
За це поклін, Вам, до землі!

18-го липня 2003 року

В. МАЗУРОК

ГЕРОЇЧНА ВИЗВОЛЬНА БОРОТЬБА НА ВОЛИНІ

Тим, що у запіллі, у вічнім горінні,
В спразі живій, не збагнутій віками
Склали життя на престіл України
Ставлю свій пам'ятний камінь...
Іван Ірлявський

З вибухом совітсько-німецької війни і відступом Червоної армії на Схід склалися сприятливі умови для розгортання національно-визвольного руху і можливість створити Українську Державу. На Волинь вирушили похідні групи ОУН, ціллю котрих було надання допомоги в утвердженні української адміністрації. Однак новий окупант прагнув перетворити в рабство населення Волині. Розпочався масовий вивіз людей до Німеччини, грабунок краян, арешти української інтеліґенції, розстріли. В таких умовах в краї зароджується повстанський рух, ціллю якого є оборона населення Волині. На мій погляд, на першому етапі формується клясичний Рух Опору на зразок французького, в котрому приймають участь на різних правах всі патріотичні сили різних формацій. У вересні 1942 р. комендант ОУН(м) „Блакитний" проводить нараду в Угорському районі (сучасна Тернопільщина), на котрій вирішено розпочати вишкіл широкого загалу ОУН та розпочати бойові дії проти окупанта. Перший рейд підпільних боївок цієї військової формації пройшов в кінці вересня на початку жовтня 1942 р. на території Шумського і Угорського районів. В цей же час в околиці с. Боречки (Тернопільщина) організовується Фронт Української Революції (ФУР), очолюваний Тимішом Басюком, псевдо „Яворенко". В листопаді 1943 року рейдують боївки ОУН(б) під командуванням „Крука" в околицях Ланівці-Шумськ. Для масово-аґітаційної роботи керівництво ФУР-у вирішує захопити Крем'янецьку друкарню. Операцію було проведено 14 грудня 1942 року. [1]

На початку 1943 року створюються в краї повстанські загони

[1] Вони ішли в ночей підпільний морок за те, щоб день зборов тягар пітьми... Інтерв'ю з О. Чуйком, бувшим вояком ФУР, котрий сьогодні проживає у Великій Британії.(газета „Діалог", 22 липня 2000 р.)

Сміливці без зайвого шуму захопили і винесли друкарські станки, шрифт, папір. Безпосередньо захоплювали друкарню А. Кононюк, М. Савчук, Є. Грицюк, В. Шандрук, Ф. Фурсик та „Голуб" із с. Горянка.

без будь-якої чіткої політичної орієнтації. У районі Дедеркали–Ланівці постає місцевий загін під назвою „Холодний Яр" в кількості 20 осіб. В Суражських лісах Шумського р-ну виник загін „Вільного Козацтва" під командуванням отамана „Вишні" в кількості 70 осіб, який започаткував Нікон Гайворовський з с. Брисова. Командири загону орієнтуються на гетьманський рух, мали зв'язок з отаманом Т. Боровцем, котрий підпорядковувався уряду УНР в екзилі.

Одним із бойових осередків вишколу на півдні Волині стала середня лісничо-рільнича школа в с. Білокриниця. Безпосередньо вишколом керував заступник директора, інженер, сотник військ УНР Павло Горячий. [2]

У січні 1943 р. відбувається напад підпільних боївок ОУН(м) на в'язницю в м. Дубно. Про цю операцію засвідчує донесення №43, від 26 лютого 1943 р. властями. Німці повідомляють, що було звільнено 60 в'язнів після знищення поліцейської охорони. [3]

Німецька влада застосовує терор проти місцевого населення. 23 лютого 1943 р. в м. Кременці ґестапо арештовує 10 видатних українських громадян і їх розстрілює. Серед них були лікар д-р П. Рощинський, його дружина Ганна Рощинська, відомий на Волині громадський діяч Ю. Черкавський, Павло Ґарячий та інші. [4]

Терор німців викликав велике обурення. Провідник „Блакитний" повідомляє провідника ОУН(б) „Крука", що на його наказ в ніч з 21 на 22 березня 1943 року українська поліція цілого повіту перейшла в ліс в кількості 100 чоловік. Частина поліції отаборилась в районі сіл Сніжок–Антонівці, в лісовому масиві біля озера Глибоке.

Це був перший повстанський табір на півдні Волині. Наказом №117 комендантом табору було призначено „Хрона"–Миколу Недведського.

Отже, на мій погляд, на Волині на першому етапі розгортання Руху Опору (спротиву) національні сили формувались із формацій: УПА–Т. Бульби-Боровця, загонів ОУН(б), загонів ОУН(м), Фронту Української Революції, гетьманців, загонів без чіткої політичної орієнтації. Польові командири робили спроби консолідації,

---

[2] В. Михальчук. Білокриницька школа у 1940-1943 р. „Спогад". Франція, архів В. Мазурка.

З усіма загонами підтримував зв'язок в майбутніх планах співпраці керівник ОУН(м) на Крем'янеччині „Блакитний"–М. Данилюк.

[3] В. Костик „Україна і Німеччина в Другій світовій війні" №170, С. 605.

[4] В. Верига. „Втрати ОУН в часі Другої світової війни". „Новий Шлях", Торонто 1991, С. 97.

відбувались спільні бойові дії. 23 травня 1943 р. підписано акт між повстанськими загонами ОУН(м) і ОУН(б) про створення Першого Крем'янецького об'єднаного повстанського штабу. Начальником штабу було призначено сотника „Орлика". До штабу входило по п'ять членів з обох загонів.[5] Цим періодом закінчується перший етап розгортання національно-визвольного руху, на якому найбільш яскраво висвітлюються консолідаційні процеси різних політичних формацій, їх прагнення до співпраці, демократичність.

Однак з другої половини 1943 р. провід ОУН(б) (або люди, котрі працювали в проводі, подекуди й аґенти провокатори) дають вказівку силою об'єднати національно-патріотичні сили Волині. У червні 1943 р. було захоплено сотнею ОУН(б) повстанський табір ФУР в лісовому масиві Кітлиха в районі с. Борсуки. Проти частини бійців ФУР-у, котрі висловили свою незгоду з діями проводу ОУН(б), на Крем'янеччині розпочались репресії.

На початку липня 1943 р. в таборі „Хрона" нараховувалось близько 500 повстанців. Вишколених було три сотні. Командування провело операцію по захопленню м. Вишнивець, яка розпочалась 5 липня 1943 р. і пройшла успішно. При повертанні на базу загін „Хрона" зустрічається з совітськими партизанами Ковпака, які знали про операцію на м. Вишнивець і прагнули забрати трофеї. Зав'язалась перестрілка. Не бажаючи нести невиправдані втрати, дві сторони розпочали переговори. На допомогу загону „Хрона" вирушає загін гетьманців, очолюваний отаманом „Вишнею". Однак ковпаківці нав'язують бій біля с. Кузьковці, під час якого гине сам командир. На допомогу повстанців вирушає і „Яворенко" з своїми товаришами, котрі уникли роззброєння. Він атакує заключну колону ковпаківців із засідки в районі с. Гриньківці. Ковпаківці понесли втрати. У підсумку досягнуто домовленості, що „хронівці" передадуть ковпаківцям 5 мішків борошна, 1 мішок цукру, 15 літрів горілки та бійців із Наддніпрянщини, котрі були в загоні, і розійдуться з миром.

Під час відсутності основного складу загону „Хрона" керівництво ОУН(б) стягнуло свої повстанські загони і теренові боївки і чекало на прибуття повстанців. Використовуючи перенапруженість бійців і психологічне небажання відкривати вогонь по вчорашніх побратимах по зброї, оточують табір і вимагають скласти зброю. Командир загону „Хрін" дає вказівку скласти зброю. Під час роззброєння все ж загинуло два повстанці, котрі категорично

[5] М. Данилюк. „Повстанський записник". Видавництво О. Теліги. Київ, С. 128-129.

відмовились здати зброю. До бійців і командирів загону „Хрона" відчувалась неприязнь та недовіра з боку формації ОУН(б).

Так, на мій погляд, закінчився другий етап Руху Опору на Волині. Провід ОУН(б) починає перебирати контроль над всіма військовими національними силами, розпочинаються необґрунтовані репресії проти інших формацій. Це призводить до створення на Волині Українського Леґіону Самооборони, в котрий увійдуть багато бійців загону „Хрона", теренових боївок ОУН(м) та бійців ФУР, гетьманців.

Висвітлення подій і вшанування пам'яті бійців

Величні і водночас трагічні події на Волині не були відомі широкому загалу. Їм була присвячена реґіональна наукова конференція „Україна в роки Другої світової війни", котра проходила в Кременецькому лісотехнікумі 25.04-26.04.2002 року. Виголошено наступні наукові доповіді:

1. Франчук Є.–декан історичного факультету, професор Волинського державного університету ім. Л. Українки (ВДУ): „Історична необхідність національно-визвольної боротьби проти тоталітаризму".
2. Василенко Ю.–доцент катедри філософії ВДУ: „Соціяльно-філософські проблеми визвольної війни".
3. Василенко О.–кандидат філософських наук, старший викладач катедри Луцького технічного університету: „Соціяльні питання серед національно-визвольної боротьби".
4. Мазурок В.–аспірант катедри новітньої історії України ВДУ, викладач Кременецького державного лісотехнікуму (КДЛ): „Виникнення та діяльність на півдні Волині Фронту Української Революції в роки II світової війни".
5. Іваницький С.–співшукач катедри лісівництва Українського державного лісотехнічного університету, директор КДЛ: „Історія Кременецького лісотехнікуму і участь викладачів і студентів в національно-визвольній боротьбі в роки II світової війни".
6. Ґудзій В.–член Львівської Станиці Братства 1-ої УД УНА: „Конференція в Ялті, таємні протоколи і їх жертви".
7. Саламаха В.–член Львівської Станиці УД УНА, член Братства УПА: „Українське Юнацтво у вирі II світової війни".
8. Мартинюк І.–викладач спецдисциплін, методист КДЛ: „Національно-патріотичне виховання в позакласній роботі та практичному навчанні студентів лісового відділу".
9. Михальчук В. (Франція)–інженер, студент Кременецького лісотехнікуму 1940-1943 рр.: „Звернення до молодого покоління та учасників конференції". (Лист-звернення зачитав голова циклової комісії лісогосподарських дисциплін, викладач КДЛ Тимошенко В.)

Відбулось дві екскурсії в табори „Хрона" і „Крука", м. Кременець.

Водночас для вшанування пам'яті наших краян і їх демократичних традицій на протязі 2002 р. при підтримці Української діяспори велося будівництво пам'ятника бійцям табору „Хрона" в лісовому масиві в районі с. Стіжок неподалік озера Глибоке. Загальна висота пам'ятника, включаючи підніжжя становить 4,5 метра. Пам'ятник збудований з облицовочної цегли, в який вмонтовано меморіяльну плиту з написом з каменю „табро". Збудований пам'ятник у вигляді тризуба, увінчаний хрестом. Весною 2003 р. велось впорядкування навколишньої території, встановлення бардюрів, вкладення тротуарної плитки, облицювання сходинок пам'ятника декоративною плиткою, виготовлення лавочок для відпочинку, розставлення вказівників по лісовій дорозі до пам'ятника.

15 червня 2003 р., в перший день Святої Тройці наступила урочиста мить. День виявився погожим. Зрідка набігали невеличкі дощові хмари, окроплюючи землю короткочасним невеличким дощем, немов сумуючи по молодих повстанцях, які віддали своє життя в боротьбі за рідний Край. Помірний вітерець лаская крони дерев, ліс шумів, немов пригадував ці буремні роки і радів, що до повстанського табору „Хрона" лісовими дорогами із району сіл Буща, Стіжок, Антонівці під'їжджали автомобілями, а подекуди доходили пішки (бо не кожний автомобіль подолає піщану лісову дорогу) люди, щоб вшанувати пам'ять Борців за Волю України.

Вдарили церковні дзвони в с. Стіжок, відлуння розійшлося по гористій лісовій місцевості.

Голова Кременецької районної ОУН В. Олійник розповів про роль ОУН, її похідних груп в організації руху Опору (Спротиву) в 40-ві роки на Волині, надав право відкрити пам'ятник повстанцям, учасникам національно-визвольшних змагань: Михайлу Медведському, Віктору Юрченко, Анатолію Грицаюку. В почесній стійці навколо пам'ятника застигли студенти Кременецького лісотехнікуму. До підніжжя монумента лягли квіти, гірлянда із туї, самшиту, смереки. Обряд освячення пам'ятника виконав настоятель храму с. Стіжок отець Ігор.

Про виникнення ідеї побудови пам'ятника та її реалізацію розповів В. Мазурок, який в першу чергу подякував живим учасникам національно-визвольних змагань, котрих доля порозкидала по цілій планеті Земля, які пережили ці буремні роки, донесли до молодого покоління незаслужено призабуті сторінки історії, морально, матеріяльно допомагали в будівництві, а саме: Організації Українських Жінок в Торонто (Канада), Управі Українського Національного Об'єднання Торонто-Захід, добродіям В. Михальчуку з Фран-

ції, А. Славину (Канада) та багатьом і багатьом іншим...

Пам'ятна світлина після відкриття пам'ятника бійцям табору „Хрона'

Про ідею Українського Національного відродження розповів редактор журналу „Самостійна Україна"-Павло Дорожинський. Спогадами про національно-визвольну боротьбу, її злети і падіння поділилися: М. Медведський–член Рівенського обласного Проводу ОУН, брат Миколи Медведського–командира загону „Хрона"; А. Грицаюк–стрілець табору „Хрона"; В. Юрченко–чотовий УПА, Г. Ґаламай-„Чайка"–медсестра з табору „Крука".

З погляду історії на визвольну боротьбу українського народу виступив викладач Кременецького педінституту О. Соловей. Відбувся концерт патріотичної пісні під відкритим небом з участю студентів Кременецького педінституту, Кременецького лісотехнікуму. Захоплююче сприймали виступ присутні вокального дуету в складі О. Вольчук, Н. Волецької–дочок стрільця „Цвяха" А. Грицаюка.

Надійшли вітальні телеграми від народного депутата України Олега Ґуменюка, вдови керівника похідної групи ОУН Ігоря Шубського–Ґалини, котра проживає в м. Снятин, Миколи Куделі з с. Буяні Волинської обл., В. Михальчука та О. Бойка–Франція, Остапа Чуйка та Сергія Храпливого–Велика Британія, М. Сергійчука, Д. Селюнка, М. Сивчука–Канада, В. Ґудзія, Н. Саламахи–членів Львівської станиці 1-ої УД УНА, Марії Босій–вдови стрільця з формації ФУР, котра проживає в м. Збораж та багатьох інших.

***

16 червня 2003 р. відбулось відкриття пам'ятної дошки на фасаді головного корпусу Кременецького лісотехнікуму заступнику директора в час Другої світової війни Павлу Горячому. На відкриття прибули працівники та студенти КЛТ, мешканці с. Білокриниця,

гості з м. Кременця, Луцька. Почесне відкриття надано студентам 1941-1943 р. навчання А. Грицаюку, С. Фещуку. Із зацікавленням слухали присутні спогади сивочолих краян про ті суперечливі буремні роки.

Зліва: о. Миколай, хлопчик-помічник, виголошує промову бувший студент навчального закладу А. Грицаюк, стоять: директор КЛТ С. Іваницький, голова громадської ОУН на Кременеччині В. Олійник, перший заступник директора КЛТ М. Ляховець, викладач історії В. Мазурок, студент 1941-1943 р. навчання С. Фещук.

Отець Миколай, настоятель Білокриницького храму, у супроводі церковного хору освятив пам'ятний знак та відслужив Панахиду в пам'ять про тих, хто навчався у технікумі і віддав своє молоде життя в боротьбі за незалежність України.

Згодом відбулася наукова конференція за участю викладачів Луцького державного університету ім. Л. Українки: Василенка Ю.– доцента катедри філософії, Франчука Є.–кандидата історичних наук, професора, заслуженого працівника освіти, декана історичного факультету Волинського університету, Василенко Оксани–кандидата філософських наук, доцента катедри Луцького державного технічного університету, Соловей О.–викладача катедри суспільних дисциплін Кременецького обласного гуманітарного педагогічного інституту ім. Тараса Шевченка, подружжя Семенюків–викладачів цього самого навчального закладу. Взяли участь у конференції і викладачі циклової комісії соціяльно-економічних дисциплін Кременецького лісотехнікуму: Мазурок В., Каленюк С., Балатурик Т., Лукащук Н., Ящук В.

Методист КЛТ Мартинюк І. ознайомила учасників конференції з перспективами науково-пошукової роботи, котра планується в

навчальному закладі, поділилася роздумами про співпрацю викладачів соціяльно-економічної циклової комісії спеціяльних дисциплін, перспективи поєднання викладання предметів студентам, застосовуючи іноваційні педагогічні технології, наприклад: історії України XX ст. і практичних занять по лісівництву, дендрології на базі Кременецького держлісгоспу-лісотехнікуму.

Після закінчення конференції, її учасники під керівництвом директора Іваницького С. мали змогу ознайомитись із сучасною навчально-матеріяльною базою Кременецького лісотехнікуму, пригадати минуле, побачити сьогодення, окреслити перспективи розвитку найстарішого у своєму профілі вищого навчального закладу І-ІІ рівня акредитації в західних областях України.

ПРЕЗИДІЯ ВИДАВНИЦТВА „ЛІТОПИСУ УПА"
ділиться сумною вісткою з друзями по зброї
та українською громадою
що 7-го грудня 2003 року відійшов у вічність

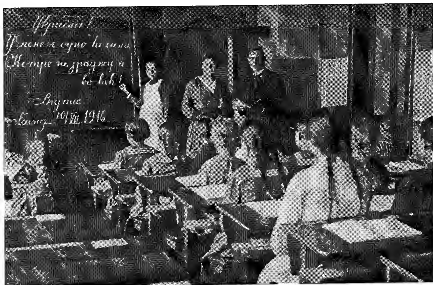
сл. п. д-р МИРОСЛАВ ПРОКОП

народжений 6 травня 1913 р. в Перемишлі
член Проводу ОУН і референт пропаґанди при Проводі ОУН у 1942-1943, член Президії УГВР і діяч ЗП УГВР від 1944 року,
керівний член видавничого Об'єднання „Пролог",
співзасновник і член редколегії журналу „Сучасність",
редактор та дорадник видавництва „Літопис УПА",
автор книжок і статтей про український визвольний рух.
Похоронні відправи відбулися 12-го грудня 2003 року
в українській католицькій церкві св. Юра в Нью-Йорку.
Тлінні останки спочили на цвинтарі св. Андрія Первозванного
в С. Баунд-Бруку, Н. Дж.
Дружині покійного Мирослава Любі з д. Комар,
дочці Ліді з чоловіком і дітьми–Максимом і Лілеєю
та дочці Христі з чоловіком, ближчій і дальшій родині
висловлюємо глибокі співчуття
Вічна Йому пам'ять!

УКРАЇНСЬКИЙ ТАБІР БІЖЕНЦІВ У ҐМІНДІ, АВСТРІЯ, 1914-1917 ТА ЇХНЄ ПОШТОВЕ УСТАТКУВАННЯ

На чесько-австрійському кордоні, біля 160 км на північний захід від Відня, розташувалось місто Ґмінд. Українці бувших австрійських коронних територій Галичини й Буковини, шукаючи захисту перед спустошенням та нуждою заподіяними в початках першої світової війни (1914-1918), опинилися в Ґмінді. Міський архівар Руперт Гауер, який написав історію табору Ґмінд у 1951 році– “Barackenlager Gmünd” каже, що в травні 1915 року в Ґмінді проживало біля 25.000 українських родин. Протягом слідуючого року загальне число досягло біля 70.000. На вічну пам'ять похороненим (30.000) українцям на цвинтарі біженців у Ґмінді відкрито пам'ятник 26 вересня 1964 року, підчас відзначення 50-ої річниці заснування табору.

Тогочасна велика українська громада, проживаюча в Відні, держала дуже близькі зв'язки з табором у Ґмінді. Зорганізовано громадські й культурні установи, заведено курси для неграмотних, влаштовувано вистави і концерти. В день народження цісаря Франца Йосифа посвячено пам'ятник при участі австрійських та українських дос-

Спереду посередині стоїть вчителька Аполонія Вознякевич, родом з м. Буськ біля Львова, де закінчила учительську семінарію, згодом евакуйована до Ґмінду, де вчителювала. Світлини й інформації прислав син пані Аполонії Роман Моджейовський з Австралії.

Сцена з вистави „Перехитрили", 1918 р.

тойників 18 серпня 1915 року. Бюрґемайстер Відня, барон фон Бінерт, 10 вересня 1915 року відвідав табір.

43% тогочасного населення Галичини й Буковини становили українці. Така ж кількість українців служила в австрійській армії. Підчас війни Австрії з Росією українські старшини та вояки зформували в австрійській армії окремий Леґіон Українських Січових Стрільців з метою піддержати народні аспірації відзискати незалежність своєї власної землі.

Табір "Barackenlager Gmünd" став важливим місцем постачання (можливо й вишколу) для Українського Леґіону. Шпиталь для ранених українських вояків теж находився в таборі Ґмінд.

В таборі існувала пошта, вживаючи печатку "Barackenlager Gmünd". Український Леґіон користувався польовою поштою "Feldpost 445", посилки приймалося без поштових марок.

Переклад з довідника англійською мовою Я. Гнаткова

ПРО ВЕБ-САЙТ СВІТОВОГО КОНҐРЕСУ УКРАЇНЦІВ

Повідомляємо, що веб-сайт www.ukrainworldcongress.org не є веб-сайтом Світового Конґресу Українців (СКУ).

Рівно ж просимо мати на увазі, що електронна адреса info@ukrainianworldcongress.org не є електронною адресою СКУ. Просимо не зв'язуватися з СКУ за цією електронною адресою. Також просимо повідомити СКУ, якщо ви упродовж останнього року щось висилали на СКУ на цю електронну адресу. На всі електронні комунікації з СКУ просимо вживати таку електронну адресу СКУ: congress@look.ca.

Просимо розповсюдити це важливе повідомлення, де тільки це можливо, та просимо вибачення за незручності.

Аскольд Лозинський, президент СКУ

Маловідоме з історії

В'ячеслав ВАСІЛЄВ

ДІЯГНОЗ СТАЛІНА

За життя Сталіна називали генієм. Його культ розвінчав Микита Хрущов в 1956 р. на XX з'їзді КПРС. Перед рядовими комуністами відкрились страшні злочини: розорення селянства, страшний голод на Україні, ГУЛАГ, знищення військової еліти, „справа лікарів", розгром Єврейського антифашистського комітету, депортація цілих народів. Однак особистість диктатора ще довгі роки залишалась тайною за семи замками. Про маловідомі факти життя і особливості персони Сталіна розповів письменник Володимир Николаєв, який недавно видав книгу „Сталін, Гітлер і ми".

Батько Сталіна був сімейним тираном і жорстоко бив дружину та дітей. Рятуючись від сваволі батька, Йосиф поступив в духовну семінарію, але звідти був вигнаний.

На відміну від офіційних портретів Сталін був низькорослим, з обличчям, подірявленим слідами віспи. Одна рука напівпаралізована і коротша від другої. Пальці на лівій нозі зрослі, що й визначило знамениту „сталінську" ходу–неспішну, безшумну. Він страждав хронічним безсонням (тому і працював вночі) і постійним розладом травлення.

Донжуан. Жіноча стать притягувала його нестримно. Але одружився він пізно–в 27 років. Вийшло якось не полюдськи: він спокусив 16-річну дочку свого знайомого Катю Сванідзе. За грузинськими традиціями він був змушений одружитись з вагітною. В 1907 році вона народила сина Якова, але невдовзі захворіла тифом і померла. В секретних архівах КГБ збереглися свідчення й про інші зухвальства Сталіна. В 1956 р. співробітники держбезпеки за вказівкою Хрущова почали відшукувати компрометацію на „генія всіх часів і народів". В доповідній записці тодішнього голови КГБ І. Сєрова говорилось, що підчас сибірського заслання в Курейці в 1914 р. Сталін спокусив 14-літню дівчину, за що мало не потрапив під суд. Врятувала обіцянка жандармові, котрий за ним наглядав, женитися на дівчині після досягнення нею повноліття. Очевидно це був обман. Але від майбутнього „батька народів" народилось двоє дітей. Перша дитина померла, а другого, Олександра, пізніше усиновив місцевий селянин. Олександер дослужився в Червоній армії до ранґи майора. Жодної участі в його долі Сталін не приймав. Співробітники КГБ розшукали в Курейці його матір. Тоді їй було 56 років.

Але донжуанівські пригоди Сталіна цим не вичерпувалися. Перебуваючи на засланні в Сольвичегодську, він проводив час з місцевою вдовою. Від неї родився син Константин. Батько ніколи не бачив його.

В Москві Сталін часто знаходив коханок серед родичів свого най-

ближчого партійного оточення. Так, у нього був роман з Розою Кагановичродичкою члена Політбюро. Побувала в його постелі і Наталія Слагіна, 16-річна племінниця відомого соратника Леніна–Якова Свердлова. Пізніше її відправили на заслання.

Однак уже в 30-і роки у вождя стали виникати проблеми з потенцією.

Кремлівські трагедії. Всі стосунки Сталіна з жінками закінчувались трагічно. Не було винятком і одруження з Надією Аллилуєвою. Є дві версії її загибелі. Одна–самогубство. Знаючи багато про наслідки „сталінської політики індустрілізації", вона не змогла перенести того, що відбувалося з країною та з людьми. В своїх спогадах дочка Сталіна Світлана Аллилуєва свідчить, що мати залишила Сталіну передсмертного листа, повного звинувачень і докорів. Сталін був так розлючений звинуваченнями дружини, що не прийшов на її похорони.

Друга версія–дружину застрілив у припадку гніву сам Сталін. Якось в присутності Ворошилова та інших вона публічно звинуватила чоловіка в загибелі голодуючих на Україні. Спалахнула сварка. Сталін втратив рівновагу і почав бити дружину. Вона ж кричала, що він убивця і зрадник. Тоді і пролунав постріл. Пізніше Сталін ліквідував всіх, хто знав про цей випадок. Пощадив тільки Ворошилова. Дослідники намагались зрозуміти джерела сталінської жорстокості. Дещо роз'яснюють нотатки кремлівського лікаря–професора Д. Плєтньова, кардіолога, репресованого в 30-і роки і пізніше розстріляного. Ось його характеристика Сталіна: „Сталін володів безстрашністю і мужністю лева, розумом змії, слабкістю і полохливістю зайця, і все це одночасно! Він погано переносив фізичний біль, і болі в суставах інколи доводили його до отупіння. Він не терпів заперечень, був схильний до хвалькуватості і любив підлабузництво. Він володів широким світоглядом, проникливістю, хитрістю, гнучкістю та схильністю до авантюризму... Диявольська хитрість і лукавість та виключне знання людської душі з усіма її слабостями... Він страждав тільки двома розстройствами: манією величі і манією переслідування". Але найточніший діягноз Сталіну поставив відомий вчений-медик В. Бехтєрев, що лікував царську сім'ю. Його медичний авторитет був настільки великим, що, коли захворів Ленін, його запросили як консультанта.

22 грудня 1927 р. В. Бехтєрева запросили в Кремль до Сталіна з приводу важкої депресії. Він провів з вождем декілька годин і, будучи людиною „старого виховання", не став скривати правди: діягноз–паранойя. Це і визначило долю великого медика. Наступного дня, будучи цілком здоровою людиною, він несподівано помер. Після смерті його труп негайно спалили. Розтину не робили. Були арештовані і розстріляні і син Бехтєрева, і дружина сина, які були свідками цих подій. Зникла і вдова вченого. Пізніше, під час боротьби з культом особи, діягноз Бехтєрева фактично повторив М. Хрущов: „Божевільний на троні".

Богдан ЧАМБУЛ

ЗАКІНЧЕННЯ ВІЙНИ І ПОЛОН

Спомини переповіджені Несторові Чорнієві

(Закінчення. Див. „ВК", ч. 3, 2003)

Богдан Чамбул щасливо добився з фронту під Фельдбахом до своєї родини, яка працювала в селі у Баварії. Радість була коротка, бо зараз його арештували й повезли у незнану дорогу.

Богдан запитав по-німецьки, куди вони його везуть? Один з вояків відповів: до криміналу в місто Найбурґ. По дорозі, коли при червоному світлі світлофора джіп зупинився, підійшла молода дівчина і ломано по-англійськи щось запитала водія, а він почав говорити до неї по-польськи. Потім Богдан польською мовою запитав водія, куди його везуть? Той відповів, що везуть до в'язниці. Водій витягнув пачку з папіросами і закурив, дав також Богданові закурити. Якийсь добрий поляк, подумав собі Богдан, але не признався, що сам він українець. Привели Богдана до в'язниці і передали його під цивільну німецьку охорону.

У в'язниці до Богдана підійшов пузатий німець і наказав здати пояс та шнурівки з черевиків та щоб Богдан вивернув всі кишені, що Богдан виконав. Тоді службовець впровадив Богдана до келії на третьому поверсі. Кімната–два кроки ширини і чотири довжини, дверцята в залізних дверях, якими подавали три рази денно мізерну їжу, в одному кутку був „кібель"-„параша" і дротяне ліжко з двома коцами на ньому, а вночі під голову клав Богдан свою блюзу. Стіни були описані різними мовами, на них і Богдан залишив свою записку. В камері одиночці Богдан просидів три доби. На четвертий день прийшов той самий пузатий німець і привів його на саму долину, де вже чекали на нього американські вояки. Вони віддали Богданові пасок, шнурівки і пачку папіросів, що подарував Богданові водій. Вивели Богдана в двір, де вже стояло вантажне авто, в якому були люди в цивільному та в різних військових уніформах. Богдан запитав, чи є тут хто з українців. Всі мовчали. Везли їх яких дві години, аж на чистому полі приїхали під табір і передали людей службовцям табору.

Велика дротяна брама відчинилася. Богдана повели на самий кінець табору, який був обведений трьома звоями колючого дроту. Передали його іншій таборовій обслузі. Приділили до шатра і зареєстрували до батальйону і групи. Груповим був німець з Югославії. Богдан розпитав, чи є тут які українці? Груповий вказав на людину, яка недалеко від них сиділа. То був Степан Зарицький. А пізніше Богдан відшукав в цьому таборі ще десять наших хлопців. В групі, де був Богдан, був також молодий німець з Волині, він володів дуже добре українською мовою. Мав він два коци, якими ділився вночі, один стелили на землю, а другим накривалися, і також він дозволяв користуватися його рушником, бо в Богдана було тільки те, що було на ньому. В цьому таборі Богдан пробув цілий місяць під відкри-

тим небом. Харчі були жахливі, один хліб на 32 особи на добу і дві сирі моркви, як мізальний палець. Велике щастя, що то було літо, а не зима. Через місяць всіх перевезли до Дахав. Там затримані мали дах над головою і давали їсти три рази денно. В Дахаві Богдан перший раз почув і побачив, що це був концентраційний табір, в якому нацисти знищували людей різних національностей в нелюдський спосіб. Богдана приділили до 17-го бараку, який містився на правому крилі концентраційного табору. В той час затримані в таборі раз в тиждень мали теплий купіль-лазню. В кожному бараку містилася одна сотня.

Шефом нашого бараку був старший віком німець, поручник, який на вилозі своєї блюзи мав нашитого левика, це значило, що він був в українській дивізії, розповідав Богдан.

В бараках були триповерхові ліжка. Богданове ліжко було долішнє навпроти кімнати шефа. Одного дня Богдан побачив, як шеф взяв відро з водою і мив підлогу в своїй кімнаті. Богдан підійшов до нього і сказав, що він помиє йому підлогу. Спочатку шеф не хотів, але Богдан його переконав, що поручник людина старша віком, а для Богдана це буде якраз добра руханка. І таки помив підлогу в кімнаті компанітшефа. Коли Богдан закінчив роботу, поручник розломав папіроса надвоє і дав одну половину Богданові. Посідали вони на ліжко. Поручник запитав Богдана, що спонукало його помити йому підлогу? Богдан показав на ковнір його однострою, на якому була нашита емблема української дивізії левик. Тоді вони почали розмову про дивізію „Галичина". Богдан розказав, як він був другим зв'язковим штабу артилерійського полку. Поручник розповів, що він був у 29-му полку. Пізніше поручник все старався послати Богдана на кращі роботи, де Богдан міг щось доброго організувати для себе і для нього. Богдан був дуже бідненько одягнений, а у Мюнхені біля головного залізничного вокзалу був великий склад німецьких військових мундирів, куди їздив Богдан на роботу, де одягнув себе від ніг до голови. Богдан їздив на роботу в подертих черевиках, які приносили йому хлопці, а з роботи привозив майже нові і також одягав на себе по три комплекти спідньої білизни. Одягав на себе також нові мундири і все, що тільки міг на себе одягнути. В Дахаві було 75 тисяч військовополонених різних національностей: німці, французи, бельгійці, голляндці, литовці, латиші, естонці, хорвати, серби, поляки та українці. В той час в таборі полонених було 42 українців з дивізії „Галичина". Сам табір складався з двох частин. Старий, де колись був концентраційний табір, а за кухнею було збудовано 68 бараків, де було 12 наших хлопців, а в старім таборі було 30 дивізійників. Їм було дозволено сходитися лише в неділю. Стерегла полонених польська вартова компанія. Украінцям треба було бути дуже обережними на роботі і вважати, щоб не спровокувати репресій і переслідувань з боку польської охорони. При виході і вході до табору полонених провіряли. Бувало, як щось в когось знайшли, то лише забирали, але за це не карали. Богданові везло, у нього ніколи нічого не знаходили. В Мюнхені на складі мундирів Богдан пропрацював майже цілий місяць.

Через місяць забрали з табору всіх офіцерів в так званий особливий табір („Зондерляґер"). Богдан втратив поручника, який добре висловлювався про українську дивізію. Всю адміністрацію в таборі перебрали підстаршини, і компанішефом став старший десятник з Баварії, гарна людина.

Над Богданом розташувався на ліжку Петро Перцак. Виявилося, що Петро з Тернопільщини із села Слободи Золотої, а Богдан був з Денисова, їх села межують з собою. Вони стали щирими приятелями, між ними таємниць не було. Петро розказував Богданові про свою дівчину, яку залишив в краю, а Богдан йому–про свою омріяну шкільну товаришку Олю Коваль. На роботі чорні американці трактували їх досить добре. Був у них лише один страх,–репатріація на „родіну".

Пізніше їх посилали на роботу в постачальний центр, де чорні американці дуже добре до них відносились, у Oberschleisheim недалеко Мюнхена. Там вони обидва працювали аж до звільнення з полону.

В ізольованому таборі для офіцерів, так званому „Зондерляґер", перебував наш сотник Дмитро Феркуняк. Ділився Богдан з ним, чим тільки міг. Богдан став фризієром і мав спеціяльну довідку, його в суботу після обіду до цього табору впускали. Там Богдан зустрівся з сотником Феркуняком, учасником визвольних змагань, родом з Ґуцульщини. Він Богданові казав: ти молодий і ще доживеш до того дня, коли Україна буде вільна, а нашим дивізійникам, які полягли під Бродами, збудують великий пам'ятник. Це був дійсний вояк і дуже гарна, мудра людина, військовий патріот.

В таборі полонених колишні вояки-дивізійники були зареєстровані як українці із Західної України, а передвоєнне державне громадянство польське. З початком осені 1945 року українців переслуховувала військова польська комісія.

Після дев'яти місяців полоненим було дозволено на відкритій поштівці написати кілька слів до родини. Богдан написав до того господаря, де працювали його батьки, але на той час їх вже там не було. Американці забрали їх до табору скитальців в Інґольштадт. Господар доручив листа Богдановим батькам, які довідалися де Богдан перебуває. Рідні зараз прислали Богданові пачку з харчами, а тато поїхав до Дахаву, але йому не вдалося побачитися з сином. Пізніше тато писав Богданові, що був під цим табором і в своїй уяві бачив Богдана і розмовляв з ним.

Богданів тато знав, що таке бути полоненим. В першу світову війну був в Австрійській армії. У 1914 р. обороняв фортецю Перемишль і попав у російський полон, Сибір–і довга й дуже важка дорога додому.

В новозбудованому таборі в Дахаві було 12 українських хлопців дивізійників, яких американці силою видали 14 січня 1946 року більшевикам. Один з них повісився.

А в групі, в якій був і Богдан, був один хлопець, що був роджений в Америці, перед війною їх родина повернулась з Америки до Галичини, він добре володів англійською мовою, розказав американським слідчим правду про стрілецьку дивізію „Галичина".

Дивізійники-галичани до 1 вересня 1939 р. не були громадянами СРСР,

і тому під примусову репатріяцію не підлягали, але СССР постійно домагався передачі. Для передачі радянській стороні американці готовили чергову групу українців, колишніх дивізійників, до якої зачислено Степана (на жаль, прізвище забув). Батько Степана був старшиною у війську УНР. Табірна огорожа із колючого дроту постійно була під електрострумом. Степан постановив у рішаючий момент кинутися на дроти. В той же час із лазарету в табір прибув юнак, якого звали Іваном. Він був поважно хворий. Лікарі признавали йому найдовше один рік життя. Івась запропонував Степанові обмінятися документами. Спочатку Степан категорично відмовився, але Іван наполягав. З групою депортованих Івася відправили в Союз „нерушимий". Всі зі сльозами на очах відпровадили Івася і всю групу приречених. Після звільнення з полону Степан поїхав на студії до Бельгії. Були відомості, що Степан висвятився на священика. До табору ще декілька разів приїжджала радянська репатріяційна комісія, але насильницька депортація вже була анульована.

Богдан Чамбул з Петром Перцаком знову їздили на роботу до американського „Саплай Діпо" в Шляйзгайм недалеко Мюнхену. Сторожами над ними була польська вартовнича компанія, в їх присутності полонені українці говорили між собою по-німецьки, або зовсім мовчали, щоб не попасти на побиття. Один із вартових підійшов до Богдана і Петра і запитав:

–Чи ви, хлопці, не будете часом українці?

Хлопці зразу мовчали, але він сам признався, що він українець. Він був з Борщева і втікав на захід тому, що служив в українській поліції. Він розказав хлопцям, що був в таборі скитальців, з якого москалі вивозили наших людей на свою „родіну", а йому вдалось втекти до польського табору. З того табору забирали всіх молодих людей до польської вартівничої служби і в такий спосіб він сюди потрапив.Він дійсно був своєю людиною. Богдан і Петро рішили втікати з полону, а вартовому, своєму приятелю, сказали, щоб на другий день постарався мати службу на брамі в „Діпо", де таємно мав пропустити Богдана і Петра. Наступного дня Петра на роботу не випустили, він повинен був пройти лікарські обстеження. Богдан сказав вартовому, що без Петра він сам нікуди не піде. Незадовго пішла чутка по таборі, що скоро їх будуть звільняти з полону, і справді з початком червня 1946 р. їх перевезли до переходового табору Бад Айблінґ

За деякий час полонених відвідало двох священиків. Один з них був священик українець з недалекого від залізничної станції табору скитальців. Через два тижні американська військова влада почала звільняти полонених. Звільненим видавали на руки документи: свідоцтво про звільнення (Entlassungschein) і перепустку, що давало право їздити по Німеччині, зайнятій західними союзниками.

Богдан Чамбул був звільнений 16 червня 1946 р. З тої хвилини він став вільною і цивільною людиною. Батьки Богдана на той час вже були в таборі для скитальців. Він прибув до Інґольштадту і в таборі для скитальців зустрівся зі своїми рідними. Співжителі табору зустріли Богдана холодно. На жаль, були і такі, що дивились на Богдана вовчими очима. Богдан був

першим дивізійником, що прийшов до цього табору. Кілька вечорів Богдан виходив на таборовий майдан, де сходилися хлопці і дівчата, але всі вони сприйняли Богдана неприязно і холодно, крім Богданової односельчанки Олі Вітюк. В цьому таборі з денисівських односельчан були ще родини: Вітюків, Москальчишині, Іван Щебивлюк зі сестрою Стефкою, Кузьові старі з-під Гаю з дочкою та родини Чамбулів і Мирона Салішні. Через два тижні до цього табору прибуло ще 52-ох колишніх дивізійників, яких звільнено з табору полонених в Авербаху. Колишнім українським воякам дивізійникам дозволено на проживання в таборі, але ті пільги і привілеї, що мали цивільні люди, на них не поширювалися. Крім того, вони відрізнялися від таборової юрби ще і тим, що в той час вони не встигли передягнутися в цивільний одяг, не було можливостей, змушені були носити військові одностої. Розділяв мешканців табору і штучно створений психологічний бар'єр. Те явище було тимчасове, але воно душевно травмувало людей.

Пройшло кілька місяців, табірна адміністрація зобов'язала колишніх вояків пройти так звану УНР-івську комісію, де всіх знову переслухали. Харчувались за системою німецьких продуктових карток. Незважаючи на таку незаслужену несправедливість, наші хлопці всюди і скрізь давали собі раду.

ОДНОСЕЛЬЧАНИ З СЕЛА ЛИПИЦІ ДОЛІШНОЇ ЗУСТРІЧАЮТЬ ЗИМУ В НЕВОЛІ В ІТАЛІЇ

До тебе, люба річенько, ще вернеться весна,
А молодість не вернеться, не вернеться вона.
Л. Глібов

Зліва: Ґайда Микола, Сторощук Михайло, Ґайда Михайло, Скульський Володимир, позаду Людкевич Іван.

Подав Ґайда Микола

ПІД ЧУЖИМ ЗНАМ'ЯМ

В маршруті напрям Схід. Ближче дому. Багато ілюзій. Ми в Австрії, зближаємося до її столиці Відня. Десь з глибини думки відчитую про Відень. Що він мав спільного з нашою українською справою? Відшифровуючи поодинокі фрагменти, чомусь стає він мені близьким і знайомим, хоч і ніколи досі я не мав нагоди в нім побувати.

Цвітуть вишні. Цвіте в думках юне життя, щось немов оцей цвіт вишні. Цвіте гарно, пахуче та надто коротко.

Зупиняємося. Гарні усміхнені дівчата з Червоного Хреста подають нам перекуску. Довкруги метушня, немовби вилетіли бджоли з уликів. Ще короткий часок жарту, сміху і ми в дальшій дорозі. Ось переїжджаємо Нойштадт. Ми вже в Угорщині. Кажуть хлопці, що ми вже ближче дому та заки вишні поспіють будемо вже вдома. Перспективи гарні, але надто куці. Під вечір 5 березня 1945 року ми прибули до міста Шопрон. Тут навантажувався панцерний батальйон до від'їзду в Німеччину. Використовуючи нашу зупинку, я старався в кожного проходжого стрільця довідатись про дійсний стан наших позицій на фронті. Всі відповіді були потрясаючі, жахливі. О 10-ій вечора від'їжджаємо в напрям фронту, ближче неозначеного пункту. По дорозі нас обкидують з літаків бомбами тяжкої ваги та хоч наразі ще втрат немає, то все ж таки перспективи нікудишні. Хлопці перешіптуються між собою та один одному складають скромні побажання–„от так на всякий випадок". О год. 3-ій ранку ми зупиняємося в малому селі, де вже були сліди „доблесної" армії. Ночуємо, де кому попало, хто в хаті, хто в клуні, а хто таки прямо на дворі під голим небом. Не зважаючи на ще досить холодний вечір, хлопці від щоденної перевтоми скоро поснули. Дивлячись на сонних друзів, чомусь помимо волі, я став відчитувати судьбу їхньої долі. Кучерявий друг Г. немов спостеріг мене в сні, усміхаючись, сказав „перед смертю добре спиться".Так, жарт–це здоров'я, та не в наших обставинах. Миттю пригадалася мені стрілецька пісня, в якій говориться про стрільців: „йдуть до бою, ще й співають і з піснею умирають". Так! Це, мабуть, і славно, але за рідний край, а не з одним ворогом проти другого. Та годі! Треба всі думки до купи зібрати і витримати. Жалко. Не довелось мені якслід відпочити, а тут вже готуйсь у щоденне невідоме, важке і трудне завдання.

Коротка перевірка сотні. Наказ! Ми в дальшій дорозі в боєвій позиції. Не довго прийшлося нам їхати, як побачили ми перші розриви гарматних стрілен та великі хмари куряви. Серце почало жвавіше битися, а кожна детонація розриваючого стрільна немов

молотком вибивала в голові смертоносні тони. Незабаром ми побачили ще більш жахливу картину: тяжкоранених та конаючих, ще перед хвилиною здорових, кріпких юнаків. Це вже було досить, щоби уявити собі реальний фронт. Одначе на сантименти небагато часу. Треба уважати на свою голову, бо стрільна „катюші" вже розриваються обабіч нас. В постійному напруженні фронтової атмосфери ми під'їхали до невеликого яру, в якому тому два дні були червоноармійці, залишки яких прийшлось ще нам зустрічати. Це очевидно були трупи, яких ніхто не поспішав ховати, бо й „своїх" було досить. В ярі зробили ми довшу передишку.

Після кільkаденного маневрування та зміни боєвих позицій, ми силою обставин опинилися у ворожому запіллі. Ніколи незабутнє запілля, а ще більше незабутня дія очайдухів смерти.

Ми у ворожому терені просуваємося скорим маршем вперед. На наше щастя, проїхали ми першу годину без особливих перешкод. Непевне постачання амуніції та пального не дає нам спокою.

Після кількох боєвих сутичок з ворогом, ми пробиваємося з незначними втратами вперед в невідоме вороже запілля. Та це не важливо. Боєвий дух домінує серед нас. Ми в наступі, а це для вояка неабиякий тріюмф.

З бігом часу довідуємося через радієвий зв'язок, що кільце нашого оточення щораз більше звужується, і ми негайно повинні повертатися на приблизно старі позиції. Наказ! І ми без жодної проволоки повертаємо назад. Нервове напруження. Кожна хвилина стає роком, а смертоносні стрільна все густішають обабіч нас, що не ворожуть нам нічого доброго. Ось горить від ворожого стрільна один наш панцер. Другий ушкоджений не просувається вперед. Бачучи безвихідну ситуацію, підбираємо хлопців, амуніцію і в дальший пробій. Тяжко обсервувати терен, бо вже й „максими" дають про себе знати. На момент здається, що душа відлучилася від тіла і в запалі одчайдушної боротьби за життя або смерть, не чути крику ні зойків конаючих боєвих друзів. Нараз потемніло мені в очах і забракло сил. Я зсунувся на підлогу панцера, обкровавлений, безвладний.

Коли прийшов до притомности, я побачив, що знаходжуся в пивниці на перев'язочному пункті серед багатьох боєвих друзів, але з моєї сотні я не бачив нікого. Яка доля стрінула моїх друзів не дізнався я ніколи, тому що в скорому часі мене забрали в наше запілля, а відтак до Німеччини, де я і скінчив військову кар'єру в таборі полонених.

Нехай оцей мій скромний спомин про упавших боєвих друзів, товаришів по зброї, буде китицею квітів на їхні невідомі могили.

П. ШАГАЙ

Ро-Ко

ВІД ЧОГО ЗАЧИНАТИ І НА ЧОМУ КІНЧАТИ?

Хіба зачинати свої роздуми від нового року? Це резонно. Новий рік 2004! Паристий! Надійний? Залежить для кого?

Для президента Кучми? Не дуже... І дуже...

В новому році президент Кучма прихворів. На що? Очевидно, на президентську хворобу, яка належить до державних таємниць, тобто вона не надається до масмедій. І полетів до Баден-Баден. А Баден-Баден не є у Трускавці в Галичині, де Президент ґарантовано відразу чувся здоровим від першої хвилини побуту там, не зважаючи на назву хвороби. Бо такий стан ґарантувала „нафтуся"–найкращий на світі лік від усього. Чи не від „ґарантованої нафтусі" народ в Україні називає Президента „Ґарантом"?

Баден-Баден в Німеччині, який не має нафтусі, зате має готелі, які ґарантують найдорожчі ціни у світі. І погану погоду. Хто заґарантував заплатити Ґарантові за готель: чи його зять–найбагатша людина в Україні (так подають масмедії), чи головнокомандувач податкової армії? Зрештою, кажуть, що це початок для евентуального кінця–Ґарант хотів на власні очі переконатися, яка може чекати його майбутність, бо, після найновішої „оксамитної революції" у світі, грузинському Ґарантові, Шеварнадзе, властне, німці пропонували перенестися на заслужену пенсію до курорту в Німеччині.

Український Гарант не потребує турбуватися „оксамитною революцією". Грузинський революціонер Михайло Саакашвілі молодий (37 років), юрист, бувший міністер в адміністрації Шеварнадзе, студіював у Київському університеті і Гарвадському у США, знає чужі мови, одружений з голляндською красунею. Отже, в Україні такого „оксамитного революціонера" не здибати зі свічкою в білий день.

В українській політиці, як у космічних теоріях Айнштайна, не знати, де початок, а де кінець...

На початок нового року в новому місяці січні президент Росії Владімір Путін відвідав свого старого й довіреного приятеля Леоніда Кучму. І в Києві! Чому так нагло й скоро в новому році? Та ж рік Росії в Україні саме закінчився 31 грудня! Саме тому,–

кажуть довгоязикі політологи. Щоб рік Росії в Україні не закінчився на 350 році Переяславської „догоди"", а продовжився ще бодай на ще 350 років або навіть до круглої цифри тисячоліття, як християнство. Це перший сценарій. А другий?

Написав російський політолог-футуролог, очевидно, в російській газеті, що Кучма прийняв за зразок своєї пенсіонерської майбутньости–єльцинський модель. Тобто, Кучма хоче знайти методу, як йому отримати ґарантії належних й від нікого незалежних громадянських привілеїв і універсальних прав людини, як має Єльцин. Іншими словами, як йому знайти українського Путіна. А хто краще знає, як не Путін? Ніби є ідеальний кандидат–дуже відомий й на свій лад славний, який чується в Києві, як у себе в хаті, котрий знає, що Україні треба, а що не треба. Це амбасадор Росії Черномирдін. Його й так уже неофіційно називають губернатором України. Є тільки мала проблема–зміна Конституції.

Є на чому кінчати?

А Верховна Рада, чи як її називають? Вона знає від чого має починати, вже саме слово у назві–Рада–вказує на порадчий її характер і демократичний принцип. І Рада радить: за зміною Конституції і проти зміни Конституції. Однак не гадає doradити–до кінця...

–Чого ж вони так довго радять?–питаюся свого приятеля, того від політики.

–Тому, що потрапила коса на камінь–хто кого перехитрить; щоб Конституцію підійти, зайти чи обійти для своєї користи. Конституційний суд теж докинув своїх чотири ґрейцарі та Кучмі дав „вирок" ще один термін сидіти у президентській „в'язниці-палаті".

–Як то так?

–Конституційно. Конституцію схвалено за першої каденції, тобто Кучмове літочислення починається від нуля.

Почувши таку логіку, мій інший приятель аж сплеснув руками, коментуючи:

–От і маєш: владування цього президента почалося від нуля і закінчиться для добра народу на нулі, незважаючи на каденції.

Кінець передбачений?..

Україна впродовж своєї довгої історії була окупована різними

бурусманами й християнами. І аж тепер усміхнулась їй доля, і є окупантом, завдяки президентові США Бушові, який виграв війну в Іраку й не знає як і чим закінчити свою перемогу. Тож Україна післала свою окупаційну силу–бриґаду війська під польське командування. Початок заповідався добре, середина не так, бо, як не як, а річка Тигр у Іраку не Дніпро ревучий, а разового хліба й сала обіцяв привезти президент Кучма. Не привіз, бо лікувався в Баден-Баден. Добре, що привіз міністер оборони Марчук. Але, як кіт наплакав–їм стало того добра на один день. Ще гірша справа з мундирами. Вони збігаються і розлізаються по швам–і то в найстратегічніших місцях штанів. Уявити собі наших бійців на параді в День незалежности на Хрещатику: штани куці, як у хлопчиків, ззаду світяться, як сито, тільки кашкети великі й круглі, як решето, тримають парадний баланс.

Польські вояки замовили свої мундири теж в Україні–у Львові, і вони в них виглядають о-кей–хлопці як цукерки..

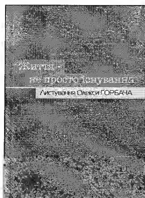
У новому році не можна поминути побратимів-дивізійників. Вони знали від чого зачинати вже давно–60 років тому. Тепер бажають з кожним новим роком нашій неньці-Україні добрих політиків і політологів, і господарів. І ще добрих еврів заробити в Італії чи Португалії.

І не числять каденцій, а чекають терпеливо на останню карту нарокувань від Святого Петра.

Малюнок Сергія Федька, Київ.

ЖИТТЯ–НЕ ТІЛЬКИ ІСНУВАННЯ

Збірник громадського та наукового листування Олекси Горбача. Видавці: А. Г. Горбач, У. Єдлінська, М. Чікало.

У видавництві інституту українознавства ім. Івана Крип'якевича НАНУ у Львові появився нещодавно об'ємистий том (938 ст. у твердій оправі) вибраних листів Олекси Горбача (1918-1997), що знайомить українського читача з громадською та науковою діяльністю післявоєнної еміґрації. У листуванні кореспонденція дивізійників, науковців, причетних до створення Енциклопедії українознавства, наукових збірників УВУ (1960-80 рр.), відгомін вчених діяспори та України на передруки О. Горбача давніх недоступних творів української мовознавчої та літературознавчої спадщини, що після десятиліть стала доступною читачеві в Україні.

Книжку можна замовляти надсилаючи адресу і чека (грошевий переказ) в сумі 50 кан. дол. (включає пересилку з України) на:

Marko Horbatsch

113 Evelyn Ave..Toronto, Ontario M6P 2Z3 Canada

marko@yorku.ca

ТЕРНИСТИМИ ДОРОГАМИ ЖИТТЯ

Теодор Василик, Михайло Василик, Спогади

Тернопіль, Тайп, 2004

Спогади Теодора Василика і його сина Михайла. Юність Теодора Василика припала на період Першої світової війни, і як патріот своєї Вітчизни він вступив у леґіон Українських Січових Стрільців. У спогадах розповідається про хід воєнних дій і побут українських вояків.

Юність Михайла Василика припала на період Другої світової війниа. Його спогади про перебування в Юнаках цінні своїм фактичним баґажем, правдивими і достовірними деталями.

ЩЕ НЕ ВМЕРЛА УКРАЇНА

Володимир ТРЕМБІЦЬКИЙ:

Національний гимн

„ЩЕ НЕ ВМЕРЛА УКРАЇНА...”

та інші українські гимнові пісні

Друге, перероблене і доповнене видання

Наукове товариство ім. Шевченка

Львів – 2003

Історія українського національного гимну та його духовна спрямованість яскраво відображають змагання українського народу до власного незалежного життя у багатовіковій боротьбі з ордами завойовників, з імперськими зазіханнями західних та східних сусідів, що упродовж століть намагалися перетворити Україну у підневільну Малопольщу чи Малоросію.

В книзі накреслена історична ґенеза української гимнової пісенности, яка видозмінювалася за складних обставин розвитку та багатовікового поневолення України й наступного національного відродження у XIX і XX ст.

Особлива увага звернена на обставини виникнення та історію становлення сучасного національного та державного гимну „Ще не вмерла Україна” великого, освяченого кров'ю численних поколінь українців, пісенного символу боротьби і торжества ідеалів української незалежности та державности.

Книга видається до 140-х роковин постання українського національного гимну.

ПЕРША НІЧ

Степан Горлач, повість

Київ, „Ярославів Вал”, 2003, С. 143

Повість „Перша ніч”–це болісні роздуми знаного українського письменника з Канади про власну долю, про долю своєї Батьківщини, про долю світової спільноти.

Степан Горлач автор книжок прози, документалістики та творів для дітей. Лавреат літературних премій „Тріумф” та ім. Дмитра Нитченка. Активно працює в українських громадських і культурних організаціях.

КОЗАЦЬКІ СТОРІНКИ ЗАДУНАВ'Я

Короткий історичний нарис. Володимир Бойко–автор. Ярослав Дашкевич, доктор історичних наук–рецензент. Видавництво „Новий час", Львів. 2002. С. 100. Ілюстр.

Видається завдяки матеріяльній підтримці Станиці Братства кол. вояків 1-ої УД УНА в Торонто.

У книзі розповідається про історію утворення Задунайської Січі та сучасний стан українських поселень в Добруджі, показано початки української еміґрації, а також за матеріялами задунайської експедиції висвітлено збереження українським населенням дельти Дунаю національних традицій у різних сферах духовного життя.

Зміст: 1. Козацтво і українські проблеми в хроніці Мирона Костіна. 2. Січ за Дунаєм. 3. На землі древнього Халмірісу. Післямова, додаток, примітки.

БО ВІЙНА ВІЙНОЮ

Спомини Ярослава Овада. Упорядкування Василя Лаби. Львів, 1999. С. 160. Ілюстр. Накладом автора.

Спогади колишнього львів'янина про його службу в дивізії „Галичина" у 1943-45 роках та перебування в англійському полоні до 1947 року. Автор акцентує увагу на описах військових вишколів, у яких пройшла більшість його служби. Йому, одному з небагатьох старшин, пощастило в останні дні війни приколоти на військовому кашкеті відзнаку з тризубом. Книжка цікава для молоді, бо вдало описує будні щоденної військової служби та методи гартування духу і тіла. Багато з того, що описує автор, не втратило своєї актуальности і для сучасности.

Зміст: 1. Від упорядника. 2. Вступ. 3. Ґайделяґер. 4. Дванадцята сотня Шнеллера. 5. Бойова група Баєрсдорфа. 6. Ляуенбурґ. 7. Позен-Трескау: „Юнкершулє Брауншвайґ". 8. Відпустка. 9. Лєшани. 10. Фронт у Ґляйхенберґу. 11. Відступ та полон. 12. Марш дивізії „Галичина" (вірш). 13. Таблиця відповідників військових звань.

ЛИСТ З СЛОВАЧЧИНИ

Роман Монджейовський з Австралії прислав частину листа від свого приятеля, який живе у Словаччині, в котрому характеризує сьогоднішні настрої.

Безробіття є на Словаччині понад 15 відсотків, в деяких областях доходить до 25. Цигани (тут їх називають ромами) є майже на 100 відсотків безробітні, на соціяльних підтримках, творять 10 відсотків населення. Ціла Словаччина є на продаж. Ціни стало ідуть вгору. Перехід на капіталістичний лад болючий.

Словаччина межує з Україною. По приєднанні до Европейської унії границя мусить бути забезпечена, як китайський мур, щоб ані горобці через границю не перелітали.

Тут Україну вважають за країну бандитів, убивців; за країну, де інтеліґенція була докладно вимордована, де міць в руках держать сталіністи, чекісти, енкаведисти, каґебісти, значить кримінальні елементи. На цілім Закарпатті, котре ми в Модранах називали Карпатська Україна, живе, мовляв, стільки чесних людей, що їх можна зрахувати на пальцях одної руки. Все інше є совєтські люди, котрі живуть по-совєтськи, також розмовляють по-совєтськи, себто по-російськи. Совєтські вояки Українського фронту (2-ї світової війни) „нам принесли культуру–й... твою мать!". Отак тут одверто показують сусідню Україну з цілим її веденням. Леонід Кучма до Праги приїжджав як непрошений гість, тепер „работає на новом присоєдененії України к Москвє".

Українізація була большевизацією!!!...

На Словаччині сталіністи проводять реформи на капіталістичний лад. Ніякому сталіністові тут не діється ніяка кривда. Усі переоділися на капіталістів, на „глибоковіруючих" католиків або лютеранів тощо–справа, сама собою, зрозуміла...

ЛИСТ З ЧЕХІЇ

Михайло Кучер отримав листа від свого приятеля полк. Миколи Гулина. М. Гулин боровся проти мадярів у Карпатській Січі, був репресований в СРСР, закінчив війну в леґіоні ген. Свободи. (Див. „ВК", ч. 2, 2002). Друкуємо короткі уривки.

У Празі відбувся з'їзд б. леґіонерів, що визволяли Київ і правобережну Україну від німецьких окупантів. Я не одягнув моєї полковницької уніформи, бо краще би одягнув українську... і пішов знов визволяти Україну від сучасних володіючих там кримінальних злочинців і московських колярборантів...

Ви святкували 60-ту річницю створення дивізії „Галичина", а ми 7 листопада відзначили 60-ту річницю за визволення Києва... Цю подію мусять занести в українську історію українські історики, а не якісь „радянські" дебіли, що нині фальсифікують нашу історію. Сучасна т. зв. „Історія України" – це жебрацтво і каліцтво нашої історії. Обрізаної зі всіх сторін і покаліченої до німоти...

Твій побратим *Микола*

ВІСТІ З ТЕРНОПОЛЯ

У домівці „Пласту" 18 вересня відбулися Загальні звітно-виборні збори Тернопільської станиці Галицького братства кол. вояків 1 УД УНА. Відкрив збори голова станиці Б. Стасів, а о. Михайло провів молитву. Вибрана Президія зборів у складі: З. Аксенчук (голова), Д. Плецан і Л. Волинець. Участь взяло 41 членів, тобто 64 відсотки чисельного складу станиці.

Б. Стасів зачитав звітну доповідь про працю Управи. За станом на 15 вересня у станиці 64 дійсних членів, 2 почесні. Майже всі вони відбули довгі роки у таборах ГУЛАГ-у, а ще у віддалених районах Росії, працюючи в шахтах чи на інших шкідливих роботах, де втратили здоров'я. Станиця опікується також 44 вдовами по дивізійниках.

Про роботу Контрольної комісії станиці звітував її голова З. Аксенчук. Після доповіді відбулась дискусія, у якій порушено ряд актуальних питань. Поступили пропозиції щодо дальшої роботи станиці. Відзначено, що через різке зменшення числа дієздатних членів і скромні кошти станиці круг можливостей її діяльности зменшується. Роботу голови станиці, її Управи і Контрольної комісії збори одноголосно визнали плідною і задовільною.

При висуненні кандидатів на членів керівних органів станиці виявились наші труднощі, а саме, вузьке коло дієздатних членів готових працювати в Управі і КК станиці, щоб замінити тих, які мають клопоти зі здоров'ям. Після короткої дискусії вибрано одноголосно Управу станиці у попередньому складі: Богдан Стасів–голова, Михайло Тарас–заст. голови, Андрій Горечий–секретар, Ярослав Качмарчук і Денис Плецан–члени Управи. У склад Контрольної комісії увійшли: Зенон Аксенчук (голова), Любомир Волинець і Йосип Полевий.

Згідно з порядком денним, відбулося урочисте вручення медалей „60-річчя створення дивізії „Галичина". Всього нагороджено 52 члени Тернопільської станиці, хоч через поганий стан здоров'я не всі змогли прибути на збори.

Іван Труш вніс пропозицію видати хоч невеликим накладом книжечку „Десятиліття Тернопільської станиці". Б. Стасів вияснив, що до подібного збірника статей, де будуть дані і про станицю, матеріяли є підготовлені. Одначе видання книжки, її об'єм і наклад буде залежати від коштів, які вдасться знайти.

ДОБРА ВІСТКА

18 вересня 2003 р. відбулася восьма сесія четвертого скликання Тернопільської міської ради, що йдучи на зустріч зверненню політичних партій та громадських організацій винесла РІШЕННЯ № 4/8/136: „Перейменувати вулицю Довгу на вулицю Вояків дивізії „Галичина".

Це успіх не лише старань Тернопільської станиці Галицького братства кол. вояків 1 УД УНА, але і всього патріотичного суспільства нашого краю, що врешті появилася в Україні перша вулиця, яка має „Дивізійну" назву. До речі, за часів СРСР ця вулиця носила ім'я сибірського більшовика Куйбишева, що помер у 1935 році і, мабуть, навіть не знав де той Тернопіль. Одначе, часи міняються і назви вулиць імені всяких чужих зайд щезають назавжди з нашого краю.

* * *

Коли стало ширше відомо, що у Тернополі переіменовано вулицю Довгу на вул. „Вояків дивізії „Галичина", то рейвах піднявся великий на Сході. На київськім телебаченні на каналі УТ-2(1+1), що належить Медведчукові, два дні коментатор Джанґіров по 5-10 хвилин обкидав у передачі „ІРОТЕ" „есесівську дивізію „Галичина", що всякі злочини чинила, а її солдати навіть німецькі концентраційні табори охороняли". Приїхали також сюди кінооператори московського телебачення, але не знаю, чи після розмов у Тернополі, у яких усі нас підтримали, щось показали там у Росії, бо саме у цей час ішла завзята передвиборна боротьба за вхід до Ґосударственной Думи (парламенту) Росії. Виграли їх „націоналістичні сили". Під такою назвою маскують тепер російських шовіністів, екстремістів і всяку імперіялістичну братію. Демократів до Думи не допустили. Для нової тиранії, яку мріють відбудувати у старих кордонах, придумали і нову назву „ліберальна імперія". Це нонсенс, щось як „суха вода", але той термін уже вводять в обіг. Чи осліпли, чи вдають, що не бачать у світі відбудови замаскованої тої ж імперії зла!

В Україні політична ситуація, і не тільки політична, тяжка, дуже тяжка, але не безнадійна. Ми нині на грані національної катастрофи: або у 2004 році оборонимо себе, або ... Часу дано нам мало.

Надія на Божу поміч.

Щоб Україна могла радіти

Христос родився!–Славіте!

Б. СТАСІВ

«ЗІБРАЛАСЯ КУМПАНІЯ»

В травні 1982 року відбулася у Рочестері (США) конвенція Українського Народного Союзу, на якій вперше (може і востаннє) промовляв віце-президент США. Тоді Джордж Буш позитивно говорив про Україну й українців. Багато краще, ніж пізніше, вже як президент, у своїй промові в Києві, названій іронічно медіями „кієв чікен спіч" („київська куряча промова"–від популярної страви по ресторанах: „чікеє аля Кієв"–курка по-київському), коли він закликав українців не виходити з Радянського Союзу. У конвенції УНС взяли участь кол. дивізійники як делеґати і гості.

З тієї нагоди час-тина їх гостювала у домах панства Мотиків і Мартинців.

Зліва, стоять: Богдан Артимишин (Філядельфія), Володимир Мартинець (брат Мирослава), Володимир Зуляк , Іван Скіра (обидва з Філядельфії), Остап Зенюк (Вашінґтон), Роман Колісник (Торонто, Канада), Орест Городиський , Роман Припхан (обидва з Чікаґо), Любомир Білик, Мирослав Мартинець, Володимир Мотика (Рочестер); сидять: Оля Припхан (дружина Романа Припхана), пані Мотика (мати Володимира Мотики та Іванки Мартинець), Іванка Мартинець (дружина Мирослава Мартинця),

ПРЕСОВИЙ ФОНД

В днях від 1 листопада 2003 р. до 31 січня 2004 р. надійшли такі вплати на розбудову „ВК":

У пам'ять незабутніх побратимів, замість квітів на могилу, М. Комара, Ю. Вільшинського, І. Красневича на розбудову „ВК" жертвує І. Бурда **100.00**

В шосту річницю смерті дорогої дружини на пресфонд „ВК", як нев'янучий вінок, жертвує Михайло Романюк **65.00**

Як нев'янучий вінок квітів на могилу дорогого мужа Івана Бурдика, який відійшов в засвіти 31 серпня 2003 в Гамільтоні, жертвує на „ВК" дружина Оля **200.00**

У пам'ять дорогого мужа Сильвестера Паучка, який помер 14 жовтня 2003, жертвує на „ВК" дружина Оля **100.00**

Замість квітів на свіжу могилу сл. п. Ярослава Лучанка–збіркова листа станиці м. Філядельфії: Ярослав і Калина Козаки–50, Петро Кондрат–25, Іванна Мазурок–25, Ігор і Дарія Шути–25, Маркіян Онуферко–25, д-р Іван Коропецький–25, Володимир Сімків–20, Ліда і Зенон Завадовичі–20, Теодор Олійник–20, Михайло Білик–10, Марія Бойчук–10, Стефа Ярема–10 **разом 265.00**

У пам'ять покійного Ігоря Руденського на пресфонд „ВК" склали: по 30 дол.–Петро і Ольга Байко; по 20 дол.–Семен Кріслатий, Стефан Луців, Д. і І. Малисевичі, Іванка Шкарупа, Михайло Трач, Филип Трач; по 10 дол.–Стефан і Марія Антоніви, Александер Блашків, Марія Футей, Іван Маґоцький і Василь Василик

разом 200.00

У пам'ять Ґертруди Олійник на „ВК" жертвує муж покійної Петро Олійник **90.00**

Як нев'янучий вінок на свіжу могилу бл. п. Осипи Беленюк-Кіщук жертвують на „ВК" Таня Шухевич, Оля Ванкевич, Анна Славич **100.00**

У пам'ять дорогої мами Анни Підгайної на „ВК" жертвує, як нев'янучий вінок, дочка Лариса Підгайна-Пришляк **150.00**

У п'яту річницю смерти незабутнього мужа та батька Володимира Барана жертвують на „ВК" дружина Анна Баран та діти **50.00**

по дол. 5.00: М. Білик–Торонто, Т. Семенюк–Німеччина **разом 10.00**

по дол. 10.00: І. Чамбул–Торонто, І. Падик–Торонто, М. Мельник–Торонто **разом 30.00**

по дол. 15.00: Б. Шарко–Німеччина, О. Світлик–Німеччина, П. Новосад–Саскатун, Б. Баб'як–Монтреаль, О. Лисенецький–Нью-Джерзі, П. Мандич–Нью-Ґавен, П. Кралька–Вінніпеґ, М. Драґан–Онтаріо, І. Городецький–Торонто, В. Вараниця–Нова Шкотія, В. Ґайовський–Вінніпеґ, З. Бандура–Монтреаль, В. Мащак–Саскатун, пані О. Бойко–Едмонтон, І. Цар–Детройт, В. Левицький–Торонто, Р. Бойко–Монтреаль, М. Королюс–Вітбі, Ю. Аронів–Бері, Р. Тицький–Торонто, Д. Казанівський–Ст. Кетеринс, Е. Бочан–Торонто **разом 330.00**

по дол. 20.00: Я. Сиваник–Саскатун, пані Анна Бойцун–Торонто, Р. Микита–Нью-Джерзі, М. Чіх–Лондон, П. Шагай–Ґартфорд **разом 100.00**

по дол. 25.00:М. Легенький–Монтреаль, д-р В. Мотика–Флорида, М. Марущак–Торонто, Л. Городник–Ґамільтон, Д. Корчак–Флорида, М. Дендерис–Торонто **разом 150.00**

по дол. 30.00: Д. Салюк–Торонто, М. Ґайда–Монтреаль, Р. Стефанюк–Нью-Йорк **разом 90.00**

по дол. 35.00: І. Давидович–Монтреаль, Б. Маців–Монтреаль, А. Дренейко–Саскачеван, І. Дудись–Торонто **разом 140.00**

по дол. 50.00: М. Бойчук–Саскатун, Л. Дух–Саскатун, станиця Детройт, д-р Б. Роздільський **разом 200.00**

по дол. 60.00: М. Кучер–Едмонтон

по дол. 65.00: д-р П. Грицак–Нью-Джерзі

по дол. 85.00: пані Н. Чабалка–Торонто

„Княжий дар" на розбудову „ВК" побратима Е. Коструби 500.00

Дякуємо читачам, котрі не забувають про піддержку журналу.

Адміністратор журналу „ВК"

Відійшли у вічність...

МИКОЛА ДУТЧАК

14.VII. 1925 – 12.X. 2003

Ділимося сумною вісткою, що 12. 10. 2003 року на 79-му році життя, після важкої недуги у шпиталі св. Йосифа у Лондоні (Канада), відійшов у вічність громадський діяч, колишній воїн Української Дивізії „Галичина", бл. п. Микола Дутчак. Залишив у глибокому смутку дружину Софію, сина Володимира з дружиною Рожою і внуком Петром та правнуками Мадісон і Морген, доньку Зеню з мужом д-ром Ярославом Якібчуком і внуками Зоряною, Андріяном, Дем'яном і Калиною, родину в Україні, друзів, близьких та всю українську громаду у Лондоні.

***Зеня ЯКІБЧУК**, донька*

Народився Микола в селі Пнів'я біля Надвірної, Івано-Франківської области. В родині були ще дві старші сестри і молодші сестра і брат. Закінчив 7 кляс народної школи в своєму селі, а відтак працював на господарці з батьком. Був членом читальні „Просвіта" і дуже любив читати книжки. З розповідей старших, в тому і його батька, про наші визвольні змагання, вже тоді в його серці запалала іскра любови до України.

З приходом більшовиків у 1939 році, національна праця в селі припинилась, а коли в 1941 році прийшли німці, все почало відновлятись. Тоді зорганізувалась молодеча організація „Січ", до якої вступив Микола, маючи 16 років. Коли в селі відбувалась маніфестація з нагоди проголошення у Львові відновлення Української Держави 30 червня 1941 р., Микола брав участь у марші разом із січовиками.

Коли почались арешти німцями провідників ОУН, молодь пішла в підпілля, почали творитись сітки ОУН, до якої вступив також Микола. Роки 1943-44 були бурхливі на різні події, підпільна праця була небезпечна. У червні 1944 року прийшов новий набір до Дивізії „Галичина", куди попав також Микола. Був приділений до юнаків, де пройшов різні вишколи, а відтак зі своєю частиною в Дивізії зложив присягу служити Україні.

Відтак приділили їх до протилетунської артилерії з німецькими частинами. Замість повернути їх до

Дивізії, їх було приділено до штурмбатальйону і відіслано на фронт, де Микола перебув до закінчення війни. Він оминув полон й з трьома односельцями перебував у різних таборах біженців. В Німеччині у 1946 році він пройшов відповідний вишкіл біля Мюнхену й займався організаційною працею.

В червні 1946 року Микола познайомився і одружився з Софією Куратник, а в 1947 році народився в них син Володимир

Працював у господаря в містечку Вудсток в Онтаріо, а відтак переїхав до недалекого Лондону, де знайшов працю. В квітні 1949 р. приїхала його дружина зі сином, а в 1950 році народилась в них донька Зеня. У Лондоні Микола працював на різних роботах, а найдовше в „Дженерал Моторс Дізель".

У Лондоні Микола Дутчак включився в працю церковного і громадського життя. Старався виховувати своїх дітей в національному і релігійному дусі. В різних роках був головою, фінансовим секретарем та в останніх роках заступником голови Української Католицької парафії Христа Царя. Був секретарем УНО, членом управи і головою УНС, секретарем Батьківського Комітету СУМ та секретарем Українського Клюбу ім. І. Франка; співорганізатор та перший голова КУК; згодом ще був вибираний головою кілька років. Організував комітет Шевченківської фундації і був Мужем Довір'я 28 років, за що отримав Грамоту. В новому Українському Центрі був членом Дирекції та кілька років його головою. Був співредактором пропам'ятної книжки „Історія Українців Лондону", з нагоди відкриття нового Українського Центру. Був членом-засновником Клюбу Сеньйорів „Золотий Вік" і кілька років його головою. Співав у церковнім і світськім хорах. В 1998 році, за його постійну організаційну працю та особливий вклад у розбудову українського життя в Канаді, Микола Дутчак отримав Грамоту і Шевченківську Медалю від Централі Конґресу Українців Канади.

(З життєпису М. Дутчака)

ІВАН БУРДИК

10.III. 1924 – 31.VIII. 2003

Іван Бурдик народився в с. Веребуш Золочівського району, Львівської области. Служив у дивізії „Галичина", в Канаді був членом Станиці Братства дивізійників у Гамільтоні, Онтаріо.

Похорон відбувся 3 вересня 2003 року з церкви св. Духа в Гамільтоні на цвинтар Бурлінґтон.

Залишив у глибокому смутку дружину Олю, дочку Данусю, зятя Ігоря і двох внуків, також родину в Україні й Канаді.

Як нев'янучий вінок в пам'ять Івана жертвую 200 дол. на пресфонд журналу.

Дружина Оля

СИЛЬВЕСТЕР ПАУЧОК

16.I. 1923 – 14.X. 2003

*„Вояки не вмирають–
вони відходять"*

У спокої, по довшій недузі, відійшов від нас довголітній член Станиці кол. вояків УД УНА у Вінніпеґу Сильвестер Паучок.

Він народився в селі Горожанка Велика на Львівщині. По скінченні народної школи помагав батькам на господарці, був членом читальні „Просвіта", руханково-спортового товариства „Луг", співав у хорі, був членом Юнацтва ОУН. Старший брат Василь у 1943 році голоситься до Дивізії, а Сильвестер–рік пізніше. По вишколі був приділений до 8-ої сотні 30-го полка (тяжкі скорострілі). По скінченні війни відбув полон в Італії (Ріміні) і в Англії, а по звільненні з полону в 1953 році приїжджає до Канади і поселяється у Вінніпеґу. Тут стрічає подругу Олю, вінчається з нею і починає родинне життя.

Сильвестр відразу по приїзді став членом Братства дивізійників, Рідної школи ім. Маркіяна Шашкевича, „Просвіти", Осередку української культури, КУК, церкви св. Покрови і співав в цій же церкві у хорі та довгі роки відповідав за музику. В той час співав в хорі „Сурма" і відповідав за хорову ґардеробу. Найбільше праці вложив для Станиці дивізійників, де повних 32 роки був фінансовим секретарем. Варто пригадати що за „добрих часів" часто відбувались забави-бенкети, але Сильвестер ніколи не розважався з колеґами за столом, а у дверях продавав квитки чи при столику рахував-перераховував, як казав щоб йому „шафа грала" з грішми.

Він дорожив українською пресою, мав усі видання Братства, „Літопис УПА", „Вісті комбатанта" з 1-го числа. На святкуванні 50-ої річниці заснування Станиці о. д-р Степан Ярмусь сказав, що „присяга, яку ми складали на фронті, зобов'язує нас повсякчас і повсюди". Цієї засади держався Сильвестер до останнього дня. Він був нагороджений Братством Золотим Хрестом за особливі заслуги.

Покійний залишив горем оповиту родину–дружину Олю, дочку Миросю з мужем Давидом і двох внучок–Олесю і Ларису, якими дуже тішився, сестру Павліну в Україні, дальшу родину і побратимів-дивізійників.

Похоронні відправи служили отці вікарій Григорій Овчарик, Михайло Куць, і діякон В. Когуч в церкві Покрови Пресвятої Богородиці. Домовину, вкриту національним прапором, несли побратими-дивізійники, які віддали останню почесть, а побратим Ярослав Щур відспівав тужливу „Чуєш, брате мій".

Над могилою прощав покійного голова Станиці Михайло Романюк, він і на тризні доповів про його життєвий шлях. Дочка Миро-

ся подякувала усім за участь в похороні, особливо побратимам-дивізійникам за їх услугу. Покійний похований на цвинтарі „Всіх святих" у Вінніпеґу.

Присутні при вході до храму зложили 320 дол. на фонд „Дітям Чорнобиля".

Дружина покійного Оля зложила 100 дол. на пресфонд „Вістей комбатанта".

М. Р.

РОМАН ЯВНЮК

2.VIII. 1927 – 22.IX. 2003

Роман Явнюк народився в княжому місті Львові, в патріотичній родині. Батько працював у нотаріяті, але через свої патріотичні переконання був звільнений, і кілька років залишався без праці.

Роман скінчив народну школу ім. М. Шашкевича, а за німецької окупації вступив у Львівську Академічну гімназію. Будучи справжнім патріотом, в неповних 17 літ, він поповнив лави Галицької дивізії. Після рекрутського вишколу і курсів радіо-телефоністів у Німеччині, Роман Явнюк був скерований до дивізіону зв'язку, який стаціонував у місті Жіліна(Словаччина), де знаходився також штаб дивізії. З кінцем січня 1945 року дивізію перекинули зі Словаччини в Австрію, де вона мала набути бойову готовність. Дивізія була змушена маршивувати приблизно 900 кілометрів засніженими бічними дорогами, бо виходити на головні шляхи було заборонено. Під час маршу через Словаччину Роман відморозив ногу і був відправлений до шпиталю в Братиславі, а відтак перевезений до шпиталю у Відні, оскільки йому загрожувала ампутація ноги. На щастя, лікарям цього шпиталю, в якому лікували переважно летунів, вдалося врятувати йому ногу, і по кількох тижнях Роман Явнюк повернувся до дивізії.

Невдовзі дивізія була перекинута на фронт в гірські райони Штраднер-Коґель та Ґляйхенберґ. Там йшли запеклі бої з радянськими військами. Як радист для обсерватора легкої батареї, Роман опинився в окруженні в замку Ґляйхенберґ. Ситуація була дуже небезпечною, але в одній з операцій їх вдалося вивести із замку.

Роман Явнюк мужньо переніс всі воєнні лихоліття, а опісля перебування в таборі для інтернованих в Італії. Там він успішно закінчив матуральні курси, на яких також опанував початки англійської мови. Після звільнення з полону в Англії, він довгий час жив і працював в місті Бірмінгам, закінчивши там технічний коледж.

У 1960 році Роман Явнюк переїхав до Канади. Тут, у Торонто, він закінчив політехнічний інститут Раєрсона і 30 років пропрацював у

Міністерстві Транспорту і Комунікації на посаді дизайнера. По приїзді до Канади Роман був активним членом парохії Святого Миколая, співав у церковному хорі. З причини переїзду до іншої частини Торонто він став членом парохії Святого Дмитрія.

У 1976 році Роман переніс складну операцію на серце, після чого вже не міг активно присвячувати себе суспільній праці. Попри все, він щиро переймався суспільними справами, був щедрим доброчинцем. Його численні пожертви були складені на допомогу Україні, на підтримку церкви, а також на різні доброчинні організації. Але в першу чергу він дбав про родину в Україні, яка в 1960 р. повернулася у рідний Львів зі Сибіру. Завдяки його неустанній допомозі батьки і сестра з родиною мали гідні умови життя.

Від самого приїзду до Канади він був членом Станиці Братства дивізійників у Торонто, і не лише платив членські вкладки, але й давав щедрі пожертви на різні акції, які організовувала Станиця.

Роман Явнюк був надзвичайно чесною і порядною людиною, справжнім християнином, а в товариському житті був улюбленим, шанованим і респектованим. Вроджена доброта, шляхетність, високе почуття відповідальности та справедливости приваблювали численних приятелів і знайомих.

Покійний залишив у глибокому смутку довголітнього приятеля і побратима Ігоря Мірецького, а в Україні–сестру Ірину, сестрінку Ліду і сестрінка Романа з родинами, а також багато приятелів і знайомих в Канаді, Америці та Україні.

Заупокійну літургію і панахиду відправлено в церкві Святого Дмитрія, у прощальному слові отець-мітрат Іван Татарин наголосив на християнських чеснотах покійного.

Поховано Романа Явнюка на дивізійній секції цвинтаря Святого Володимира в Оквіл. Похороном займався його довголоітній приятель Ігор Мірецький, який теж виголосив прощальне слово над могилою покійного.

Останню шану Романові Явнюку віддали численні приятелі, побратими і занйомі, які також взяли участь в тризні.

Ігор МІРЕЦЬКИЙ

ЯРОСЛАВ ЛУЧАНКО

26.I. 1920 – 19.XI. 2003

Народився в селі Малишів на Тернопільщині. Там здобув початкову освіту, а середню, розпочату в Тернополі, осягнув в Польщі у 1939 р., і повернувся у тому ж році як військовий резервіст польської армії до Галичини. У 1943 р. зголо-

сився до Дивізії „Галичина" і після рекрутського вишколу одержав ступінь десятника. В 1944 році брав участь в боях Дивізії під Бродами, а після прориву його частини з більшовицького окруження, він знову брав участь в акціях Дивізії у Словаччині, Югославії та Австрії, аж до часу німецької капітуляції, опісля перебував у полоні в Ріміні, Італія.

Після звільнення з полону переїхав до Канади і поселився в Монтреалі, а в 1954 р. переселився до США і замешкав у Філядельфії. Тут він включився до філядельфійської станиці Братства і став її секретарем, а також виконував обов'язки прапороносця.

Побратим Ярослав був дуже активним у місцевих релігійних і громадських організаціях, таких як: Патріярхальне Товариство, церква св. Михаїла, Товариство Українських Сеньорів та інших.

Він походив з дуже патріотичної родини. Його батько був довголітнім учителем в його родинному селі, а відтак, після війни, виконував обов'язки директора школи в одному з українських таборів в Австрії.

Громадська активність Ярослава не переривалась до кінця його богомільного життя. Він завжди брав активну участь у наших громадських і політичних акціях, а також щедро жертвував на наші суспільні і релігійні цілі, а особливо на акції допомоги Україні.

Наша станиця Братства втратила вельми активного члена, а філядельфійська громада–заслуженого діяча-патріота.

Покійний залишив у невимовному жалю і скорботі свого молодшого брата Любомира з опечаленою родиною і наших дивізійників-побратимів.

Нехай пам'ять про нього між нами буде довготривалою, а гостинна американська земля буде Йому такою рідною, як наша українська.

Олександер БІЛИК

МИРОСЛАВ КІНАЛЬ

10.X. 1925 – 19.XI. 2003

З прощального слова дочки

Мирослав Кіналь народився в с. Золота Слобода на Тернопільщині, син Зенона й Анастазії. Виховувався у родиннім колі Кіналів, зі сестрою Маринкою та братом Орестом, засвоїв собі сильне почуття обов'язку до родини і глибоку любов до своєї рідної землі.

В 1944 році вступив в Українську Дивізію „Галичина". Опинився в полоні, де відсидів більше року, а тоді перейшов до табору Бамберґ-Байройт, де докінчив середню освіту. В 1946 році „впала в око" молода Міла Рогатинська. Два роки Тато „тягав мамині довгі чорні коси" і в 1948 році вони одружилися. За короткий час виїхала молода пара до

Австралії.

У жовтні 1949 року спровадив з табору з Німеччини родичів–Івана та Юлю Рогатинських.

Родина стояла в Тата завжди на першому місці. Виховував своїх дітей в національному дусі, і радів їхніми успіхами та успіхами внуків–тим більше, коли ті успіхи віддзеркалювали його любов до всього українського.

Остання потіха: день перед важким ударом були хрестини першого правнука.

По короткій недузі відійшов у вічність.

Прощаю Тата від Мами і від усієї родини.

Хай, Тато спить спокійно.

Вічна Йому пам'ять!

Маруся ОЛЕСНИЦЬКА

дочка

Мирослав Кіналь був одним з активних членів нашої спільноти в Аделаїді. За молодих літ очолював своє будівниче підприємство, один з піонерів кооперативного руху, був екзекутивним директором кооперативи „Говерля", довголітній член Української Громади Південної Австралії, займав в управі УГПА пости діловода, голови Контрольної Комісії; довголітній голова Братства церкви Свв. Володимира і Ольги, перший голова Крайової Управи Братства кол. вояків 1-ої УД УНА в її відновленому виді в рр. 1993-96, згодом голова Контрольної Комісії Братства аж до його смерті.

Довголітній член хору „Гомін". Організатор шахового клюбу–був завзятим шахістом, міг грати партію позаочно.

Велику заслугу для нашої спільноти зробив у ролі архіваря. В його бібліотеці залишив цінні збірки річників газет і журналів, деякі від 1950-их років, переховував фотоальбоми і точні матеріяли з діяльности кооперативи, хору „Гомін", громади та КУ Братства. Це багатство, яке не повинно пропасти.

Був щедрим жертводавцем на церковні і громадські цілі–заслужив собі на звання філантропа.

То ж не диво, що українська спільнота прибула чисельно, щоб відпровадити покійного в дорогу до вічності. В понеділок на заупокійному парастасі і у вівторок на похороні, церква була битком набита, багато стояло надворі.

Похоронного чину доконали оо. Симон Цькуй, Зенон Рацький (УКЦ) і о. Євген Кваснюк. Похоронено його на кладовищі Чельтенгем. Члени Станиці 1-ої УД тримали почесну стійку в церкві і біля гробу. Прощали його: доня Маруся Олесницька від родини, Теодосій Андрушко від Братства дивізійників, Михайло Добриденко від УГПА і кооперативи, Петро Курпіта від церкви Св. Покрови, Степан Кушнір від церкви Свв. Володимира і Ольги, п-і Євгенія Станко від СУМ, Петро Миронюк від Пласту. Останні закінчили похоронну церемонію пластовим „Ніч вже йде", а дивізійники стрілецькою „Видиш, брате мій".

На похоронній трапезі в залі ім. св. Патріярха Йосифа багато учасників споминали його добрим словом, жалували за незаступимою втратою визначної людини-соборника українця.

Побратим-дивізійник

ІГОР РУДЕНСЬКИЙ

21.V. 1913 – 6.X. 2003

Ділимося сумною вісткою, що 6 жовтня 2003 р. відійшов у віч-ність довголітній голова Станиці Братства Дивізійників у Клівленді, Огайо, сл. п. Ігор Руден-ський.

9-го жовтня, у похоронному заведенні Братів Головчаків, прощала покійного Ігоря численна клівлендська громада з почесною стійкою членів Братства Дивізійників, Товариства УПА і Пласту. Після панахиди прощальне слово від Станиці Братства виголосив заступник голови–Михайло Трач, а останній салют віддали покійному присутні побратими–друзі по зброї.

Похоронні відправи відбулися 10 жовтня у катедрі св. Йосафата, похований біля своєї улюбленої дружини Орисі на цвинтарі св. Петра і Павла.

Ігор Руденський народився в селі Старий Гніздець, Коломийського повіту. В родині о. Миколи і Теодозії, з дому Шухевич, було троє синів і одна дочка: найстарший Михайло–лікар, Теофіль–правник і Ігор та сестра Анізія–замужем Кисілевська.

Батьки Ігоря виховували своїх дітей у релігійно-патріотичному дусі. Ігор мав безжурне і радісне дитинство на селі, однак ще з молодих літ закарбувалися йому у пам'яті побої і знущання польського війська над нашими селянами підчас пацифікації.

У 1924 р. Ігор поступив до коломийської гімназії, а 1928 р. переїхав до Львівської Академічної гімназії. На станції мешкав у батьків Романа Шухевича (пізнішого командира УПА ген. Тараса Чупринки). У Львові українське життя було дуже динамічне, особливо процвітав Пласт. Ігор читав пресу ОУН: „Сурму" і „Юнака". Почалися секретні сходини, а згодом таки боротьба з окупантом, з польськими корпорантами та оборона від польської поліції. Коли в гімназійній лябораторії було скинуто портрети президента Польщі Мосьніцького і маршала Пілсудського, студентів розігнали, а клясу розв'язали.

Ігор повернувся у своє село. У 1932 р. дістався до польської гімназії в Коломиї. Але польська поліція мала вже його на списку „вивротовців". Прийшов перший арешт 1 листопада, згодом другий з засудом на 2 роки тюрми за приналежність до ОУН. Після виходу з тюрми, у 1935 р. здав матуру в Митрополичій гімназії в Рогатині.

У 1936 р. одружився з Орисею Яцишин з Коломиї.

У 1939 році був інтернований в Яблунові, згодом ув'язнений в Коломиї.

Після приходу совєтів, з дружиною Орисею і донею Дадою, 9 грудня переходить річку Сян і за-

тримується в Криниці. Тут включається в українське громадське життя й веде крамницю народного мистецтва.

У 1943 році залишає дружину і доні Ладу й Олесю, і у Львові зголошується до Української дивізії „Галичина". Проходить військовий вишкіл у Гайделяґрі, а старшинський–у Кішляґу. З дивізією проходить бої і марші в Словаччині, Словенії і Австрії.

За словами покійного: „Гарт, тверде спартанське життя в молодих роках, атмосфера в домі Шухевичів, віра в Бога та молитви дружини і дітей супроводжували його щасливо через вояцький тернистий шлях". Пережив полон в Італії та добився до своєї рідні, яка тоді перебувала у містечку Траунштайн в Австрії.

В 1951 р. еміґрував до Америки і оселився в Клівленді. Тут велику частину свого життя присвятив праці в станиці Братства Дивізійників і в Пласті.

Станицю засновано у 1951 р. Руденський вже у третій каденції став її головою. Потім це кількакратно був перевибираний і на тому пості осиротив своїх побратимів.

Разом з дружиною Орисею при Стенфордській Епархії створили Фундацію на суму 100.000 долярів на стипендії для пластунів, студентів-теологів.

За особливі заслуги Пласт іменував Ігоря „Сеньйором Керівництва", (за підписом Ю. Старосольського), громада Клівленду вшанувала „Грамотою Заслуги", (за підписом д-ра Богдана Футея), Головна Управа Братства кол. вояків 1-ої УД УНА відзначила його „Пропам'ятною медалею"(за підписами генералів М. Крата і П. Шандрука) і „Золотим Хрестом за особливі заслуги" (за підписом голови д-ра М. Малецького). Спілка Офіцерів України прислала „Офіцерський Хрест з Мечами"(за підписом полк. В. Білоуса).

Руденський не змарнував йому Богом даних талантів, а використав їх всеціло і конструктивно на хвалу Бога і добро України.

Дорогий Побратиме! Сьогодні прощають тебе: Твоя осиротіла Родина, члени нашої Станиці, члени Товариства УПА та вся клів-лендська громада.

Спи! Спокійно спи! Про долю й волю України сни! Чи ж можуть бути кращі сни?

Шановній горем опечаленій Родині: п. Даді з дітьми і внуками та п. Лесі з чоловіком і родиною скла-даємо щирі співчуття з приводу втрати Вашого дорогого батька, дідуся та прадідуся.

Тобі, Ігоре, наш останній вояцький салют!

Михайло Трач

ВОЛОДИМИР МИСЬКІВ

3.II.1921 – 26.XI.2003

Народжений у Львові, був підстаршиною в дивізії „Галичина". У США–активний член Станиці Братства кол. вояків 1-ої УД УНА в Нью-Йорку; член Крайової Управи.

Похований з української католицької церкви св. Покрови у Бронксі на цвинтарі Моунт-Гоуп у Йонкерс, НЙ. Залишив у глибокому смутку дружину Оксану, дочок, синів і внуків.

ЗМІСТ

Закінчення

УКРАЇНЦІ У 1-ій СВІТОВІЙ ВІЙНІ

МАЛОВІДОМЕ З ІСТОРІЇ

СПОМИНИ

ГУМОР І САТИРА

ОГЛЯДИ, РЕЦЕНЗІЇ

БРАТСТВО кол. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

Ті, що відійшли: Осипа БЕЛЕНЮК-КІЩУК (7), Іван БУРДИК (100), Микола ДУТЧАК (99), Мирослав КІНАЛЬ (104), Ярослав ЛУЧАНКО (103), Володимир МИСЬКІВ (107) Сильвестер ПАУЧОК (101) Ігор РУДЕНСЬКИЙ (106), Роман ЯВНЮК (102), Анна ПІДГАЙНА (5)

РОЗШУК: КОСА Петра (20)